

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioann. Jonstoni|| Historiae Natvralis|| De|| Piscibvs|| Et Cetis|| Libri V||

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVII.

VD18 90529014

Historiae Piscivm Liber III. De Piscibvs Flvviatilibvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11089

ὄστρεον legisse videtur, vertit enim ex testaceis, imperite: et in epitome scribitur ὄστρεον.) Gesnerus *Ostracionem* hunc piscem nominandum conjicit. Bellonius vero non aspernando nomine *Holofleon* appellavit, quasi totum osseum. Forma (inquit hic) ad pentagonum accederet, pedalis interdem longitudinis. Incolae ab interaneis protinus emundari curant, deinde vero testam eam duram (testaceum corium) qua contegitur, multos annos incorruptam servant, ut inde lucrum consequantur, quod a negotiatoribus externis novitatis gratia hujusmodi piscis emi sit solitus.

Caeterum dum vivus est penicillum in *cauda* habet, et *pinnas* supra et infra caudam: ac rursus *pinnam* aliam utrinque; oculos albos, os parvum. Color ejus lactescit, et velut in pallidum languens. Is quem ego in museo jam multos annos inter rariora refero, et hic depictum ostendo, ab eo quod supra rostrum conspicitur tuberculo (nasum appellare liceat, piscem ipsum ab eo *Nasum Niloticum*) ad extremam usque caudam vix implet duos dodrantes. Totus est *pentagonus*, totusque item ex articulis ferme pentagonis (ut icon ostendit) constat, qui coctione, imo per se temporis diurnitate dissolvuntur. Branchiarum

scissura semicircularis: juxta quas utrinque pinna est, parva quidem si corporis magnitudini comparetur, sed perquam robusta: post podicem alia similis planae sed brevior. Uropygium totum cutaceo corio tegitur, ut quod mireris, in ostreaceum totius corporis tegumentum ita inseritur, ut a lateribus ei annecti non videatur; quin haud aliter corpori affixum est, quam navi clavus; oportuitque cutaceum esse, ut motui promptus, idoneusque foret. *Oris* rictus pro corporis ratione exiguus; in quo dentes utrimque fere octo, non absmiles dentibus murium. Utraque maxilla cutaceo etiam, non ostreaceo corio quod admodum ineptum fuisset, constat.

Habes hic *hujus generis piscem alium* aequo duro tegumento praeditum, sed qui dimidio minor est, non pentagono corpore, sed ventre triplo quam tergore, latiore, lateribus quodammodo concavis: cujus item articuli non pentagoni, sed fere rotundi, et orbiculati, et in singulis asteriscus venustissime spectabilis. Eminentia quae in medio *dorso* est, non pinna, sed plane ossea substantia gibbi speciei. *Pinna* vero in ejus conspicitur extremo. Caetera superiora similia habet, praeterquam quod naso (ut vocabam) caret, et oculi sub majoribus tuberculis latent.

HISTORIAE PISCIVM

LIBER III.

DE PISCIBVS FLVVIATILIBVS.

TITVLVS I.

DE PISCIBVS FLVVIATILIBVS SQVAMMOSIS.

CAPVT I.

De Trutta Fluviali.

TAB. XXVI.
1.
Alarvand.
de Piscibus
l. 5. c. 12.

Tantum de Piscibus ἀναδούσις et *καταδούσις*. Fluviatiles sequuntur, et hi *vel mere tales, vel qui etiam in aliis dulcibus aquis vivunt, vel lacustres*. Inter *Fluviatiles* eoque squamosos primus est *Trutta*, Ambrosio *Trocta*, a trudendo Platinae, quoniam semper in adversum et impetuosum flumen nitatur, adversas undas superare. Itali

Torrentinam, quod in torrentibus et rivis montanis abundet, vocavere. An veteribus fuerit cognitus incertum. *Theodonem* Aulonii Figulus putavit; Rondeletius, Gillius, et Bellonius *Salarem* ejusdem. Jovius *Lupum varium* Columellae, Gesnerus Athenaei *Pyruntem*, Figulo obest, quod *Theodonem*, *Salarem*, et *Farionem* unum piscem faciat. *Salarem* parvum esse

Q 3

Sal-

Salmonem superius dictum, et Poëta clarissime indicat. Nec *Trutta Lacustris* seu *Salmonata* erit, cum haec in lacubus nascatur. Lupos inter duos pontes in Tyberi capi diximus: Truttas suburbani amnes ex Reatinis Sublaqueanisque quotidie fuggerunt. Illi frigus vehementer pertimescunt, frigidioribus duntaxat locis gaudent. Quod vero Aelianus in Afraeo Macedoniae fluvio pisces τὴν χεῖραν κατασίντες gigni, et peculiare quaedam muscas circa summam aquam volitantes appetere; piscatores, pro his muscis purpurascens lana hamum vestire, et gallinaceas pennas duas cerei coloris addere, ut pisces decipiant, prodidit, egregie Truttis conveniret, si nomen additum fuisset.

Aelian. H.
A. l. 15. c. 1.

De *Pyrantibus* credit Gesnerus Mnesitheum apud Athenaeum loqui, cum ait: Ex fluviatilibus optimi sunt, qui in rapidissimis fluviis versantur, οἱ τε πυρῆντες. Hi enim non gignuntur nisi in rapidis et gelidis fluviis et facilius quam caeteri fluviatiles concoquuntur. Convenirentque ista Truttae, nisi Casaubonus pro οἱ τε πυρῆντες scribendum esse οἱ τε ἐπὶ ῥέει ἰόντες, ita, ut sensus Athenaei sit, optimos ex piscibus fluviatilibus illos esse, qui in fluminum locis, qua maxime aquarum impetus vergit, quaeque rapidissima sunt, quod plus exercitii habeant, vivunt, putaret. De ipsarum Forma sic scribit Aldrovandus.

Sunt Truttae et Salmoni multa communia; forma nempe tota, et corporis partes externae et internae: caro rubicunda, squammæ exiles, maculae seu puncta, magnitudo, formae mutatio, circa rostrum praesertim, ac simul nominis: (in Truttis Salmonatis peculiariter) ascensus ad summas aquas saltuum vis et agilitas, suavitas in cibo: quamobrem non est mirum, si ex Truttis illis, quas Germani Lachzforen appellant, aliqui aetatis progressu Salmones fieri putaverunt: *Pinnis* etiam quatuor natant, quemadmodum Salmo. *Cauda* vero maxime invicem distinguuntur. In Salmonibus enim ea gracilescit, in Truttis semper lata est: in illis pinna caudae longa et bifida, ut in

Alofis; in Truttis brevis et non divisa. Huc accedit rostrum acutius in Salmonibus, quam in Truttis. Rursus *partibus* internis a Salmone et Umbra fluviatili non differunt, nisi quod ventriculi appendices plures et evidentiores habent. Cardanus formam Truttis omnibus communem esse tradit, quod quidem de fluviatilibus verum fuerit: nam quae Salmonata cognominatur, non parum ab iis differt, ut cuilibet icones conferenti notum esse potest. Quae flavescunt item et nigricant, ab albis differre Rondeletius testatur, quoniam illis rostrum sit acutius, et veluti in fronte macula nigra. Praeterea albas minores esse et carne minus flavescere.

Fluviatilis, corporis forma Lupo (inquit Salvianus) persimilis est, rostro tamen minus extento, magis retuso et paululum recurvo. Ore etiam paulo minore. *Albae* testante Rondeletio capite Mugilem quodammodo referunt: brevi nimirum, subrotundo, carnosio, vel potius pingui, coloris lactei. Maxillae et lingua acutissimis dentibus armantur. *Sylvius* sex eorum ordines esse scribit, primum labris connatum, alios quinque a labro in pharyngem abscedentes; in quo tamen dentes sint in contrarium hamati, et qui cibum ex ventriculo regredi prohibeant. Idem ait, branchias utrimque quatuor dentibus hamatis et asperis et duris contumaces habere: quae verba non satis percipio. Cardanus et Bellonius sex inquit in lingua dentes habere: addit Cardanus et certo ordine dispositos: scilicet duos ante, totidem in medio, ad latera positos reliquos juxta radicem. Qui vero in oris rictu sunt, eorum Bellonius, quinque ordines in superiori parte palati facile posse scribit enumerari. *Pinnas* duas sub ventre superiori tergoris oppositas, et duas ad radices branchiarum habet, unam rursus verum caudam proxime ad anum, quidem e regione est superioris in dorso, quae longo minor est et cutacea. *Oculos* habet rubentes. *Corpus* squammis parvis tegitur, et cute quae facile rugatur, et carne divellitur, absceditque.

Dorsum,

TAB.

Aldrovandus
de Piscibus
l. 5. c.

Dorsum, imo totus fere piscis ex albo flavescit guttis, quales diximus. *Cauda* in brevem et latam pinnam degenerat. *Pinna* tergoris, iisdem quibus corpus maculis conspersa est. Cubitalem magnitudinem non excedit.

Differentias a coloribus duntaxat fortiuntur. Bellonius ex Rilla Neustriae flumine variis notis pictas videri, aliis atque aliis multum diversas, tamen in eodem tractu ceperis, scribit. In Santonum et Bojorum fluviis, reperiuntur, ut Rondeletius prodidit. Captam alicubi flavo coloris et admirationi fuisse, apud Gesnerum legitur. Subnigrae, maculis rubentibus notatae, quem colorem ex senio contractum, quod eae maximae sint, Rondeletius putat, in Misina sunt vulgares. Sunt ibidem *Lachsforen* dictae, nomine ex Salmone et Trutta composito, quae aureis maculis pinguntur. Subnigras rivi ad Crottendorfum, et fluvius, quem Nigram aquam vocant, Suarceburgum oppidum alluens, alit. Multis in locis optimae reperiuntur; et quamvis in majoribus fluviis reperiuntur, in minoribus tamen frigidioribus, saxosis et inter montes delabentibus potius quam contra se habentibus, nasci et degere constat. In altis item montium rivis, etiam tenuibus et exiguis aquis, Truttae satis magnae et pulcherrimae habentur. Ascendunt enim altissime, cum et contra aquam luctari magna vi, et saltu se promovere, ad tres vel quatuor fere cubitos interdum, in ascensu queant. Ex quibus efficitur,

ut haud falsa esse credamus, quae de iisdem Paulus Jovius scribit, eas adversos amnes vel e praeruptissimis etiam cauitibus decedentes, incredibili impetu subire. Ab Nare enim fluvio in Velinum lacum, qui hodie Pedelucus est, stupenda velocitate volucrum modo ascendere credi: qui lacus ab altissimo montis vertice certis primo coarctatus angustiis, et mox tota aquarum mole praecipitatus, nec subjectis quidem cauitibus madefactis, veluti e coelo in ipsum profluentem Narem effunditur. Idem in Gardonis fluviis fieri experientia docuit.

Vescuntur aquarum dejectamentis, phryganiis vermibus, locustis aquaticis, et piscibus. Percarum sobolem, Fundulos, et Phoxinos laeves, tanta saepe aviditate appetunt, ut supra aquam elatae in scaphas aliquando incidant. *Auro vesci* vulgus credidit. *Pariunt* mense Octobri, in modicis quas excavavere scrobibus. Laudantur vehementer in *Cibus*, maxime si in frigidioribus et purioribus amnis procreatae sunt.

Quae adverso eorundem impetu fatigantur, atque occurrentibus in aequalium vadum petris illiduntur castigatiora fumina, et aridiusculas carnes ostendunt, sed recenter captae comedi debent: mortuae enim paucissimis horis, quia ob pinguem tenebritudinem ocyllime putrescunt, saporis gratiam amittunt. In Malacca regione Indiae, salitae ad comieatus fervantur; *Cajuba* vocant.

CAPVT II.

De Trutta fluviatili altera.

Tab. XXVI.
2.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 13.

HVCN apud Bavaros (inquit Gesnerus) nuncupatur piscis boni saporis, Truttis nonnihil cognatus, cum alias, ut pictura ostendit, quam ad vivum expressam Achilles Pyraminus Callarus, praestantissimus Augustae Vindelicorum medicus ad me misit; tum quod pinnulam illam adiposam similiter in fine dorsi habet, et punctis variatur: sicut et icon nostra, et quae in libro Bavarica-

rum constitutionum publicato habetur, praese ferunt: in quo etiam mensura hujus piscis proponitur, duodecim aut tredecim digiti, quibus brevior vendi non debeat. Augustae, ut audio hic piscis vocatur, est *Stott*, *Stottle*, a colore rubicundo, quae nomina nostri *Vmblis* (ut Sabaudi nominant) lacustribus tribuunt. Voracem esse ajunt, in cibo Truttis inferiorem.

In

In Carinthia Huchae rubrae (Rot Huechen) quaedam cognominantur a fluviis, eas Salmoni comparant: carne etiam rubra et boni saporis esse ajunt, et saliri ut inveterentur, solere: quod quomodo fiat Balthasar Stendellius ad finem lib. 4. Opsopoeiae suae Germanicae docet. Colores hujus piscis in pictura nostra hujusmodi fere apparent. Aureolus color passim asperfus est, copiosius tamen circa branchias et oculos. *Pinnae* circa branchias rubicundae sunt: caeterae omnes, sicut et *cauda*, fuscae et maculosae punctis partim nigricantibus, partim aureis. *Dorsum* fuscum est, utrimque ad Indicum vel caeruleum

colorem vergens, ubi et punctis nigris creberrimis distinguitur. *Linea* nigra et recta fere a branchiis ad caudam fertur, Latera media maculis quibusdam subcaeruleis per intervalla distinguuntur. *Venter* candidat. Circa *rostrum* et branchiarum opercula roseus fere color, etc. in capite etiam viridis aliqua ex parte. Huchas istas quidam icone nostra inspecta in quibusdam Germaniae locis ali, in piscinis nobis referebant: et in Traga flumine Carinthiae reperiri, aetatis progressu in Salmones converti (specie rostri nimirum) sicut et lacustres Truttae, quamquam et aliae Truttae Salmonum speciem prae se ferunt.

CAPVT III.

De Thymallo.

TAB. XXVI.
3. 4.

*Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 14.
Aelian. H.
A. lib. 14.
c. 22.*

Thymalli solus Aelianus inter Graecos, Ambrosius inter Latinos mentionem faciunt. A Thymo quem olet ita dici, Salvianus contendit. Bellonius Thymum vocavit. Itali Temarum, quali temerarium, quod stolidus piscis, dicunt. Truttarum generis esse, cum pinnarum litus, tum totius corporis figura indicant. Eratque Aelianus Truttis, si eas notas sibi habuisset, potius quam vel Lupis vel Cephalis, quorum communem et mediam speciem similitudinemque gerere scribit, assimilaturus: quanquam et his non ablimilis multum: similior interim Mugili, quam Lupo. Caput pro corporis ratione parvum, in acutum tendit. Os aperitur non longo, sed quadrato fere hiatu. *Ventre* est prominentiore. Rondeletius latiore, magisque ventrosam pinxit, quam par est. *Pinnas* duas habet ad branchias, duas alias in ventre inferiore, a podice unam. In dorso prior magna est, maculis multis pulchris varia: infra partim nigris, partim subrubentibus, supra rubicundis tantum. *Cauda* in duas latas pinnas desinit. Rondeletius corpore ait esse caeruleo: Bellonius vero tergus ex livido in opacum tendere, et Gesnerus fuscum id, vel subcinereum facit: At qui hic exprimitur, Rondeletius scribit: fierique

potest, quod vel loci, vel aetatis ratione evariet. Lineas per latera rectas habet, quarum quae ea dividit a superiori branchiae angulo spineo oritur, et recta ad caudam defertur: sunt et aliae per totum corpus non paucae, singulaeque per singulos squammarum versus, non rectae, sed innumeris veluti arcubus, minimis triangulis uncatas; quod veluti operosum pictores nostri, inquit Gesnerus, non indicant. Obscure sane et in meo pisce quem ad vivum depictum in museo refero, pictor eas expressit. Latera praeterea modo pluribus, modo paucis punctis et lituris nigris temere asperguntur.

Vidisse se idem Gesnerus in fine Decembris aliquando singulis tantum utrimque ad branchias *lituris* insignem scribit; aliumque initio Junii, uno altero puncto vix apparente. *Squammae* ex ejusdem observatione, singulae fere *hexagonae* sunt, hoc est, rhombi figuram imitantur. Latera enim, inquit, earumque utrimque circuli segmentum referunt, supra vero infraque in cunei acumen tendunt, quod tamen in iconibus suis expressum negat. *Branchias* habet utrimque quaternas, et ut Bellonius addit, Harengi et Sardiniae modo, solidioribus horrent, uncinatisque officulis constant. Idem Bellonius *linguam* ostendere

dere albam scribit, dentibus carere, immo ne ullis quidem rudimentis eorum praeditum esse: e contrario Gesnerus pro dentibus, inferius superiusque labrum exasperari, limae instar, introrsum profitetur: et Bellonium haud bene isthaec exanimasse apparet: nam alias *Lavaretum* Gallice dictum piscem, officula ad fauces atque Oesophagi ingressum utrimque habere senis hinc inde denticulis ait, ut in Thymolo comminuta; cum alioqui in Thymallis, et in Lavaretis suis nihil quicquam tale reperias. *Ventriculum* habet mediocre, intestina crassiuscula, pinguedine multa obvoluta; et ut Bellonius ait, apophyses plures ex pyloro dependent, a quo statim sequitur intestinum unum gracile, rotundum, quod ad rectum tendit, in quo excrementa recipiuntur, et ad anum deferuntur. Idem Bellonius, *cor* tam exiguum habere scribit, ut ne inesse quidem ei credatur. *Splenem* Salvianus subrubrum facit, Gesnerus in suo, quem manibus tractavit, fere nigricare asserit. Bellonio teste hic tam magnus est fere in hoc pisce, quam hepatis, quod in nullo alio pisce (inquit) unquam videram, oblongus rubra pinguedine mixtus. Unicus hepatis lobus est, ut idem Bellonius observavit, statim ubi gula finit, stomachum amplectens. Salvianus *felle* carere putat: Bellonius vero tam exiguum id esse tradit, ut vix rudimentum aliquod ejus appareat: et Gesnerus quoque suum Thymallum felle caruisse negat, sed flavi vel subaurei coloris id habuisse. Bellonius folliculum piscium natationi accommodatum plenum semper vidit, ac per spinam delatum. Cum maxime augetur, ad cubitalem *magnitudinem*, teste Aeliano, excrevit: et si qui crebrius capiuntur, minores sint, et ut Salvianus ait, libram non excedunt. Longitudo ad latitudinem fere quintupla est, cauda etiam computata, ut Gesnerus advertit in eo, quem manibus tractans descripsit, latus enim erat digitos tres, longus quatuordecim. *Gaudent* puris frigidis et saxosis aquis, in quibus circa saxa reperiuntur: nec ulli magis in montanis et praecipitibus fluviiis, Truttas si excipias, capiuntur.

Gignunt eas in Germania Rhenus, Limagus apud Helvetios, et Floha apud Misenos; in Italia Ticinus, Addua et Ambra. In Pado rarius capiuntur. *Vicitant* insectis aquatilibus, dejectamentis, millepedibus, pediculis, caridibus, pulicibus aquaticis ac terrestribus. Aelianus alia quam culice esca capi posse negat. Volaterranus Thymallo vesci, et solus quidem inter scriptores, voluit; *χρυσόδαυρον*, id est aurivori dicuntur, seu quod minutula auri fragmenta propter splendorem appetant; seu quod cum majori pretio veneant, oesophagorum aurum absument, et oculos exhauriant. *De odore ejus ita Aelianus*. Ejus capti odor non indignam admirationem habet: non enim ut caeteri pisces pisculentum quandam mittit odorem: imo vero existimes te ejus gentilem herbam, recentem ex terra lectam manibus tenere. Tanta sane odoris suavitate fragrat, ut qui eum ipsum non videt, gratissimam apibus herbam, unde nomen duxit, in manu latere putet. Ambrosius de eo, qui gratam redolet suavitatem, diei solere scribit. Aut piscem olet aut florem: Omnibus suis partibus commendatur *in Cibis*: quibusdam tamen interiori tunica maxime blandiuntur. Circa Albim praefertur Truttis. In Athesi et Addua captos tenerrimos Salvianus fecit. *Majo* mense maxime appetuntur, et loco marinorum saxatiliu praescribuntur a Medicis.

In Medicina, Adeps hujus piscis laudatur, tum contra auditum gravem, si mense Majo in vasculum conjectus soli exponatur, et quod distillat, auri immittatur; tum contra oculorum pterygia, unguis, ruborem, fervorem, etc. si quotidie binae guttae cum pinna instillentur. Vidisse se puellam chemoli affectam Gesnerus inquit, quod malum aliquando exanthemata puerorum sequitur, hoc remedio per septuaginta fere dies continuato, (ut quotidie gutta instillaretur) curatam, rubore mox primis diebus sublato. Addit insuper, habere et pharmacopolas apud suos hunc adipem; et ab iis maxime ad oculorum remedia, ut maculae in eis deleantur, peti solere, deinde etiam ad curandas igne vel aqua adustas partes.

R

CA-

Ambros.
Hexam.
l. 5. c. 11.

De Umbra fluuiatili.

TAB. XXVI.

5.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 15.

Umbrae fluuiatilis Aufonius ex veteribus in Mosella sua meminit, Gesnerus pro eadem cum Trutta fluuiatili, quod ista in Mosella, imprimis ubi se in Rhenum exonerat, abundet, accepit. *Rondeletius ita descripsit.* Piscis est non solum nomine, sed et colore marinis (Umbris) similis, a quo utriusque nomen. Corpus enim est opaci loci modo subfuscum et subobscureum, cubitalem magnitudinem non excedens. Galli Narbonenses, demptis Montpelienibus, Umbram vocant. Piscis est ex Truttarum genere, Carpioni Italico corporis aspectu affinis. Pinnis et earum situ a Trutta non differt. Duas itaque ad branchias habet, duas in ventre, ab ano unicam, in medio dorso priorem maiorem, posteriorem minorem, subrotundam, et pinguem, squammas parvas, et maculosas similiter habet. Carnis substantiam, partesque internas omnes eadem. *Capite vero a Truttis differt*, quo Carpioni (Italico, Gesnerus) similis est: capite enim longiore est, quam Trutta, ore minore nec tam hiant, rostro non acuto, sed obtuso, maxime in maxilla inferiore, sine dentibus, et sine magna maxillarum asperitate. *Oculis* est patulis,

cornea tunica aurea, pupilla nigra. Corpus a medio sensim gracilescit, in caudam latiusculam, et pinnam bifidam, latissimam deficit. A branchiis ad caudam linea recta (hanc in pictura non expressit) per medium corpus producta est. *Branchiae* intus sunt quaternae; *Ventriculus* longus et spissus pinguitudine quae lacte candidior est, obductus, a quo multae apophyses pendunt. *Hepar* rubet, cui alligata est fellis vesica, *fel* nigerrimum est, *splen* longus et niger. *Intestina* sine gyris ullis ad anum demissa sunt. *Vescitur* terra, aqua, limo, unaque cum his, et cum arena auri lamellas haurit: ob id vulgus auro nutrire Umbram credit: et reuera in ventriculo et intestinis aurum reperiri certissimum est. Carne est sicca et alba: qualis est Truttarum parvarum caro. Hyeme latet: aestate cum Truttis capitur: cui cum in succo et substantia, permultisque aliis similis est, Truttarum generi et tractationi subiecimus. Pura aqua maxime delectatur. *Haec Rondeletius*, nulla coloris facta mentione, quem Bellonius non tacuit: totum hunc piscem sub ventre argenteum esse scribens, dorsum vero terribilissimum habere ex livido opacum.

CAPVT V.

De Barbo.

TAB. XXVI.

6.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 16.

Barbi quoque solus inter veteres Aufonius meminit. Nomen ei Cutacei illi Cirri quae barbae quodammodo similitudine ex utroque huius piscis labro dependent, fecere. Bellonius haud incongruo vocabulo *Myssiacatum* vocat, et Graecorum vulgo *Myssiacatum* vocari scribit. Sunt qui cum Mullis, marinis piscibus, qui et ipsi barbati, confundunt. Corporis figura Mugiles fere refert, aut Squalos, nam si latitudinem spectemus, oblongiusculus est rotundus, in latera modice compressus. *Differt a Mugilibus*, quod pinna, quae in medio dorso, firmiori aculeo innixa est: pinnae ventris magis sunt flavae; caudae pinna rubescit: Rostro item est longiore et acu-

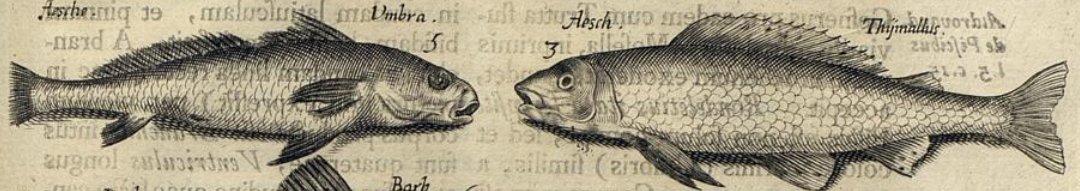
tiore, cartilagineo et pingui. *ASqualo* etiam perspicuis quibusdam notis differt. Nam cum in extremo rostro Squalos sit os, infra rostrum in inferiore parte illud Barbus habet; unde et superior ejus maxilla paululum prominat: Labra item longe crassiora sunt quam Squalo, caputque compressius. Postremo e superioris rostri extremo duae appendices, ex lateribus duae aliae propendent: quibus et Squalus et Mugiles carent. Est autem appendiculum earum substantia cutacea quidem, sed mollis, lubrica, teres, subrubra. *Venter* est colore lacteo, latera argenteo. *Dorsum* ex albo flavescit, nigrisque quibusdam ac parvis maculis conspergitur. *Branchias*

Trutta. Fario

Fordle Fore.

Trutta

Rot. Forel.

1

2

3

7

6

4

5

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

Ascher

Thymallus

Barba

Barb

Thymallus

Ach

Capitru

Alat

Capito fluviatili rapax

Isotling. Raubalat

Orfus. Rutulus. S. Rubellus

Viff

Lauiscus

Rotaugler

Lauiscus. Condel

Rotaugler. Himn. Schwaal

Lauiscus

Buerke. laugeler

Oxyrinchus. Sphyrana

Hautin. Spitznase

Coruus Niloticus

Gobio. Pinnaculus

Kerstling. Bachkress

Nasus

Nase

Gobio

Krasen

Asper

Piscidus

Peychling

Appt. Danubranus

Zindel

Gobio. Grundel

Hirn. Waffer

Gobio. Barbab

Barigrudd

Gobio

Gobio. aculeatus

Schmerlein

Wasser

Wassergruender

... habet quatuor: partem raris ...
admodum parva est: quatuordecim ...
tra spumam sicut in vivit. Ad ...
linea ad caudam porrecta: minus ...
evidens est: quam in aliis. Dicitur ...
corde. Quatuor parvi sunt: pupilla in ...
gra: quam ambit aureus circulus ...
Videtur iocori. Intelligitur in ...
ras concolora: pinnae pinguedine ...
linea. Uterus oblongus est: et ...
vires immixtus: reseritur: cum ...
progrediens est piscis. Pondus ...
tamquam librae unius: quandoque ...
vires raro trinum. Salivarius ...
libras excrevit: observavit ...
vires frequenter in Nilo capi ...
sed quo modo Lucius Lascius ...
a Gallico dicitur: sic Nili Mylus ...
suo dicitur. Noster enim Mylus ...
oblongus est: et quasi raris: Nili ...
cus vero crasso et recurvo est corpo ...
re. Eisdem tamen coloris sunt: et ...
eodem modo: dicitur: quod non ...
infectis excrevit: Niloticus ...
notum Cyprium ipsa forma ...
remittitur: vana enim habet ...
panna. Pars crassitudine in Nilo ...
prolic: ut cum Memphis libras ...
giam pendens: videtur: quo in lo ...
co Mylus vel Niloticus dicitur.

sb notu
1.1.1.1

Bel
Pij

chias habet quaternas: quarum rima admodum parva est: quamobrem extra aquam satis diu vivit. Ab iisdem linea ad caudam porrecta; minus evidens est, quam in aliis. *Dentibus* caret. *Oculi* parvi sunt, pupilla nigra, quam ambit aureus circulus. *Fel* adhaeret jecori. *Intestina* in spiras contorta, plurima pinguedine oblita. *Uterus* oblongus est et bifidus, ovis innumeris refertissimus, cum praegnans est piscis. Pondere plerumque librae unius, quandoque duarum, raro trium. Salvanus ad octo libras excrevisse observavit. Bello-
Bellon. de
Piscib. l. r.
nius frequenter in Nilo capi testatur, sed quo modo Lucius Italicus, inquit, a Gallico differt, sic Nili Mystus a nostro dissidet. Noster enim Mystus oblongus est, et quasi teres: Niloticus vero crasso et recurvo est corpore: Eiusdem tamen coloris sunt: et eodem modo barbibus quatuor, seu mystacibus exornantur. Niloticus nostrum Cyprinum ipsa forma fere aemulatur: ventrem enim habet expansum. Tanta crassitudine in Nilo proficit, ut eum Memphis libras viginti pendentem viderim; quo in loco Mythus vel Mystus dicitur.

De *Loco ejus et Natura* haec Al-drovandus habet. In lacubus quidem nascitur; sed cum multo frequentius nascatur in fluviis, fluvialis potius, quam lacustris erit dicendus. Scribit Salvianns paucos esse lacus, qui Barbibus abundant, plurimos vero esse, qui eis carent: contra in omnibus fluviis gigni atque ali: ideoque jure inter suos Mosellae pisces Barbum recenseri ab Aufonio. Albertus auctor est, a piscatoribus sibi relatum, ova ab eo custodiri, ne ab aliis devorentur: additque se observasse in cavernis domus suae ad Danubium sitae, quotannis post aequinoctium autumnale congregari hosce pisces, tantaque copia convenire, ut manibus etiam capiantur, ita ut meo tempore, inquit, incolae loci aliquando decem plaustra fere manibus ejecerint. Nam hoc genus piscis frigus non sustinet: quare semper languidus hyeme invenitur; aestate vero mundus et sanus est. Haec ille. *Vescitur* algis, coch-

leis et piscibus, et ne suo quidem generi parcere dicitur; Albertus cadaveribus capi quoque scripsit. *De-gunt* gregatim, *pariunt* ineunte aestate prope litora. Gesnerus ex piscatorum observatione sub collibus et ripis prominentibus libenter versari asserit, et porcorum instar fodere, ita ut aliquando in cavernis inhaereant, et pereant: pinnaeque eorum ab hiru-dinibus nonnunquam infestari, quas faxis affricantes in fundo aquae depellant, aut rapidiora fluminis loca pe-tant, ut aquae impetu elidantur. Apparet vero cum Squalis quandam occultam exercere *amicitiam*. Nam quemadmodum in quovis lacuum, fluminumque Barbus, ibidem fere semper, et Squalus reperitur; ita e contrario ubi Squalus, ibi semper etiam Barbus, ut Salvanus refert. Claustra fert, et in piscinis aequae et Squalus parit et pinguescit.

Quoad *usum in cibo* Cardanus eum omnino rejicit. Aliis, si in saxosis et puris fluminibus capitur, bene sapit, concoctu est facilis, laudati succi, carnis candidae et mollis, sed plurimis spinis firmatae. Majo circa Rhenum ad Julium laudari, Augusto in Helvetia. Gesnerus prodidit. Salvanus ineunte vere sapidiores dixit. Aufonio grandiores natu, majore in pretio. Nonnulli propter mollem carnem vino prius imponunt. *Ova* venenata, Majo in primis mense Platina auctor est. Gazius scribit, cum experiundi gratia duos duntaxat de ovis hisce bolos comedisset, nihil inde aliquot horis postea noxae percepisse: demum sub horam coenae, plurimam in ore ventriculi sensisse inflationem, quam ut dissolverem, inquit, anisum sumpsi, sed frustra. Post horam faciem apparuisse tanquam in syncope, ita ut adstantes et admirari, et de mea salute timere inciperent. Se interim magnam non solum in stomacho et ventre, sed omnibus membris externis alterationem, et inaequalem quandam intemperiem in unaquaque carnis parte sensisse. Tum supervenisse passionem cholericam, donec infra supraque simul pluries ova purgarentur,

tur, magna cum anxietate et virium prostratione, et maximo vitae periculo. Eundem apud Gesnerum invenies. Sunt qui credant tum esse malefica, cum salicium, quae fluviorum ripas obsident, floribus in aquam decidentibus vescuntur; sed quia nec salicibus nec aliis Barbi partibus ista vis, praestat culpam in idiosyncrasiam conjicere.

CAPVT VI.

De Capitone.

ARTICVLVS I.

De Capitone Aufonii, seu Squalo veterum.

TAB. XXVI.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 17.

Piscis, quem hic descripturi sumus, a magnitudine capitis, *Capito* Latinis dicitur. Apud alias nationes varia invenit nomina, quae apud Aldrovandum, Gesnerum et Bellonium vide.

Quis sit apud veteres, difficile est dictu, Bellonius *Thedonem* Aufonii, quem nullo spinæ nociturum acumine dicit, Rondeletius *Capitonem* ejusdem, Salvianus *Alburnum* Aufonii, et Galeni *Lencefium*, Aldrovandus *Squalum*, ut Romæ vocatur, esse putat.

Marino Capitoni Mugilibusque aliis corporis figura similis est: dorso tamen minus lato et corpore compressiore. In dorso item unicam duntaxat *pinnam* habet, Mugilum vero genus duas, unam videlicet in ejus medio, alteram inferius caudam. Mugiles denique lineas quasdam habent subobscuras a branchiis ad caudam productas, quibus carere omnino *Squalum* Salvianus scribit: unam tamen ei lineam esse Gesnerus proficitur, sed quae leviter appareat. Idem Salvianus ait habere parvum caput, Rondeletius contra crassum et magnum: id quod pleraeque etiam vulgares nomenclaturae indicant. Rursus uterque dentes habere negat. Rondeletius os tantum asperum esse ait: Gesnerus vero dentes ejus latere in faucibus asserit, maxilla fere semicirculari, superne leviter aduncos, ordine duplici, exterius quinos, interius binos. *Dentes* enim ei tribuit Albertus his verbis: Piscium omnium dentes valde acuti sunt, exceptis perpauca, qui in lateribus gutturis, mandibulas habent, ut pilces fluviales magnis

vestiti squammis, *Barbellus* (at huic squammae sunt exiguae) *Monachus*, et alii quidam. Hi enim habent dentes latos aliquantulum, magis ad conterendum cibum, quam ad dividendum idoneos: quomobrem etiam omnes aequales sunt: et ideo natura abscondit eos in gutture, ut clauso ore aqua non suffocet mandentes hos pisces. Tales autem dentes maxime habet *Carpo* (ut *Cyprinus*) piscis, *Labra* sunt satis crassa. *Oculi* nigri, in circuitu aureoli; tempora subflava, *Os* rubicundum, *branchiae* utrimque quaternae geminae, colore totus est argenteo: dorsum tamen minus quam venter et latera pollucunt. *Squammae* splendidae sunt, albicantes, angulosae latae, cute ultra medium obductae, minimis variante punctis. *Aristis* in carne multis abundat, quarum etiam in Capitone meminit Aufonius, qui item a squammarum magnitudine squammeum cognominavit, dum canit:

*Squammeus herbosus Capito inter-
lucet arenas,*

*Viscere praetenero fartim conge-
stus aristis.*

Gesnerus cum circa Octobris calendarum unum ovis gravidum magnum item et praepinguem inspiceret, nullas in eo apparuisse aristas testatur. Quare vel non omni tempore, vel non omni aetate in iis reperiri credendum est. *Ventriculum* parvum habet, intestina parva, *hepar* ex albo rubescens, fel in medio viride, *vesicam* geminam aëre plenam, *peritoneum* nigricans. Circiter libram plerumque implet, aliquando tres et quatuor, aliquando sed rarissime octo

Bellon. de
Aquatilib.
lib. 1.

octo aut novem. Non tantum in fluminibus, sed et in lacubus, sed et iis paucis degit. In Lario invenitur, in Constantiensi non item. Ab Aufonio inter Mosellae, a Bellonio inter Strymonis pisces refertur; sed nec claustra refugit. Dulci piscina inclusus, crescit, pinguescit, et prolem propagat. Expresse Varro. In tertia parte quis habebat piscinam nisi dulcem? et in ea duntaxat Squalos et Mugiles pisces? Servari diu et in aqua pura potest, si eandem saepius mutaveris, vas ad summum repleveris, nec quicquam aliud injeceris, alias suffocantur. *Vescitur coeno et fordibus*, ideo un Vilain in quibusdam Galliae locis dicitur: scarabaeis et animalculis, qui in aquae superficie natant; gryllis quoque campestribus, et uvae acinis, et muscae genere, quod propterea Aletmuggen Helvetii dicunt; cerebro denique bubulo, ideo a piscatoribus hamo subtiliter alligatur. In locis littoribus proximis, in sine veris et sub aestatis initium parit. Mense Majo parere ab uno latere, ab altero quando Cerasa, quae Helvetii Amarella vocant, matura sunt, postea alioqui Gesnero teste prodidere. Inter *gregales* esse censentur. *Usus in cibis* si spectes, inter viles censetur. Carne quidem est candida, sed insipida ac molli, et quae mox extra aquam flaccesceat, pluri-

mis abundans aristis; utrumque tetigit Aufonio dum canit:

Viscera praetenero fartim congestus aristis,

Nec duraturus post bina trihoria mensis.

Improbantur prae caeteris, qui in lacubus, et in magnis coenosisque fluminibus capiuntur; quamobrem Romae, quod vel ex proximis lacubus, vel ex Tyberi afferatur, parvi fit, cum aliqui Tyberinus in ligneis vasis diu vivus conservetur. Contra, in limpidis, parvisque ac saxosis fluviis torrentibusque captus, haud omnino spernari debet, maxime ubi adolevit.

Major enim factus, minus mollis est, ut hic etiam, sicut de Barbo diximus ex Aufonio, in senecta praefereendus videatur. Commendantur apud nos verno potissimum tempore, cum praegnantes sunt: Alii tradunt per totam hyemem admitti mensis posse, et vere etiam usque ad initium Maji: aestate non probari.

Gesnerus apud suos commendari scribit mense Decembri, placereque circa Calendas Octobris, quo tempore unum ovis gravidum, inquit, reperi: magnus is et praepinguis erat: ova quoque sapiebant palato: nec ullae apparebant *spinae*. Idem caput in eo praeferrere asserit.

ARTICVLVS II.

De Capitone fluviatili, seu Squalo minore.

TAB. XXVI.
7.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 18.

Frequens in fluviis est, inquit Gesnerus, vulgo nominatus ein Hasle, in lacu juxta Tugium Ganghasle, vel communiori nomine Weisfisch, quasi albus piscis, item alio nomine Mayfisch, a Mense Majo, quo praeferruntur, quod nomen Alaulis, quoque attribui putat. Italicum hujus piscis nomen nisi *Stretta* sit, (a corpore longiusculo forte, et stricto, id est, minime lato) in Lario lacu, et in Verbano *Gravetta*, aliud se nescire profitetur. Haec vero cum scripisset, piscator Lucarnensis in Verbano vocari ei asseruit, *Letta* vel *Aletta*.

Conjicitque eundem forte esse qui Papiae *Cabacello* dicitur. Germanicum *Hasle*, videtur lepulculum significare, forte quod agilitate ac celeritate natandi lepores repraesentet. Ipse Cephalos aut Mugiles fluviatiles minores vocat, quod fluviatilem Cephalum sive Squalum magis quam Leuciscos referat, adeo ut icone opus esse neget. Pisciculi, inquit, sunt molles, duos aut tres palmos longi, albicantes per dorsum in viridi nigricantes, cauda et pinna dorsi glaucis; caeteris rubicundis minime lati.

R 3

Squa-

Squamulæ tenuibus, argenteis, branchiis ternis. Caro eorum ariftis referta est, ut et Mugilum fluviatilium majorum. Ex his, qui in fluvio apud nos capiuntur, oculis rubere audio, qui in lacu non item. Observavi postea lacustres superna oculorum parte flavere.

Dentes in faucibus utrinque conditos habet, ut Capito fluviatilis, in mandibula curva, exteriori ordine quinque majusculos, interius binos minores, omnes fere in summo leviter aduncos. *Parere* incipiunt medio Aprili, vel paulo ante. Suo tempore (Majo et Aprili præcipue, deinde Junio et Julio: a Majo quidem mense etiam *Weißfisch* alicubi nominantur) satis grati in cibo, et salubres habentur. Aliquando vero vermes eis innascuntur, (*Ligulas* nostri vocant, et *Nestel*.) et omnino insalubres sunt. Hyeme macri sunt ac minime placent. Fluviatiles etiam lacustribus præferuntur. Elixari debent in vino servido. Circa initium Novembris ova in hoc pisce

reperi, quæ magis quam piscis placebant. Idem *Capitonem fluviatilem* CAERVLEVM cognominant differentiae causa, quem Germani, Saxones potissimum, *Jesfen* appellant. Quidam Alalam interpretantur, sed male, quoniam e mari fluvios non ascendit. Capitur in Albi, et in Danubio quoque, ubi *Fentling* vocatur. Cum Capitone fluviatili similitudinem habet, sed colore est in dorso et in aliquibus capitis partibus caeruleo. Præfertur albus. Germani ad Viadrum *Jesitz* appellant, Marchici ad Viadrum *Jesef* scribunt: alicubi *Bratfisch* dicunt, hoc est piscem assari solitum, per excellentiam. Poloni *Jatze*; Hungari *Zompo*. Non est in magno pretio; nequitiam salubris, quod pinguisculus sit, et non, saxatili modo, friabilis: suavis tamen satis, quantum ad gustum. Estur frigidus, albus potissimum, quamvis et elixus, et aliis modis. Longitudo ejus cubitum non excedit, nec latitudo tres aut quatuor digitos. Post Pascha potissimum capitur.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 19.

ARTICVLVS III.

De Capitone fluviatili rapace Gesneri.

TAB. XXVI.
8.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 20.

Hoc genus Capitonis, Miseni Rapæ vocant, id est corvum, ut Kentmannus Gesnero communicata icone significavit, quod is volucris instar vorax et rapax sit, quamobrem Gesnerus rapacem cognominavit.

Piscis (inquit Kentmannus) est candidus, argentei splendoris, dorso tamen fulco, et subcaeruleo, *Squamis* tegitur latiusculis, tenuibus et perspicuis, quibus pellicula tenuis argentei nitoris subternitur, quæ per squammas translucens, piscem velut argento illitum ostendit, quales etiam caeteri pisces, quos communi nomine albos cognominamus (*Weißfisch*) apparent. Piscis est longus, crassus, et carnosus: caro *aristis* plena. Longitudo ad latitudinem quintupla. *Dentes* ei

non in ore, sed in faucibus sunt (ut aliis quoque hujus generis) longiusculi, utrinque septeni, e mandibulis prognati. *Ventriculus* et *intestina* simul, piscis longitudinem non aequant. Revolutio eorum triplex est, ita ut in summo ventriculus sit, inde tenuius intestinum incipiens revolvi, duas sub eo helicas efficiat.

Tegit hæc dextro latere *secur* (in quo vesica fellis longa conspicitur) altero *lien*. Vesica in eo aere plena, oblonga est, ut in Lucio, Cyprino, etc. Maximi qui apud Misenos capiuntur, ad sex aut septem libras, (xvi. unciarum) accedunt.

Addit Gesnerus, sese audivisse, branchias molles esse, ut in Salmone: *pinna* coloris e fulco punicej. Nomen a rapacitate tulit.

Est

Est enim velut praedo vehemens in aquis: nec minus fere quam Silurus (Glanis) et Lucius, aut etiam amplius, damnosus est vorandis piscibus: quos dum persequitur, in ripam aliquando expellit, et simul etiam ipse interdum impetu in ficcum delatus, relinquitur. Hic piscis in Albi nascitur, non aliunde subit, et toto fere anno (sed rarius et per intervalla quaedam) capitur. A *partu* valde augetur, et pinguefcit. *Parit* autem circa annuntiationem Divae virginis: quo tempore a stationibus suis catervatim procedunt, magni et parvi: duobus aut tribus diebus ante aut post illum diem: idque ita fore certum est. Quod si nihil impediatur, sexaginta, plus, minus, uno retis tractu, interdum capiuntur. Piscis est *callidus* et extra hoc tempus, quo propter partum gregatim natat, difficilis captu: nisi vel nimii ventorum flatus, quo minus piscatores et retia trahenda audiat, efficiat: vel aqua perturbata, visum ejus impediatur: alias enim inter scamna, quae arena accumulatur, manet, nec facile retibus includitur. Caeterum extra pariendi tempus hamo fere *capitur*, hoc modo. Quoniam vorax est piscis, Phoxinus aliufve pisciculus hamo infigitur, et sic linea per aquam, ultro citroque agitur, eo in loco, ubi

hujus generis pisces degere conjectura est: Hi cum pisciculo pariter hamum devorant, et capiuntur. Piscis est admodum laudatus et boni saporis, tum assus, tum elixus. A plerisque tamen parvi aestimatur, quod idoneum coquendi modum nesciant: nam nisi rite coquatur, sive asses sive elixes, in partes aliquot dilabatur: quod si integrum servare velis, non in fervidam, ut alios plerisque pisces solemus aquam, sed ab initio statim in frigidam praeparatum immittes, ut pariter cum aqua concalescat: tum condies, saliesque, et ad juris fere consumptionem coques. Assandum vero, desquamabis, exenterabisque similiter: deinde sale diligenter consperges et perfricabis, et per duas horas in sale relictum, tandem assabis: ita bonus et grati saporis piscis erit.

Sunt qui pisces assari solitos, simpliciter assent, ovis (aut lactibus) solum non exemptis et salvia infarcta. Alii ova seu lactes, cum hepate et liene exempta, minutatim concidunt; adduntque multum piperis ac caryophyllorum, salem, uvas passas minores, vitellum ovi. hanc impensam in piscem infarciunt; et assant, putantque ita salubriores fieri.

ARTICVLVS VI.

*De Orfo Germanorum seu Capitone subrubro Gesneri.*TAB. XXVI.
9.TAB. II. 7.
Aldrovand.
de Piscibus
1. 5. 6. 12.

Orsum Germani vulgo ein Orff, genus hoc Capitonis vocant, (inquit idem Gesnerus) quod mihi videre nondum contigit, praeterquam Augustae Vindelicorum olim in piscina quadam, ubi mihi invenienti Cyprini colorem prae se ferre videbatur, aqua forte visum meum mutante. Ibidem depictam iconem clarissimus medicus Achilles Pyrrminius Gassarus mihi communicavit.

Dorso est rubicundo, ventre albicante, *squamis* (ut apparet) magnis et latis. Assi laudantur, prae-

cipue Aprili, et Majo mensibus. Linea a branchiis ad caudam, an probe adeo recta (praeter plerorumque piscium morem) expressa sit inquirendum. Germanicus liber, qui Bavaricas Constitutiones continet, eadem forma piscem hunc delineatum proponit, digitos 12. vel 13. longum, qua longitudine inferiorem capi non liceat: cum vulgarem Aufonii Capitonem, vel novem digitos longum capere concessum sit: unde hunc (Orsum dico, qui tamen ab Orpho marino pisce toto genere differt) ad molem multo majorem excrecere conjecerim.

In

In diversis Germaniae partibus aliter atque aliter (proximis tamen se vocabulis) nominatur, Drff, Erffe, Noßfing, Wurffling: alicubi etiam Elfr, idem ni fallor. (Apud Hollandos Elfr est Alofa.) Intempestive captum, spinulis seu aristis redundare ajunt. Duorum generum hunc piscem esse audio, affatos alios carne alba esse, qui Augustae vulgo Weißfisch appellantur: alios rubicunda vel flavescente, Truttæ Salmonatæ instar. Piscem Norimbergæ quoque in Beniza fluvio frequentem esse ajunt; præferri genus illud, cujus caro rubeat: in superficie discrimen non apparere: squammas paulo latiores esse, quam in Thymallo: carnem siccam, et friabilem, salubrem, ut vel

puerperis concedatur, minus suavem quam Truttarum. Bellonius quoque visâ apud me hujus piscis effigie, forma ad Squalum (id est Capitonem fluviatilem) eum accedere ferebat. Piscem audio lautum, et in pretio esse; muscis vesci. Cyprino minus lautum esse, sed crassiolem: non in aquis fluentibus, nec in lacubus, sed in piscinis ferme reperiri, apud Vindelicos, Norimbergæ, et alibi. Sunt qui Pigo Picone pisci Larii et Verbani lacus eum comparent: et similiter certo anni tempore e squammis ceu clavos quosdam emitere mihi retulerint. Ad Cyprinos ne igitur magis an Capitones pertinet, judicandum illis relinquo, quibus in promptu hi pisces sunt.

CAPVT VII.

De Leucisco.

TAB. XXVI.
10. II. 12.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 22.

Galen. de
Aliment. fa-
cult. l. 3.

Bellon. de
Aquatil.
lib. 2.

Leucisci nomine omne Mugilum genus Hicefio apud Athenaeum venire superius, ni fallor, diximus. Galenus suae speciei piscem *fluviatilem et lacustrem* facit. Salviandus Squalum esse, ideo quod eum Galenus τὴν γέσιν ἐξυτέραν habere scribat (sed perperam, Legendum enim est, κεφαλὴν ἔχον μικρότερον καὶ ἐνχοτέραν) credit; Modernis Graecis *Leucorinus* dicitur. Bellonius, *Albicellam* commode vocari posse scribit, apud alias nationes, Germanos imprimis, varia sortitur nomina. In Germania, circa Argentinam ein *Lauch*, Helvetiis diminutiva voce *Laugele*, quo nomine Galenus dici conjiciebat (inquit Gesnerus) quasi λευκίλλον, id est Albiculam, tanquam olim sic appellassent Graeci, et ab iis mutuati essent Germani. In quibusdam Helvetiorum lacubus, ut juxta Tugium et Bielam *Uvinger* vocitatur, ut a Sabaudis circa Neocomum *Vengeron*.

Diversus tamen ab his piscis est Vangeton in Lemano dictus, cui Helvetii a rubore pinnarum nomen posuerunt. Brelenpes etiam *Onloopt*,

id est, acephalos nominant hos pisces: amputatis enim capitibus, fectos, alio venales mittunt: cum minimi densis agminibus natant. Helvetiis *Seelen*, id est, animae dicuntur.

Acronii lacus accolae nominibus variant; *Grasig* Lindaniae vocant: Vberlingae *Laugele*; Constantiae dum parvi sunt, *Zienfische* vel *Grasig*: adultiores, *Agonen*, *Agunen*, *Lagenen*. Ajunt enim pisciculos esse vix longiores palmo, *squammosos*, quibus multi abstineant, quod circa latrinas pascantur: suo tempore tamen commendari.

Aestate, inquit, innascuntur eis vermes, quos vulgus, *Nestel*, nominant, quo tempore infalubres habentur.

Ovagerunt usque ad Junium, deinde pariunt. Non solum autem inter se, sed cum illis etiam piscibus latis lacultribus, quos Helvetii *Stotten* vocant, et cum Scardulis five Cyprinis latis *coeunt*, unde piscis genus enascitur, inter utrumque parentem medium, ein *Drittisch*.

Sed

Sed alius est Agonus in lacubus Italiae, et Germanicum nomen Graefing cavendum, ne quis cum diverso fluviatili pisciculo confundat, quem Grefzling, vel Krefzling nominant. In Dunensi Bernensium Helvetiorum lacu, *Blawinling*, id est, caeruleus, hoc genus Leucisci dicitur: nostri longe aliud lacustre tantum genus sic vocant. *Glyssen* a splendore factum, commune est piscibus illis, qui vulgo dicuntur Laugelen aut Swalen.

Squamis medijs tegitur, quae lineolis distinctae sunt. Nonnulli cum priore Rondeletii Leucisco confundunt, sed corporis, inquit hic, latitudine differt, rostroque est acutiore, alioqui pinnis, earum numero, et situ similis est, Romani piscatores a Squalo, teste Bellonio, non distinguunt: neque enim adeo exacte pisces fluviatiles, ut Galli, internoscunt. Etenim Leuciscus aspectu multo hilarior, quam Squalus, minoribusque squammis contegitur. Albo colore nitet, et veluti inter squamas striis rectis interstinguitur. Caudam bifurcam et pinnas albas profert, neque ita latas, ut Squalus. Hic praeterea Leucisco major evadit. Alburnus eidem similis est Leucisco; tamen est paulo latiore corpore, et squammis elatioribus, ac labro inferiore melius infarcto. Est etiam nonnihil discriminis in linea, quae utrinque corpus interfecat: siquidem Leucisco non tam arcuata est, quam Alburno, et Alburnus rotundiori corporis compage constat, ad Cephalum magis accedente. Bellonius nulla ait habere *dentium* rudimenta, verum fortassis haud diligenter inspexit, Gesnerus namque in faucibus utrinque mandibulam curvam quinis armatam denticulis reperit, ut in Bello. Albertus utrinque mobilem in faucibus mandibulam habere ait. In Pado (ut Gesnerus observavit) dodrantem nunquam excedit; crassitie fere aequali pertotum corpus, a capite ad usque cau-

dam. Os aperitur in oblongum, nec prominet mandibula superior. Addit item Gesnerus, apud suos paulo majores capi in fluvio quam in lacu; longiusculos esse, non latos, Haselis non dissimiles specie, paulo breviores, si bene meminit: Dorsi colore esse fusco, flavo, et viridi fere permixtum esse. *Pinnas* albicare, vel nimium ruti admixtum habere, lineam, qua terminatur laterum color, instar iridis resplendere ex flavo et viridi colore. Rondeletius quoque ex fusco partim viridem esse, partim flavum dicit, *ventriculumque* habere parvum, hepar magnum, et in hoc fellis vesicam: denique multum *pinguescere*. Quo loco in cibis haberi debeat, apud Galenum legimus, qui conditam seipso meliorem effici, quod quicquid in sapore est mucosi abjiciatur; meliorem recentem, diutius in muria servato, scribit. Testatur Bellonius, nondum provecti magnum numerum veris initio capi, modicoque sale conspersum atque exsiccatum, Byzantium deferri, vendique Majo, Junio et Julio mensibus. Eorum capturam majorem fieri ex Epiri lacubus, Venetosque his maxime uti, ad seque navibus adferri curare, et eodem vocabulo cum Epirotica lingua, quae Scouranicos dicit, Scourancas nominare: quae cum Leucorinis, inquit, majores sunt: ambo tamen pisces sale conspersi et fumo infecti atque exsiccati, ad externos miti, ut nostri Harengi foreti, consueverunt. Sic Bellonius. Gesnerus commendari scribit Aprili et Majo mensibus, Februarioque non insuaves invenisse; quo tempore lactes in mare pleni erant, eodemque mense a suis laudari. In Italia quidem, hyeme imprimis capi. Veru tostos, sale, aceto, olivo, pipere et cinnamomo conditos Grapaldus laudat: et Rondeletius denique molli suavique carne esse tradit, et pinguedinem ejus aurium doloribus succurrere, et cum felle ejusdem permistam oculorum caliginem abstergere.

Bellon. de
Aquatil. l. 2.

CAPVT VIII.

De Leucisco primo Rondeletii.

TAB. XXVI.
II.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 23.
Bellon. de
Aquatil. l. 2.

Haec Leucisci species, in Italia *Lascha*, in Gallia *Hardon*, quod facile per longum tempus in vasculis aquatilibus seruari possit, alibi apud Italos *Dorada*, quod in eo tractu caput ejus aureo colore fulgeat, Helvetiis *Roterigle*, quasi *trytrophthalmos* dicitur. Bellonius *Sargum Sargonemve*, qui inter marinos Mugiles fluuios subeuntes, ab Aristotele recensetur, perperam vocitavit. Capiti seu Cephalo fluuiatili corporis aspectu, pinnarum numero, situ, figura, squammis similis: sed capite est minore, corpore latiore. Dorso caeruleo cervice virescente, ventre candido, oculis flavescentibus. *Dentibus* caret. Imo palato ossa habet. Bellonius ad Cyprini magnitudinem unquam accedere negat: aitque corpore quam *Squalus*, compressiore esse, pinnasque habere subrubras, parvos item *Cardonos* pinnam caudae longiorem exerere quam *Leu-*

ciscum: (sic vocat pisces proxime praecedentem) et antequam in extremum pinnae, quae bifurcata est, desinat, rotundari: *Latiusculis squammis* contegi, ipsoque capite magis ad *Leuciscum* quam ad *Squalum* accedere. Oblongius et paulo crassius habere corpus, quam *Abramis*, ac denique tergore esse magis quam *Squali* nigricante, et auri colorem referente. In *Ambra Melegnarum* alluente numerose capitur. Sed et *Peni* sinus lacus delicatissimos profert. Alacres sunt et vividi, omnes *ova* habere, et foeminae esse creduntur. *Solidiuscula* illa et rufa. *Partus* Aprilis inchoatur, et ad *Maj* pergit medium. Laudantur antequam pariunt, *Januario*, *Februario*, *Martio* et tota hyeme mediocriter: sunt qui *Aprilis*, et *Majo* commendant. In vinum fervidum immixti elixantur. *Rondeletius* carne esse fluxili et parum nutriente dixit.

CAPVT IX.

De Oxyrincho Rondeletii, Corvo Nilotico et Naso Alberti Magni.

TAB. XXVI.
13.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 24.

OXYRINCHI nomen inter polysema censetur. *Diphylo* apud *Athenaeum* *Mugil* est, fluuiatilis; idem, ut *Rondeletius* insinuare videtur, cum superiori *Gallorum Gardono*: *Straboni*, *Aeliano*, aliisque inter *Nili* pisces recensetur: eidemque *Aeliano* rubri maris quoque piscis est, ac denique *maris Caspii*, ut in *Sturione* dictum est. A quibus omnibus differt, (ni fallor) *Oxyrinchus* iste *Rondeletii*, *Antverpiensibus Hautin* vocatus, rostro longo, tenui et maxime acuto, unde *Oxyrinchium* recte a se appellatum fuisse putat, nisi mavis, inquit, *Sphyaenam* fluuiatilem vocare, quia marina *Sphyaenae* rostrum simile habet, molle et nigrum. *Squammis* melioribus tegitur. *Pinnas* in dorso tres habet, in aequali spatio a sese distantes: toti-

dem in ventre habet, quot *Barbus*. Quarendum nunquid idem sit, qui *Frisiis Snepel* appellatur, a *Scolopace* ave, puto, quam *Snepam* dicunt; *Galli* vero a rostri proceritate *Beccasam*. *Gesnerus* in *Albi* fluuiio quendam quoque pisces *Sneppelsingen* vocari tradit, sed a superiori diversum, paruum nempe, et candidum, *Capitoni* fluuiatili similem.

CORVUS Niloticus, corporis figura *Mugilibus* similis est, sed caput pro corporis ratione (longum enim dodrantes duos) paruum. *Maxilla* inferior superiore brevior. *Pinnae* ad *branchias*, utrimque una breues: in tergore ultra medium alia oblonga: in supina parte a *podice* alia: in ventre una, de pisce hoc, quod praeterea dicam, non habeo.

NASVS

TAB.

TAB.

Aldrovand.
de F.
l. 5.

TAB. XXII.

14.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 25.
et 26.

TAB. XXVI.
15.

NASVS ab oris figura seu naso valde crasso, nomen sortitus est. Nasomem vel Nasutum bene dixeris: et quia labrum seu rostrum superius crassum, simum obtusumque habet, non male Graece Pachyrinchus et σιμόν, Latine Simus vocabitur. Genere Squalo ac Leuciscis fluviatilibus adscribendum esse, et corporis totius figura indicat, et Albertus quoque attestatur Monacho, hoc est, Capitoni fluviatili similem esse inquam, sed tenuiorem, naso valde crasso. Et Gesnerus esse tradit, qui fluviatilibus Barbis hunc piscem comparant, quod ad corporis speciem: aliquos piscibus Erlsen vulgo dictis apud Germanos. Ipsi vero specie, squammis et colore Capitonem fluviatilem referre videtur: sed ad eam magnitudinem, inquit, non perveniunt. Lonicerus duorum triumve palmorum magnitudine esse ait, et oris formam peculiarem habere. Venter eorum intrinsecus nigerrima membrana ambitur: unde joculari

nomine Germani hunc piscem Scribam cognominant. Os modice deorsum vergit. Lapidem habet in capite, teste Alberto. Capiuntur in fluviis et rivis. Libenter enim in rivis ascendunt, inquit idem Gesnerus, in lacum non veniunt, nisi ad initium ejus tantum, praesertim vere. Albertus Danubii piscem esse ait, et aquarum in Danubium influentium. Coeno et spurcitiis vescitur. Caro alba et laxa est, spinulis referta, ut et Capitonis et aliorum multorum fluviatilium, praesertim circa caudam. Verno tempore praeseruntur et pinguescunt. Apud Helvetios tamen Novembri mense laudantur: si modo unquam laudandi sunt. Nam caro eorum semper laxa et insipida est: quamobrem assare eos potius quam elixare coqui solent. In Rheno praestantiores habentur. In libello quodam Germanice vulgato de piscibus, Februario et Martio et cum salices stillant, eos praeferi legimus. Haec fere Gesnerus.

CAPVT X.

De Gobio fluviatili.

ARTICVLVS I.

De Gobio non capitato.

TAB. XXVI.
16.Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 27.

Gobio fluviatilis est duplex. Unus non capitatus; alter capitatus. NON CAPITATI Dorion apud Athenaeum inter fluviatiles meminit, fortassis et Aristoteles, dum eos in fluviis pinguescere scribit. Mediolanensibus Varira, forte quasi varius. Ubique enim rotundis nigris maculis distinguitur, vocatur Germanis *Kresling*, aliis Leutesser, quod cadaveribus submersis vescatur. A Gesnero ita describitur. Gobio noster, ein Gressling, quem nuper captum in lacu, inspexi, mense Januario ovis gravidus erat: barbatulus, cirris singulis in angulis labiorum perbreuibus. Pupilla oculorum nigra, ambitu candicante. Maculae a capite caudam versus per media utrinque latera nigricantes, rotundae, magnae proportionem, circiter decem, singulae deinceps digeruntur:

et similiter per medium dorsum. Cauda etiam maculosa est, et dorsum pinna. Vesica bifida, magna proportionem. Longus est plerumque quinque aut sex digitos. Fel habet subviride, caudam bifurcam. Os cum aperitur rotundum et veluti e praeputio se exerens, deorsum nutat. Lapilli in cerebro perexigui sunt. Haec ille.

Squammis tegitur parvis. Quamvis ab Aufonio, qui eum *Barbi jubas* aemulari cecinit, fluviatilibus accensetur, in lacubus tamen quoque capitur. Degit in fundo et coeno, unde Fundulos quibusdam vocari etiam diximus. Vescitur musco vel alga, item arenulis, et hirudinibus minimis lacuum. Creditur cadavera hominum submersa depasci, unde nonnulli anthropophagum

phagum dicunt: quae res aliis fortassis ansum praebuit, ut ex cerebro equorum procreari dixerint, quo quidem in aquas abjecto vesci, a ratione non est alienum, nam et Bellonius testatur, calvariis bubulis in aqua projectis oblectari, ejusque gnaros Ligeris accolas, calvarias eas studiose adservare iis denique in Ligerim immerfis, Gobios allicere, ut facilius eos postea capiant. Idem testatur Rondeletius. *Capiuntur autem facile et magna in copia, inquit Gesnerus, circa ripas lacus nostri retis genere, quod Stofzbaren appellant.*

Aliquando bis aut ter anno pariunt. Aestate vermiculis quibusdam in ventre vitiari dicuntur, teste Alberto. Rondeletius carne ait esse molli insipida, virus nonnunquam resipiente: fallique medicos, qui

Gobiones fluviatiles aegris apponi volunt, his eam inesse succi bonitatem existimantes, quam Galenus in marinis commendat, ab hisce enim illos hac dote multum superari. Coenum aliquando resipiunt. Author de natura rerum, salubriores esse ait, ubi aquas arenosas in nutrimentum habent. Et Gesnerus elixum fatis solidum esse testatur, nec contemnendum in cibo.

N. Ad Gobiones referimus piscem Rhemi ac Moeni alumnium rariorem, quem Obriss, seu Obvess, quasi Obvess, Piscatores vocant. Ambire enim videtur inter Gobionem et Percam. Hujus iconem, exhibet Tab. 31. ea figura ac magnitudine, qua cum duobus sociis captus est non procul Francofurto, 16. April. 1649.

ARTICVLVS II.

De Gobio capitato.

TAB. XXIV.
9.
*Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 28.*

Gobio capitatus nomen istud a Capite pro corporis ratione maximo accepit. Non tantum apud Italos, sed et inter Germanos varias fortitus est appellationes. *Gropp* dicitur inter Helvetios, *Cop* vel *Kop* in Carinthia, *Kaolrapp* in Franconia: alicubi *Mul*, circa Tridentum (qua parte Germanice loquuntur) *Tholiman*. Saxones et Miseni a capite, quod fere globi instar rotundum habet, sed compressum, varia ei nomina fecerunt: *Keuling*, *Kulingk*, *Kulheit*, *Kaulheupt*. Anglice a *Bulhed*, a capite taurino, quasi Bucephalum dicas, nempe ob magnitudinem, non similitudinem formae. Rondeletius et Bellonius *Βότρυς* vel potius *Βότρυς* aut *Βότρυς* Aristotelis esse volunt; sed cum is duntaxat in fluviis sub saxis stabulari, quod et aliis competit, scribat, nihil definiti potest. Cremonensibus *Bot* vel inde vocatur, quod Bufonem, qui Botto vulgo, deformi oris rictu referat. Pisciculus est ranae piscatricei similis, si parva magnis (inquit Rondeletius) conferre licet, corporis figura et colore. Capite enim magno est, lato et depresso. *Oris* magno hiatu, sine dentibus: sed pro iis labra instar limae

*Bellon. de
Aquatil. l. 2.*

aspera habet: *pinnas* binas ad branchias, rotundas, et ambitu pulchre cristatas: duas alias inferius parvas, longiusculas, albicantes in medio summi ventris: aliam abano ad caudam: in dorso quoque geminas, non singularem, ut Rondeletius scribit, qui aliam forte speciem, inquit Gesnerus, nobis ignotam vidit: nam et cauda, quam suo attribuit Cotto, proportionem multo longior est, quam in nostro. Ex his dorso pinnis brevior, quae capiti propior, altera longior caudam versus, quam tamen non attingit: idque in fluviatili et lacultri genere similiter. *Oculi* sursum spectant. Branchias quaternas habet, *hepar* magnum sine felle. Si corpusculum spectes, ventriculum magnum. Foemina *ovis* immodice turget, quae in pectore in globos collecta, geminas veluti mamillas prae se ferunt, et membrana vestiuntur nigricante. *Lapillos* in capite habet. Qui in *lacubus* degunt, (ut Tigurini lacus exemplo ostendit Gesnerus) non solum magnitudine inferiores sunt *fluviatilibus*: raro enim ultra digitum medii longitudinem excrescunt; sed specie etiam differunt; et si

TAB.
18.
*Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c.*

TAB.

et si vulgus forte non discernat. Nempe, colore magis albicant, cum illi nigriores sint. (Corpus varium est, partimque albicantibus partim fuscis punctis, et maculis etiam nigricantibus transverlis distinguitur.) *Spinulis* circa branchias pluribus et acutioribus, brevissimis tamen illis, et visum paene latentibus horrent; quibus digiti etiam, si retro ducas, configuntur. *Pupilla* oculorum aliqua ex parte pulchre virescit, et gemmae instar resplendet, praesertim ad solem. E lacu in fluvium non migrant: neque fluviatiles in lacum. Gustus etiam suavitate fluviatilibus longe sunt deteriores. Icon quam dedit Aldrovandus Gesneri est, diversa nonnihil ab ea, quam Rondeletius exhibuit, pinna dorsi singulari, et cauda penicilli instar, longiuscula: unde suspicari licet, aliud genus Cotti circa Monspelium haberi. *Degunt* in rivis frigidis ac montanis, et fluviis praecipitibus, sub lapidibus et inter Saxa. *Carnivori* creduntur, et a se mutuo

devorari certum est. Mense Martio circa festum Paschatos *periunt*. In aquae fundo non tam natant, quam subito impetu teli instar se vibrant, et quo volunt trajiciunt. Gesnerus testatur, legibus piscatoriis licere, eos capi in flumine a Calendis Novembris usque ad Pascha: extra vero illud tempus, nec retibus, nec fulcina, neque alio modo licere: hamo autem nunquam. Nassis uti permisum esse, a die D. Marci usque ad exitum Maji, non arctius tamen contextis, quam ut Gobii capitati evadere queant. Coctos esse suavissimos et ori gratissimos cum ovis, quae pingua, copiosa, et delicatissima, Matthiolus prodidit. Carne molli, Rondeletius, dura Albertus fecit. Apud Helvetios fluviatiles duntaxat, et quidem circa brumam et Januario mense in deliciis sunt, quidam a Calendis Decembris ad Calendas Aprilis commendant; omnes, capita, quod spinis tantum cuteque constant, rejiciunt. Placent et frixi.

CAPVT XI.

De Aspero Pisciculo.

TAB. XXVI.
18. 19.
Aldrovand.
de Piscibus
15. c. 29.

Hujus Rondeletius meminit, eademque a maxillarum asperitate cognomen inditum, aitque Lugdunensibus *Apron* appellari propter squammaram asperitatem, Rhodanoque peculiarem, caeterum non quovis ejus loco, verum in ea fere parte reperiri, quae inter Viennam et Lugdunum interjecta est. Pisciculus, inquit, est *capite* latiore, quam Gobio, in acutum desinente: ore medio, *dentibus* caret: sed maxillas asperas habet, foramina ante oculos. Colore est rufo, maculis nigris latis, a dorso ad ventrem oblique descendentibus varia: Pinnas ad branchias, et in ventre similes cum Cottis habet, sed in dorso dissimiles: duae enim sunt a sese junctae. Vulgus ait pisciculum hunc auro *vesci*, quia arenam cum qua nonnunquam auri laminae sunt, haurit. *Carne* est ficiore quam Gobio.

TAB. XXII.
19.

Ad hunc referri potest, *et is piscis Danubianus, quem Julius Alexandri-*

nus ad Gesnerum dedit. De eo ita Gesnerus. Forma quidem tota, et singularae ferme corporis partes, inquit, in utriusque pictura convenire videntur, nisi quod pinna ab ano in nostra icone nulla est, pictoris forte incuria. Nulli enim piscium, opinor, haec pinna deest. Rondeletius *Lacertum* peregrinum suum sine ea pinxit, quam Salviianus eidem addidit. Bellonius in sola Taenia hanc pinnam se non reperisse mihi retulit. Piscis, quem exhibemus, Germanicum nomen est *Zindel*: velut alii scribunt, *Zinde, Zindel, Zinne, Zingel*. Ungari *Kolcz* appellant. Icon ad me missa, digitos XII. longa est; quam longitudinem in hoc pisce mediocrem esse audio. Colore est, partim e fulco rufescente, partim nigris *maculis* latis magnis per intervalla distinctus: quarum aliquae a dorso ad ventrem, qui cinereus est, oblique tendunt. *Oculis* color Indicus: et aliquid sub eis rubri. Audio eum ad librae pondus, id est, unciarum XVI.

accedere: (alii etiam trilibrem fieri retulerunt) *caudam* adeo duram habere, ut vix amputari possit: pinnas in dorso aculeatas in capite Percae instar, (icon nostra pinnas molles, non aculeatas, prae se ferre videtur) nostrum acuminatum; carnem candidissimam. Sunt qui forma et colore Cani marino comparent: alii Lucio, praecipue quidem capite: absque *squamis* esse ajunt, instar Anguillae. (Rondeletius Alperum suum a squamarum asperitate vulgo Gallice *Apron* dictum ait.) Lautissimum esse addunt simul et *saluberrimum*, omnium Danubii piscium, ita ut vel puerperis apponatur, et divitum duntaxat mensas oneret: quod equidem miror, si squam-

as non habet: fere enim omnes, qui *squamis* carent, minus salubres existimantur. *Ferunt* eum Danubius et Tibiscus. In Danubio prope Bosoniam magna ejus copia capitur. Viennae etiam non deest; et in Bavariae fluvius, ut Isara et Leifaca: hic quidem e lacu Ammelfee fluitat in Rachellee lacum, et inde rursus in Isaram fluvium. In piscinis fervari non potest. Eiusdem piscis effigiem illi, quam dedimus, similem, coloribus tantum diversam (ventre et pinnis albicantibus) Raphaël Seilerus Jurisconsultus doctissimus, comes Palatinus, clarissimi Augustanae reipubl. archiatri Geryoni filius, ad me misit: in qua similiter nulla ab ano pinna, nullae squammae apparent.

CAPUT II.

De Cobitide fluviatili.

ARTICVLVS I.

De Cobitide Rondeletii.

TAB. XXVI.
20.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 9.

Triplex invenitur *Cobites*, fluviatilis Rondeletii nempe, *Aculeata*, et *Barbatula*. De illa ita ex Gesnero, et Rondeletio Aldrovandus. Idem Rondeletius fluviatilem hunc pisciculum antiquis, qui de fluviatilibus parum fuere solliciti, in dictum, *Cobiten*, *Cobitidem*, fluviatilem nuncupavit, quod marinae, inquit, perfimilis sit; cum alioqui neque situ neque numero pinnarum cum marina conveniat; quare similitudo isthaec ad *Cobitidem* barbatulam potius pertinet: ad haec *Cobitis* marina laevis est, uti et *Barbatula*; contra *squammosus*, quo de loquimur, pisciculus est, nisi figura exhibita nos fallat, quod quidem suspicari licet. Ipse enim Gallis *Lochefranche* vocari asserit, vel quod totus laevis sit, et aculeis careat; vel quod mollior sit, et salubrior: quamobrem *Cobiten* forte hunc pisciculum, inquit Gesnerus, vocat, quod ad *Gobionem* fluviatilem *Aufonii* accedat,

non ad marinam *Cobitin*. *Degit* in rivulorum et fluviorum ripis, digitali magnitudine, rostro satis prominente. Corpus flavescit, et maculis nigricantibus notatur, subrotundum est et carnosum. *Pinnae* duae sunt ad branchias, duae in ventre, unica ab excrementi meatu, unica in dorso. Gesnerus cum hoc piscitio idem putat, vel saltem simillimum, suis *Rylerle* nuncupatum; *Digiti*, inquit, longitudinem parum excedit, colore per dorsum e caeruleo virescente, per latera et ventrem candido. In Silo torrente capitur ad Tigurum circa lapides: et ex eo *Limagum* amnem ingreditur, inter lautos pisciculos habitus. Rondeletio suus *Cobites* carne est humida, et viscida: si in aqua fordida et coenosa nutriantur, pinguescit, sed multo insalubrior rediditur. Pro *Cobite* Rondeletii nos aliam iconem dedimus, eiusdem ni fallor, piscis.

ARTICVLVS II.

De Cobitide aculeata.

TAB. XXVI.
21. 32.

Cobites *aculeata*, quae *Mustela* parva imberbis dici posset, Gallis est *Perce*, quod *Petras* quasi videan-

tur perforare (duos habent in branchiis aculeos, utrinque unum, ad caudam spectantes, dentium cerasitis longitu-

IVXX. 22
Aldrov.
loc. c.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 30.

gitudine, quibus sese impellunt, ut minima inter lapides foraminula subeant) Germanis Steinbeis, seu Dacobythus, Oxyrinchus non incommode aliis. Pisciculus est inquit Albertus, eodem colore, quo Fundula. Non est autem rotundus, sed quasi columnalis compressus, et habet spinam acutam juxta os, qua cum recurvato capite vulnerat manum se tangentis. Bellonius quoque et Rondeletius aculeum in operculis branchiarum utriusque unum habere tradunt. Albertus branchiis ipsum carere omnino ait; cuius errorem detegit nuper Georgius Fabricius, qui parva foramina circa oculos eis, sicut in Lampredis inesse observavit, teste Gesnero, qui pisciculum esse ait exilem seu tenuem, et oblongum. Fundulo, de quo mox, similem, paulo longiorem: nam quatuor aut quinque digitos aequare solere: maculosum, capite acuto et deorsum vergente. Rondeletius spinam internam duram quam in praecedente rigidiorum esse monet, ideoque inter edendum molestiorem esse: saepius vero etiam ichthyopolas parum cautis imponere, et pro levibus vendere, caeterum imposturam inter edendum facile deprehendi. *Degit* in aquis fontanis et rivis praecipue. Ex his vero migrans cum aliis fluvios, tum Albim

maxime subit, ut Gesnerus refert, qui et apud suos nullum aut certe rarissimum esse scribit, circa Argentinam vero frequentiorum, et ex Georgii Fabricii testimonio in Misena optimos capi in Mulda prope Doblam oppidum: in herbis, algis et coeno *degere*, atque inde *viditare*. Majo mense cum Fundulis parere, aliquando vel bis vel ter. Rostro lapidibus mordicus se affigere, et aliquando vasis etiam, licet aeneis, quibus in foro piscatorio a mulieribus, inquit, injiciuntur, ita ut fugere videantur. Esse quando complures gregatim haerentes inveniuntur. Rebus angustis, id est, quorum perangustae sunt maculae, capi, cum aliis pisciculis circa ripas fluminum. Bellonius pisciculum esse scribit admodum *vivacem*. Eidem delicatissimus est: contra insinuare nobis videtur Rondeletius in cautis pro laevi Cotitide obrudi inquit, fraudemque edendo detegi: et Gesnerus vilissimos vocat, carne tenaci, Fundulis multo ignobiliores. Aprili mense et Majo minus improbari; praeferri gravidos: frigi debere butyro: Misenos circa bacchanalia, et Martio mense eos commendare, antequam migrent, quod tum ovis gravidi sint: praestantiores apud eosdem non in Albi, sed in Mulda capi.

ARTICVLVS III.

De Cobitide Barbatula.

TAB. XXVI.
22. 23.
Aldrovand.
loc. cit. 31.

Cobitis ista *Barbatula* nomen a Cirris tenuibus e rostro barbae modo dependentibus obtinuit. Albertus M. Fondelam, Germani Grindela vocant. Gesnerus Mustelam fluviatilem dici posse putat. Indicis digiti crassitudine est, inquit Bellonius, quinque digitos longa (pinguis Lochia) tota puncturis seu punctis distincta: notaeque in tergore et lateribus habet, nunc grandes, nunc parvas ac nigricantes, quibus ipsa etiam quodammodo pulla apparet; sed ventre est candido. Pinnae utrimque unam in lateribus gerit: item in ventre duas, in tergore vero summo unam adipodum parvam: item sub cauda ad anum alteram. Pinna caudae rotunda est: reliquae omnes, obtusae et

latae. Cirris quaternis, utrinque, duobus (Barbi modo) tanquam mysticibus insignis est. Os habet parvum sub longo *naso*: ejusque *intestinum* statim a stomacho (quem hepar fovet) reſta per ventrem ad anum ducitur. *Fel* dextro hepatis lobo adſutum: *Lienem* insignem, et rubrum habet. *Cor* sub branchiis, suo pericardio obvolutum, *ova* ſingulari veſicula, ut aliis piſcibus bicorni folliculo concluda. Haec ille. Duo *genera* eſſe hujus piſciculi Georgius Fabricius Geſnerum in epiſtola monuit. *Unum* commune, quod in deliciis habetur, et inſigni magnitudine apud ſuos (Miſenos) capitur in Flohi amne: alterum et tenuitate corporis, et colore et ſapore diverſum, quod a Saxiſ nomen eſt conſecutum, Stein-

Steinsmirlin. Limpidis et saxatilibus locis gaudent, quamvis et circa ripas et in coeno, unde Mollgrundel dicuntur, reperiuntur. Plurimi in rivis, quibus majora flumina ingrediuntur, capiuntur, idque praecipue Februario, Martio et Aprili. Gesnerus medio mensis Maji captos, ovis gravidos vidit; aitque post Pascha parere incipere: quamvis non desint, qui vel singulis mensibus eos parere asserant. De Usu ipsorum in cibis ita Aldrovandus. Tam delicatus pisciculus est, ut Lonicerus inter omnes fere primatum tenere scripserit. Teneros tamen praesertim et nuper natos in deliciis haberi, Gesnerus ait, eosque cum jure coctos ex eodem, quod mireris, cum pane cochlearibus edi: quas delicias, inquit, aliquando circa summum Acronium lacum gustavi. Salubres vulgo existimantur, ita ut medici et-

iam aegrotis alicubi eos permittant. Esse sane solidiuscula carne, et odore non piscoso, ut alii plerique sed magis grato, idem Gesnerus asserit, et cum exigui sint, nec pingues, non multum replere: praeferrunt a Milenis majores, et qui a saxis denominantur: colore saporeque differre, corpore tenuiore, carne duriore, et quae in elixis tenacius spinis haereat. Commendari maxime a natali Domini usque ad Pascha, quoniam tum parere incipiant: alios Februario, Martio, Aprili mensibus eos praeferre, usque ad initium Maji. Teneros vero nunquam non laudari, maxime si cum apio, petroselino, edantur. Vino calido injecto elixari debere, idque brevi tempore et sub finem modico aceto affuso, ad ejus fere consumptionem coquendos, quomodo Gobii captati etiam parantur.

CAPVT XIII.

De Phoxino squammoso.

TAB.
XXVII. 5. 6.
Arist. H. A.
l. 6. c. 13. 14.

Quid de Phoxino Aristotelis statuendum sit, ex ipsius verbis colligere difficile est. Statim enim ac natus est ova habere, et semel in anno in stagnis fluviorum et arundinetis lacuum, quae *πολιωνάδες* vocant, ova ponere dixit. Rondeletius eo nomine duos squammosos pisces describit. Unus, quem in Picardia sub nomine Rosere vidit, dimidiati pedis longitudinem nunquam superat. Corpore est lato et compresso, oculis magnis, colore luteo, bramis minimis, corporis specie simillimus. Semper uterum Ovis refertum habet, ideo cum illis nasci piscatores tradunt. Alter vocatur a rubore caudae, Rose. Reliquo inquit corpore caeruleo est, paulo major, minus lato corpore, ovis semper plenus, etiam maximus. Cum priore eundem esse conjicit, qui apud Helvetios Bambela vocatur. Gesnerus, Pisciculus, inquit, est tres aut quatuor digitos longus: sex quidem digitis longiorem non vidi. Caput ei crassiusculum pro sua magnitudine, nigricans, iris oculorum crocea: qui color etiam ad pinnarum initia omnia spectatur, in pinnae dorsi

quoque initio, in majoribus et adultis. Pinnarum ad branchias articulus veluti carunculam quandam habet, in aliis parum, in aliis valde croceam (in aliis si bene memini, rubentem) pro aetatis nimirum et sexus differentia, fortassis et aquarum et regionum, in quibus degunt. Squammosus habet albicantes. Linea fusca oblique a capite ad caudam fertur. Pinna in dorso medio unica est, binae ad branchias, totidem in medio ventre, alia post anum. In principio caudae macula atra notatur, et aliis minoribus, singulis, ad initia pinnarum utrinque. Dorsum et latera nonnihil flavescunt. Sapor in cibo subamarus. Reperiuntur in fluentibus solum aquis, ut audio: non etiam in lacubus et coeno, ut laeves, quos e rivis, lacus et flumina majora ingredi diximus: unde eos, laeves, nostri a rivis Baebammelo nominant. Idem in Glatto flumine apud Helvetios, parvo ac coenoso, ab iis, qui caneros captant, subinde inveniuntur, et abijciuntur. A bacchanalium vel quadragesimae initio usque ad Calendas Maji nallas non angustius contextas, quam ut Gobii captati

Gesner. in
Phoxin.

tati et Bambelae ex his evadere possint, in flumen immittere piscatoribus nostris licet. Bambelam nostram Itali quidam, ut audio, eodem quo Gobium fluviatilem nomine appellant, Varon. Verbani vero accolae circa Lucarnum Stornazzo, vel Sterniculo.

CAPVT XIV.

De Bubulca Bellonii, et Rutilo fluviatili Gesneri.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 32.

Proximo *Bubulcam* Bellonii subijcimus, quia eum priori illi, quem Rosiere Piccardi vocat, cognatam Gesnerus facit. Ita vero de eo Bellonius: Sordidus admodum et vilis pisciculus Gallico vulgo e re ipsa Bouviera nuncupatur: aliis Peteuse, etymologia a bombis obscoenis tracta, Piscis est Sequanae alumnus, non tamen uique quaque frequens, ut qui non semper appareat. Nam quomodo Verones pisciculi nusquam Augusto, Sept. et Octobri tibi, aut saltem raro apparebunt: sic Bubulca sero in conspectum venit. Plurima vere capitur. Bremmam aut Castagnolam marinam toto habitu aemularetur, nisi corpore esset minimo. Planus enim et latus est: sed et argenteo nitore refulget, atque orbiculari magis habet formam; quam in longitudinem protensam. Trium digitorum longitudinem excedit, neque sesqui-digitalem latitudinem. Soli obiecta, nigri nihil habere comperitur, quam in linea, quae spinam comitatur ad caudam. Parvam in tergo gerit pinnulam, oculorum pupillam, omnem nigredinem superantem. Squammis tegitur magnis, et latis. Carneum quiddam, ut Cyprinus (quatenus parvum magno licet conferre) in fornice palati ostendit, branchias utrinque quaternas simplices, ac sub ventre totidem, caudam bifurcam. Ore est parvo, dentibus vacuo. Pisciculos istos respui credo propter felis magnitudinem, quod vix possint exenterari, quin eorum fellis vesica dirumpatur: quo per totum corpus diffuso; plurimum amari in vescendo sentiuntur: id autem sub hepatis lobo dextero coloris Smaragdini, magnitudine pisi continetur. Folliculum vento plenum in utero gestat geniculo interceptum: lienem stomacho inhaerentem, rubrum atque orbicu-

larem. Hujus etiam intestina multis in gyrum revolutionibus et infractibus circumvoluta sunt. Haecenus Bellonius.

RUTILO fluviatili a rubro pinnae colore nomen Gesnerus, ad differentiam Erythrini veterum imposuit. Circa Comum in Lario lacu, inquit, Piota, ut circa Verbanum quoque dicitur: a Germanis Oceani accolis Roddovu vel Roddau: Sabaudis circa lacum ad Bielam et Neocomum, Vingeron, vel Vengeron, unde Germanorum Wingeron, vel contra, (quo tamen nomine Lucernae accolae Leucisci speciem intelligunt eam, quam Vendosiam et Dardum Gallis dici indicavimus) Anglis, Roche, Polonis, Pstrega. Piscis e foro ad Gesnerum delatus, latus erat ad digitos quatuor, longus duodecim. Pupilla nigerrima, iride aurea labiis subrubris: colore in cauda, pinnisque in ventre et ab ano fitis, cinnabarino: nam caeterae minus rubri habent. Linea a summis branchiis caudam versus obliqua, cauda bifurca: Supercilia et circa branchias locus, aureo colore nitent. Squammae latae, striatae, validae. Dorsum fuscum, venter pallidus: pinnae quaternae: fel viride, vesica gemina: caro aristas plena. In faucibus maxillas utrimque habet, recurvas dentibus munitas quinque, qui ab interiore parte singuli ferrae instar asperantur: quod in aliorum piscium dentibus nondum memini animadvertisse. Piscis hic apud nos Helvetios, lacustris tantum est, satis vivax. In nostro et Acronio lacubus, abunde capitur. Piscatores Constantiae, et circa Acronum ajunt eum aliquando cum Cyprino lato coire: inde Hybridam, (ein Halbfisch,) gigni, qui inter utrumque ambigat, Rutilo major aliquando,

TAB. II. 7.

TAB. XXVI.

9.

T

do,

do, minor autem Cyprino lato. *Parit* Junio mense. Muscarum fluviatilium (sive lacustrium) genus est quoddam magnum, oblongo, terete, varioque corporis alveo, has insungunt hamis ad inescandos Rutilos. Februario Martioque mensibus apud alios Germanos, Novembri apud nostros *in cibo* praefertur. Majo rursus deterior fieri, et imminui incipit. Parari jubent peritiores instar Cyprini; et vino frigido immixtum elixari. Haftenus ex Gesnero. Putatur cum

Vangerone Rondeletii esse idem. Hic autem corpore Ballero, (de quo suo loco) rostro Mugilibus similem esse ait, rostro tamen esse longiore. Dentibus carere, pinnas adbranchias duas habere subaureas, in medio ventre duas alias croceas; ab excrementi meatu unicam, in dorso aliam. Caudam in duas desinere hasque a squammis initio integri, etiam si non adhaereant. Cyprino et corporis specie et carnis substantia succoque affinem esse, et vilem haberi.

TITVLVS II.

DE PISCIBVS FLUVIATILIBVS LAEVIBVS.

CAPVT I.

De Attilo Padi.

TAB.
XXVIII. 2.
*Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 1.*

*Plin. H. N.
l. 9. c. 15.*

*Aelian. H.
A. l. 14. c. 26.*

Tantum de Piscibus fluviatilibus squamosis, sequuntur Laeues, inter quos praecedat *Attilus*, in Pado inertia pinguescens, ad mille aliquando libras catenato captus hamo, nec nisi boum jugis extractus, ut Plinii verbis utar. Piscis est Cartilagineus, Sturioni magna ex parte respondens. Hujus enim more *ossa* gerit clypeata, sed ea tempore dicitur abjicere, idque in causa esse, cur alii sine ossibus, alii cum ossibus depingant: post quae, *pinna* dorsii est unica, cui parte supina subjacent duae, quales omnino sunt Sturioni. Cauda etiam in duas deficit. *Os* clausum ad obliquam lineam incisum est, sed apertum et hians rotundum. Ante illud pendente rostro *appendices* carnosae et molles. Branchias opertas habet, ad quas pinnae fitae sunt. Quomodo vero a Sturione, quem Franc. Philephus Attilum esse credebat, differat, Coelius Calcagninus perquam erudite docet his fere verbis. Quod a me percontaris, an Attilus, quem Ladanum vulgaris nomenclatura solet appellare, is sit, quem Italia Moronem, Ulonem Pannonia vocat: paucis respondebo, me eundem non existimare, vel ex Plinii testimonio, qui eum Pado vult peculiarem esse; quo loco de propriis quorundam amnium piscibus ait. Sed ego; et tecum agam libe-

ralius, non modo te ad Plinii, sed ad oculorum etiam tuorum testimonium provocho. Totamque itaque Attili effigiem ac membraturam quanta potui brevitate perstrinxi. Et quia non satis perspicue id fieri posset, nisi non alicujus piscis exemplo uteremur. Hyccam sive Sturionem, qui nullo ferme loco non nascitur, mihi proposuisti. Qui licet in mari natales habeat, solet tamen adversus amnes mira subire voluptate, donec jam praepinguis redeat. Moronis sive Ulonis exemplo nondum dixi, quod neque ii pisces non cognoscantur, neque mihi eorum imago satis memoriae inhaereat. Sic ergo accipe: Attilus hoc differt ab Hicca sive Sturione, quod Sturio pelagius est: Attilus amnicus est, et Pado peculiaris. Sturio non temere visus aequare quatuor talenta Attica, id est, trecentas libras: Plinius scribit Attilum ad mille libras, id est, supra XIII. talenta excrevisse. Quae magnitudo sane insignis et raro perspicua. Attilus cum ad certam magnitudinem excrevit, *squamas* hispidas abjicit, quas per quinque versus dispositas gerit, in summa scilicet dorsii spina ex utroque latere geminatas, et sibi quasi parallelas, extremus versus pinnas attingit. His abjectis tactu laevis evadit, nec habet quod unguem offendit. Contra Sturio semper hispidas squamas

ho, minor autem Cyprius... Vangerone Roudelenti esse item. Hic...

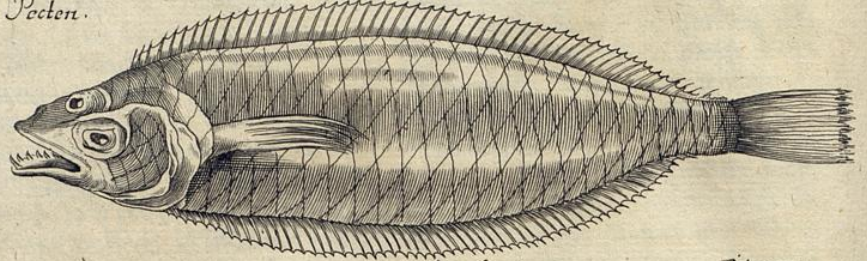
DE PISCIBUS ET ANIMALIBUS LAEIVIBVS

CAPIT. I

DE ANIMALI PARS

de Piscibus... de Animalibus... de Pinguibus... de Avibus... de Quadrupedibus... de Serpentinis... de Insectis... de Vermibus... de Plantis... de Mineralibus...

Pecten.

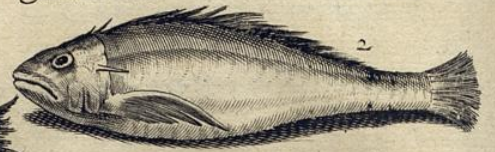
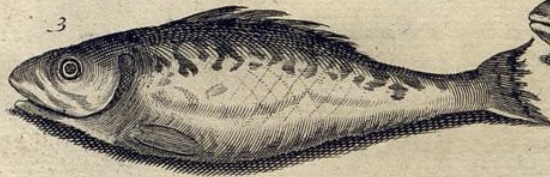

Alosa.

Eist.

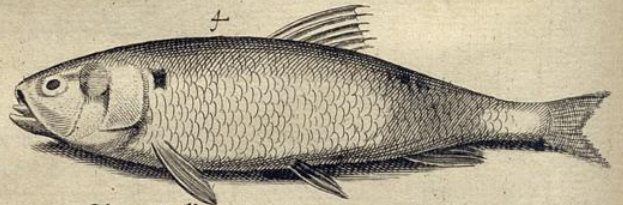
Araneus minor.

Peterman.

Alosa seu Clupea.

Phoxinus Squamosus Maior.

Phoxinus Squamus minor.

Blicca Ballerus.

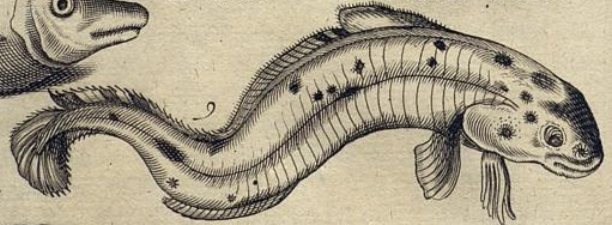
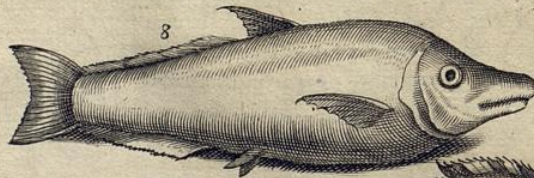
Blicck.

ein art Wolfen.

Barbota.

Ein ander art Trüsch.

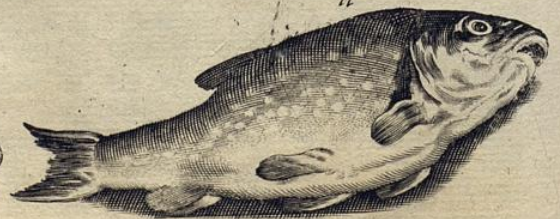
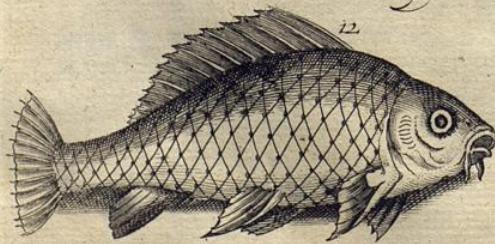

Cyprinus monstrosus.

Cyprinus Albus. ein and art Karpf.

Cyprinus. Karpf.

Phoxinus.

Weißlein Bambois.

Phoxinus.

Ehriz.

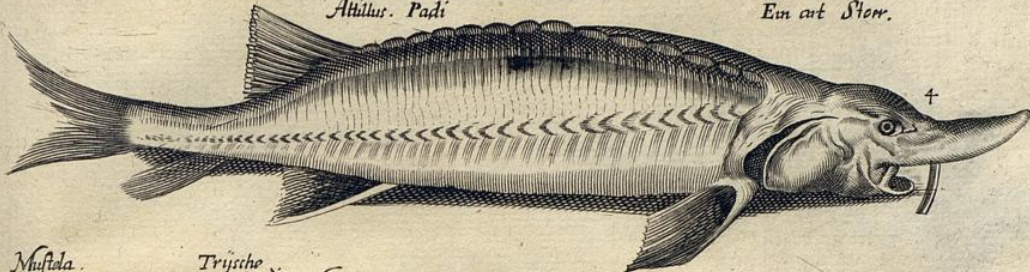
Phoxing. Lanius.

Mjöling Erling.

Altilus. Paqi.

Ein art Storr.

Mustela.

Trüfche.

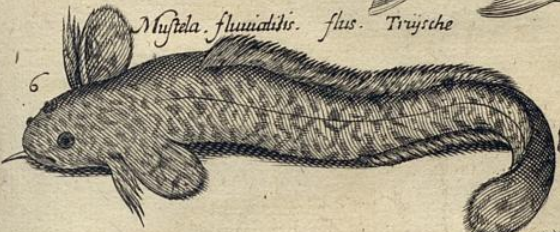
Antacrus. Stellatus.

Gefürnter Storr oder hausen.

Mustela. fluviatilis. flus. Trüfche.

Mustela fossilis.

Mustela. alia.

Trüfche.

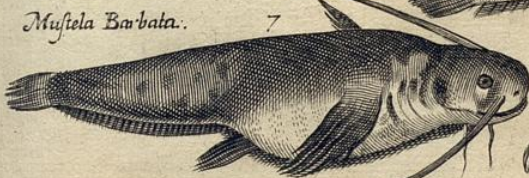

Mustela Barbata.

7

Lambreta.

Nörvaug.

Lambrete.

Lambri. Priik.

11

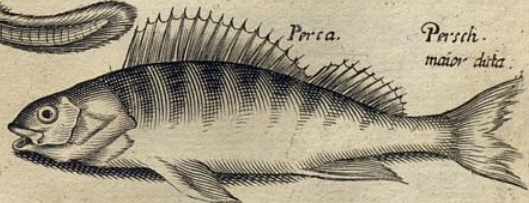
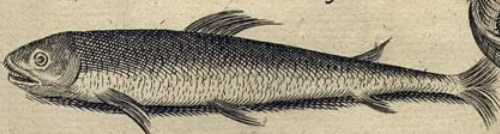

Salmerinus.

Salmung.

Perca.

Persti. maior dita.

Perca.

Perst.

Schrollus.

Schrollen.

Eylanus.

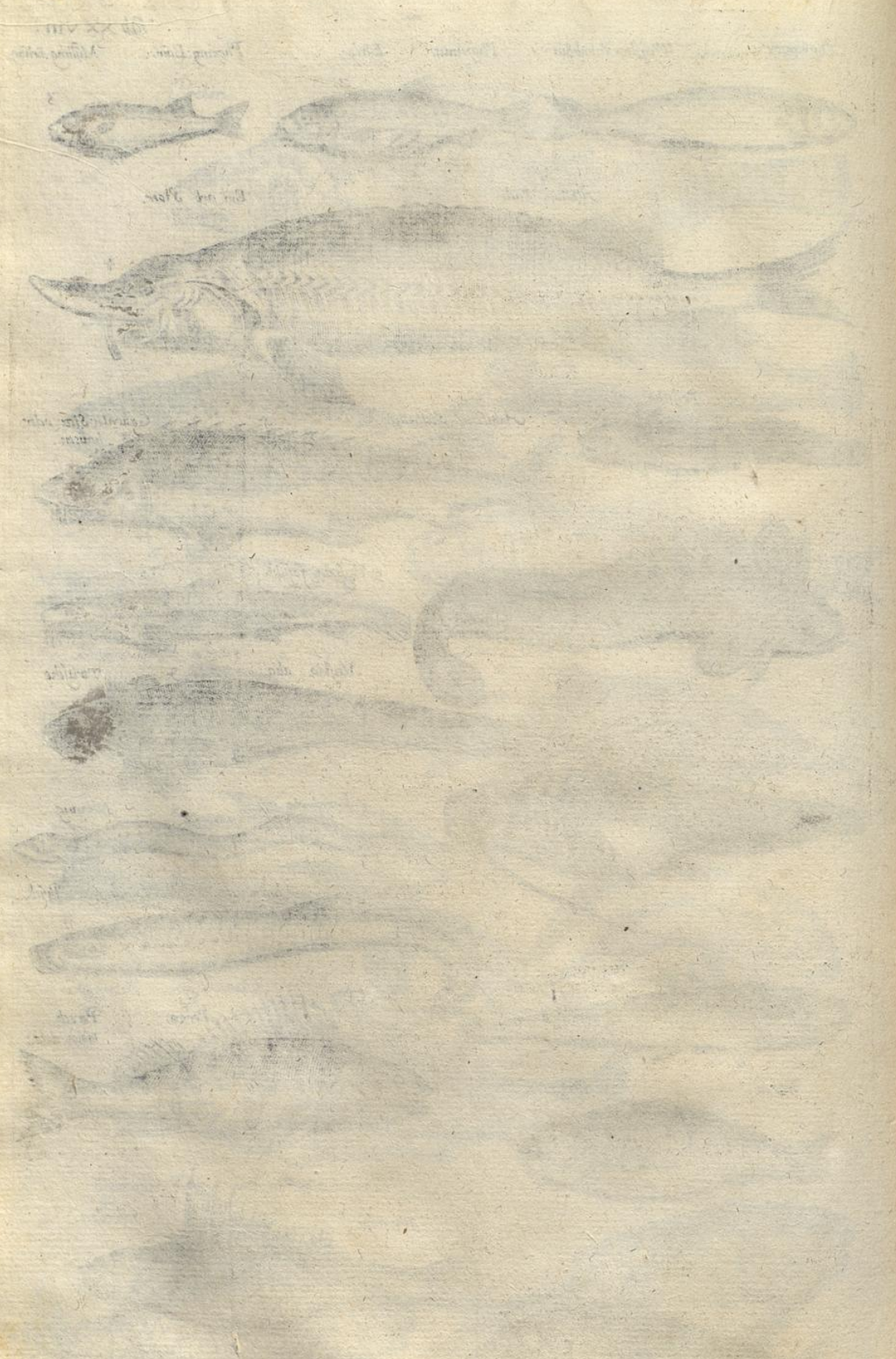
Pottlein.

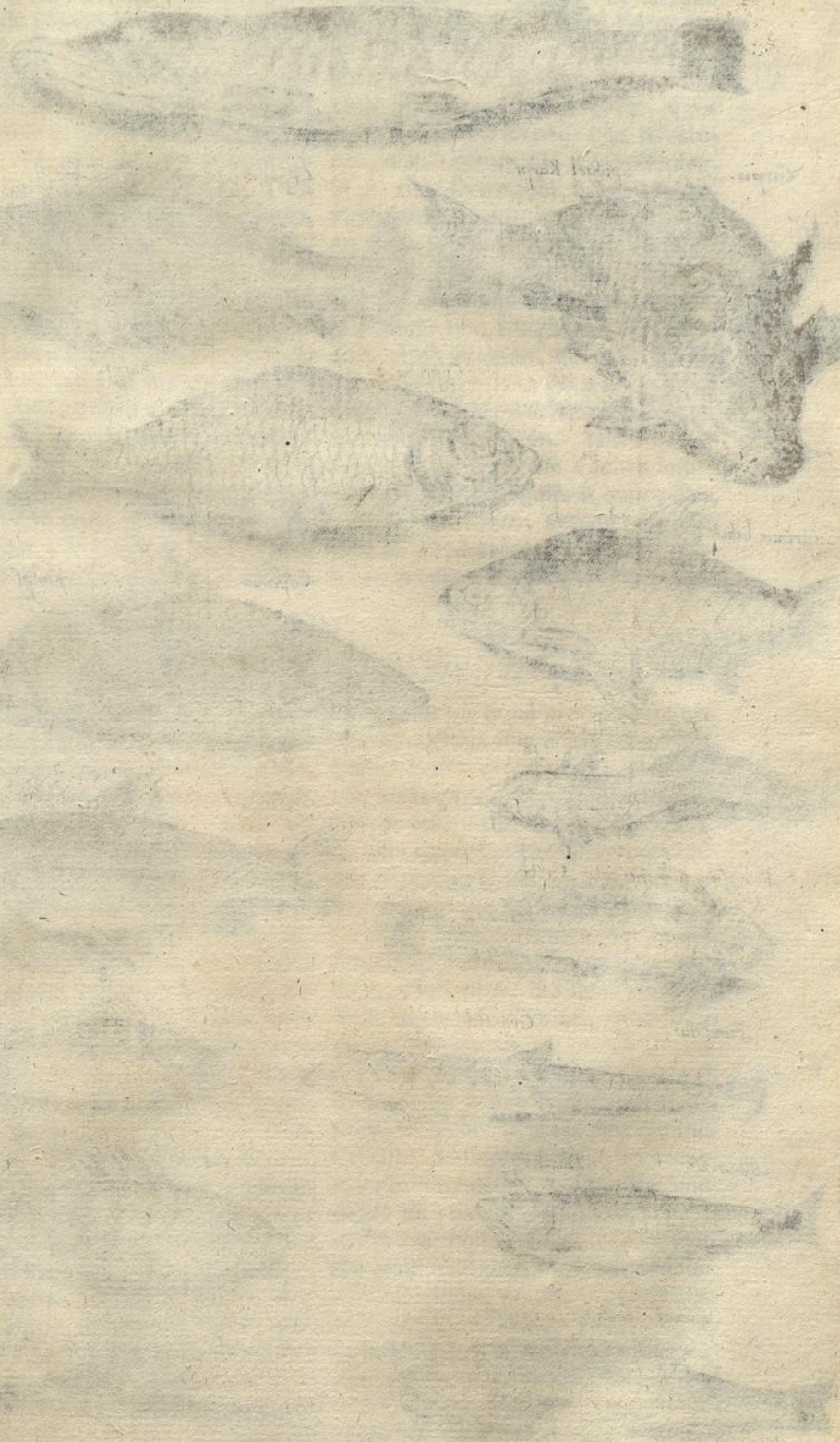
Stichling.

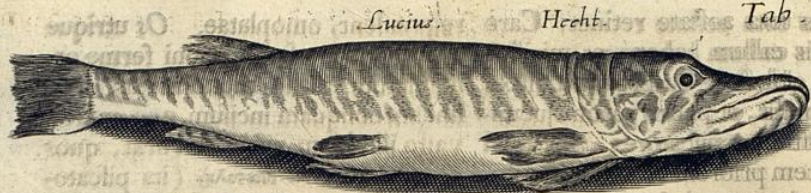
Pungäus.

Stichling.

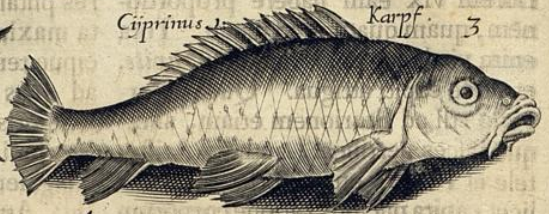

Lucius Hecht

Carpio. Spiegel Karpf. 2

Cijprinus. 1. Karpf. 3

Cijprinus. 2. 4 Karpf.

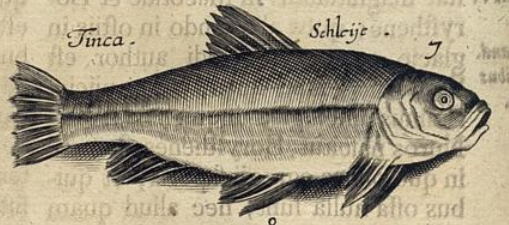
Cijprinus. latus. 5

Cijprinus. 3. Karpf. 6

Lota. Gallorum. 10

Tinca. Schleijs. 7

Cottus ggn. Gohio Capitab Grobbe. ad tab. 22. 11

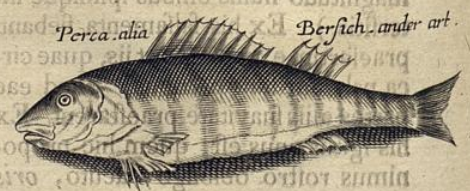
Perca. Biersch. 8

Fundulus. Grundel. 12

Alburnus. Bleeck. 13

Perca. alia. Biersch. ander art.

Finart. Hausen. 14

Salar. Salmo parvulus. Salmling. 15

16 Exosfinc. Ichtiocolla.

mas suas tota aestate retinet: Caro Sturionis callum habet, et mirifice palatum oblectat. Attili contra, fluxa est, et mollis, et palato parum jucunda. Existimant piscatores *προτομήν*, id est, partem priorem Attili, ad posteriorem vix eam habere proportionem, quam quatuor ad unum. Tota enim vis hujus piscis sita est in *capite*, et parte capiti attigua. Quae observatio etsi ad Sturionem etiam, aliofque pisces pertineat, auctore Aristotele et Plinio: cujus verba sunt videlicet capita piscibus ratione corporum maxima fortassis ut mergantur, tamen in Attilo nescio quomodo praeter caeteros luculenta est atque admirabilis. Parvi sunt *oculi* Attilo, in tanta mole capitis. Sturio et Attilus habent os in parte prona, (supina dicere voluit) eo prope in loco, cui in caeteris perfectioribus animantibus,

respondent, omoplatae. Os utrique sine dentibus, sed Sturioni ferme orbiculatum. Attilo multo majus, et ad lineam obliquam incisum, quo aperto, vasto illo hiatu pisces devorat, quos respirando *κατὰ διαστολήν* (ita piscatores putant) contraxit. *Loca* pisculenta maxime frequentat, hyberno praecipue tempore vorticosas voragines, ad quas pisces frigoris impatientes, temporis gratia se recipiunt. Rostrum Sturioni resimum ac latiusculum, ad imaginem fere Delphini et Oxyrinchi; Attili planum, et paulo minus quam in mucronem desinens, Attilo tergiticolor albicans et lanosus. Sturioni vergit in glaucum. Haec itaque Coelius. De ejus cum Clupea inimicitia ita Plinius. Minimus hunc piscis, appellatus Clupea, venam quandam ejus in faucibus mira cupidine appetens, morfu exanimat.

CAPVT II.

De Antacaeo Borysthenis Rondeletii, et Stellari.

TAB. XXVIII. 5.
TAB. XXV. 5.
Aldrovand. de Piscibus l. 5. c. 2.

Antacaei pisces dicuntur praegrandes, inquit Rondeletius, et vastae magnitudinis in Maeotide et Borysthenes; quos aliquando in ostiis in glacie concretos effodi auctor est Strabo. (Nec alios, ut conjicio. Solinus intelligit, inquit: Apud Nuros nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregii saporis, et quibus ossa nulla sunt, nec aliud quam Cartilagineas tenerrimae. Nec dubito, quin Plinius de his loquatur his verbis: Et in Danubio Mario extrahitur porculo marino similis. Et in Borysthenes memoratur praecipua magnitudo nullis ossibus spinisque interlitis.) Ex his salsamenta fiebant, praesertim ex maxillis et iis, quae circa palatum sunt partibus, quod eae partes aliis suavitate praestarent. Ex his igitur unus est, quem hic proponimus rostro oblongo, acuto, *oris* vasto et rotundo hiatu in supina parte Bellonius similem figuram exhibet Attili nomine, nisi quod uncam ei tantum in dorso pinnam appinxerit. Ingentis, (inquit) est magnitudinis: Caetera Sturionem tam internis quam externis partibus refert,

hoc dempto, quod pro eminentioribus ac callosis illis elatis tuberculis, quibus Sturio quinque carinis praeditus est; hic stigmatis tantum lividis fessilibusque maculis in cute minus aspera, ad latera sit distinctus: Praeterea uncam tantum *pinnam* ab ano ad caudam gerit. Sturio autem duas habet. Caeterum *Os* Attilo prominet oblongum, fistulosum, sublongo etiam naso. Haec tenus Bellonius, qui deinceps nonnulla de hoc pisce scribit, quae vero Attilo conveniunt.

ANTACAEVS STELLARIS *Aldrov. l. d. c. 3.*
in Danubio prope Straubingam captus, et depictus, ad Gesnerum missus est. Colorem ubique fere caeruleum ostendebat, venter erat candidior ad roseum inclinans. Spinae in dorso et stellae pallidi coloris puncta etiam passim ex pallido albicantia, vel fulci Indici coloris. Cognatus huic est, qui Sick vel Tick vocatur, et in Danubio circa Pestam vel Budam capitur, mole corporis quae ad XXV. libras accedat, cute varia undiquaque stellata, sed rostro longiore et graciliore quam vel in Hufone, anserino fere simili.

CAPVT III.

De Ichthyocolla.

TAB. XXIX.
16.Plin. H. N.
l. 32. c. 7.Diosc. M. M.
l. 3. c. 102.Bellon. de
Piscib. l. 2.

Ichthyocollae meminit Plinius ex veteribus dum inquit. Ichthyocolla appellatur piscis, cui glutinosum est corium, idemque nomen glutini ejus. Quidam piscem Judaicum vocari scribunt, quod nomen Zygaenae apud Parisienses competit, alii Antacaem ab Herodoto, a Pomponio Magnum vocari dicunt, nonnulli Plinii Mariorem appellant. Bellonius Tanais accolis *Barbotam* dici, quod quaternis veluti barbibus ad labia sit communitus, prodidit. Nec alium Dioscorides intellexit, cum gluten ventrem esse piscis cetacei, laudarique candidans, ratione Ponticum scripsit. Tale enim et hodie ex ejus intestino ex Ponto mittitur. Est autem piscis cetaceus figura oblonga ac prope tereti. Ossibus ac spinis caret, capite est crasso et lato, ore magno et in promptu posito: e superiore maxilla quatuor apophyses carnosae, velut barbae dependent, unde *Barbotta* dicitur. Oculos parvos habet pro corporis magnitudine. Bellonius ait hoc a Sturione atque Attilo praecipue differre, quod rostro careat, magnum oris rictum prae se ferat, sitque sublutea, dura, laevi ac glabra cute conuestita carne. Bina ante oculorum canthum, parva atque aperta foramina habet: pinnas in tergore duas (quas aliter *Rondeletius*, aliter *Bellonius* pingit) ad caudam erectas. Branchiae veluti spineo tegmine communiuntur.

Sturionis modo: Cauda quam huic magis bifurca: praecipua a caeteris piscibus nota discernitur, quod paulo supra spineum operimentum branchiarum, quodam ad ejus latera impresso foramine pervius sit. *Folliculus*, sive vesica, ex qua glutinum fit a capite ad caudam, per spineae longitudinem extenditur. *Carne* est secundum *Rondeletium* praedulci, et glutinosa admodum, ob id saliturae idonea, qua melior redditur et rubescens *Salmonis* modo, atque etiam durior, quam ob causam aliquandiu maceranda, priusquam coquatur. Eam *Tanais* et *Ponti* accolae *Romam* et *Venetias* transmittunt, illicque in foro piscatorio venditur. *Ichthyocolla* auctore *Plinio* epinyctides tollit. Erugat cutem, extenditque in aqua decocta horis quatuor, denuo contusa, colluta et subacta ad liquorem usque mollis. Ita praeparata in vase novo conditur, et in usu quatuor drachmis ejus, binae sulphuris, et anchusae totidem, octo spumae argenteae adduntur, aspersaque aqua teruntur una. Sicillita facies, post quatuor horas abluitur. Idem alibi. *Lethargicos* (inquit) coagulum vituli adjuvat in vino potum oboli pondere: idem *Ichthyocollae*. Valet ad conglutinandas omnis generis chartas, atque instrumenta musica, reliquaque lignaria incrustamenta, quae tessellato, imbricato, et vermiculato opere fiunt.

CAPVT IV.

De Glanide.

TAB.
XXVII. 8.Schonfeldt.
Ichthyol.
p. 69.

Piscis, qui *Aristoteli* et *Pausaniae* *Glanis*, *Plinio* saepe *Silurus*, aliquando *Glanis*, *Glanus*, et *Glanus* vocatur. Ab *Aeliano* *Siluro* explicatur. Veteres sequuntur recentium plurimi, interque hoc *Gesnerus* et *Schonfeldius*, nos quid sentiremus, superius diximus. Nomen a *Glanide* Italiae et *Cunae* fluvio accepit, si *Stephanum* sequimur, ejusdemque vestigia apud *Byzantinorum* vulgus, qui hodieque *Glangnum* teste *Manardo*, vocant, quasi *Glanum*, retinet. Descriptionem quod attinet, sunt ipsi spineae pro ossibus non *Cartilagines*. *Corpus* fuscum,

nigris maculis plenum, squammae nullae, corium satis crassum, et lubricum. Caput grande, depressum. Os obtusum. Oculi parvi. Rictus amplus et ad capitis latitudinem patulus. Labia superiora gemino, inferiora unico ordine denticulorum confusaneorum, introrsum reclinatorum aspera, quibus praedam retinet. *Fauces* binis utriusque officulis, limae instar asperae sunt. A labro inferiore dependent barbulae quatuor, tenues, oblongae, pallidae, a superiore duae, ejusdem coloris, durae, longissimae, praetenturarum instar, quas ante se modo exerit, modo

com-

componit. *Pinna* illi in dorso post cervicem unica est, parva, quatuor aut quinque fibris elata, post branchias duae: quarum prima, faucesque proxime spectans, aculeo constat osseo, duro, quo infestos sibi pisces arceat, etc.

Venter magnus est, deformis, et subalbidus, obscure fuscis lituris conspersus. *Cor* inter branchias utrinque quaternas situm est, a reliquo diaphragmate separatum, quod gula ampla perforat, a qua ventriculus dependet, et intestina, quae unica revolutione in anum desinunt. Ventriculo incumbit *Epar*, ex rubro pallens, duobus lobis distinctum, cui vesicula fellis diluti aquei, adhaeret. Dorso adjacet vesica simplex, peritoneum candidum est.

Ad multam magnitudinem excrevit: non solum enim ducentarum librarum, sed major etiam capi solet. Gesnerus testimonio eruditi cujusdam Ungari in Tibisco, qui Daciae fluvius Danubio miscetur, aliquando captum fuisse scribit septem vel octo cubitorum, plaustrum occupantem: eum in fluvio annis sedecim sub culina Viri cujusdam nobilis latuisse: hamo tandem inescatum esse, dum foeturam suam custodiret; ubi se captum sensit exsiluisse: secutos impetum ejus piscatores ad milliaria duo: denique defatigatum coepisse: barbas eum supra infraque os habere, rictum latum, caudam versus attenuari. *Dentes* habere instar pectinis illius, quo laneae vestes depectuntur, a carduis denominati vulgo: squammis carere: in aquis coenosis *versari*. Ipse vero Gesnerus dentes habere negat, sed labia limae instar exasperari, atque ita praedam facile retinere: retentam mandere et comminuere: ei opus non esse, sed faucibus et gula maxime patentibus integram vorare. Idem et in Viadro apud Silesios tantum esse scribit, ut captus, impositus curru, plerumque ultra currum emineat. Variat ab isto ille, cujus Gesnerus Iconem sub Siluri tertii nomine ponit. Piscis, inquit, Similitudinem aliquam cum Mustelis fluviorum et lacuum habet. Oculi sunt

parvi: barbulae fuscae, non longae, e crassiusculis paulatim attenuantur; binae superiore labro, ternae inferiore. Pinnae ad branchias binae, in dorso nullam ostendit pictura, sed tantum carunculam quandam mucronatam eminentem, qualis et in *Mustela palustris* majore, eodem fere loco visitur. In ventre vero una et continua longissima pinna ad caudam usque albicat, maculis distincta fuscis. Corpus a capite retrorsum subinde attenuatur, finis latiusculus et obliquus est, et, quod mireris, nullam caudae pinnam habent. Os magnum et latum. Capitis colore caeruleo subviridis; reliquum corpus viridi et flavo colore mixto pingitur, sed maculas etiam diversi coloris habet. Hujus generis duos in suo stagno civis quidam aluit, qui cum ante annos triginta sex, (verba sunt Stuibii ad Gesnerum) ad Hundsfelden in Rheno cum aliis piscibus illis, quos Argentinenses vocant *Rufelken*, simul nassa capti essent, vix digiti longitudine, et Argentinam in forum advecti, a cive quodam raritatis gratia empti, in piscinam conjecti sunt, in qua alter ab eo tempore usque adeo excrevit, ut jam sex cum dimidio pedes meos (hominis mediocri proceritate aut amplius) longitudine contineat. Caput qua crassissimum est, filo complexus, duorum pedum et dimidii fere circumferentiam deprehendi. Alter huic per omnia similis, sed longitudine longe est inferior. Major ille piscibus quibusvis, excepto carpione sive vivis sive mortuis, *vescitur*. Hyeme nihil quicquam gustare unquam visus est. *Cornua* quae supra et infra os habet, quotannis decidunt, et rursus nova succrescunt, sicuti cervis.

Reperiebatur in pluribus fluminibus tempore Aeliani; temporibus Aelian. H. A. lib. 12. c. 29. Plinii praecipue in Moeno, nisi Rhenum velis legere. In Aeno grassatum quem quidam Moeno et Rheno substituunt prope Visbium, quod ad ejus amnis ostia conditum, Aventinus prodit, tanquam loco magis coenoso, verisimile est. In Cydno Ciliciae fluvio procreatos sed minutos, quod ejus confluens nitidus et frigidus apud

apud Aelianum habetur. Pyramus, Sarus, Orontes plurimos prouocunt, quia limosi; nec pauciores in Ptolomaeorum fluvio, Apamiensi stagno. In Bubasto Aegyptia cicures aluntur plurimi. Strabo, et Athenaeus, dum Siluros in Nilo esse scribunt, Glanides intelligunt, non Sturiones. Nam qui e mari fluias subeunt, praeter Delphinum, Mugilem et Alosam, nullus alius Nilum intrat propter Crocodilos. Plinius dum maris peculiarem facit Glanidem, fallitur. Expresse Schonfeldius. Fluviale hoc animal est, nec unquam aquam salfam ingreditur: ubi circa Hamburgum capitur, statim Albis ex aquis pluuiis aut nivalibus exaestuans metus est, quas ut passim ex locis montosis, stagnis seu lacubus collectas, fugiens, Silurus cedit, et partes Albis spatiosiores sequitur. Reperitur et in Istro, Tibisco, Vistula. In Helvetiae stagnis paucissimae capiuntur, in Bernensibus, Neomoeni et Moretano aliquando. *Vescitur* carnibus; nec minoribus duntaxat pisciculis ventrem implet, sed et in maiores, imo homines et equos grassatur. Captum in Pannonia fama receptum, in cuius visceribus humana manus ornata annulis reperta fit. Puerum in Danubio ad Posoniam natantem ab hoc pisce devoratum, et in capti visceribus fragmenta eiusdem reperta, a fide dignis Pannonibus

Plin. H. N.
l. 32. c. 11.

proditum est. In ejus, quem sub culina viri cuiusdam Nobilis latuisse supra diximus ventre, caput humanum cum dextera manu et tribus annulis aureis inventum est. Aristoteles dentibus duntaxat valere, et ἀγυμπερσέρον esse scripsit. Cauda concussa, pisces praesertim minores ori admouet. Caniculae ex ortu fideratur, et alias fulgure sopitur. De *Coitu* et partu apud Aristotelem legimus. Cohaerentes foetus edere, sicut et ranas. Majores profundis aquis parere, quippe nonnullos etiam ubi senum pedum altitudo fit: minores, locis brevioribus ferè ad radices salicis, aut alterius arboris cuiuspiam, iuxtaque arundines, atque etiam muscum. Tardissimum eis ex ovis incrementum: atque idcirco assidet mas, quadragenos, quinquagenosque dies, ne devoretur foetus ab occurrentibus piscibus. Eodem quoque die, aut etiam post, capiunt ova incrementum, quae contigerit semen. Glanii ad ervi magnitudinem. Quantum ad *Usum* in cibis, Salavianus duram carnem habere scribit. In Germania et Polonia pinguis est, et boni saporis: laudaturque in cibo tum recens, tum sale conditus. Circa festum Johannis optimus est, trium librarum imprimis. Obsonatores venam candidam, quam per spinam dorsi tenuissimo tectam involuero, transire, Benedictus Martinus scribit, tanquam venenatam eximunt.

Arist. H. A.
l. 9. c. 37.
Arist. H. A.
l. 8. c. 20.
Arist. H. A.
l. 6. c. 14.

CAPVT V.

De Barbota Gallorum.

TAB.
XXVII. 9.
Bellon. de
Aquatil. l. 1.

A Glani, licet maximo pisce, non male de hoc parvo dicetur, ob corporis barbaeque similitudinem. Galli vulgo Barbotam vocant, non a barbibus (inquit Bellonius) aut arunco, sed ex hoc, quod Galli barborare, coenum et lutum rostro, anserum modo commovere dicunt. Ipse Clariam fluviatilem vocat, sed cum Lota Lugdunensium de quo suo loco, implicat. Anguillae, aut Congri modo glabram *cutem* habet, atque idem caput. Cirro recto brevique et simplici in maxilla inferiori barbatur. Continuum in tergo pinnam gerit mollem, ad caudam (quae illi rotunda est) desinentem. In nonnullis duas pinnas, ut in Icone, quam a Bellonio mis-

sam ex Rondeletio exhibemus, in tergo videas: quarum exigua est, quae capiti magis est vicina, sed et inter anum et caudam rursus aliam pinnam gerit: unam praeterea utrimque in lateribus circa Branchias, quas utrimque quaternas habet: duas vero sub ventre capiti multum propinquas. Caeterum duos in inferiori maxilla habet denticulorum ordines admodum parvos: atque in superiori maxilla totidem, ut nihil quam asperitas in eis sentiat: nam alios etiam in fornice palati gerit. Tergus et latera fulvum vel sublividum colorem habent: *venter* autem albicat. Semipedalem non excedit longitudinem. *Hepar* lobum oblongum ad

T.
XX
6. 7.
Aldr.
de Pi.
l. 5. c.
Card.
Vari.
l. 17.

ad finistrum latus demittit, sub quo est *Stomachus*. In pyloro apophyles, seu caecos viginti quinque connumerare potes: *lienem* quoque videas, neque dextro neque sinistro, sed in medio spina stomacho inhaerentem. *Anus* ejus propinquior est capiti, quam caudae. *Intestina* pluribus quam tribus

inflexionibus non circumducuntur. *Ova* in bicorni vulva fert utrinque permulta. Huc fere Bellonius. Vita et moribus cum *Lota* Lugdunensium convenit. *Hepar* magnum habet ac delicatum; Carnem quam *Lota* glutinosiorem: mucore et coeno velscitur, in eoque delitescit.

CAPVT VI.

De Mustella fluuiatili et lacustri.

T A B.
XXVIII.
6. 7. 8. 9.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 7.
Cardan.
Variet. Rer.
l. 17. c. 37.

Quam nos Mustellam vocamus, illam Jovius inter Larii pisces Trisium Latine dixit. Mediolanenses Botam vocant, seu quod utri similis sit, ut Cardanus scribit; seu quod capite rannas referat. Insubr. alii Botetrisias dixerunt. Specie fluuiatiles e Lacustribus apud suos differre Gesnerus asserit; Esse enim minores, colore nigricare, carne albiore, solidioreque in cibo lautiores; duabus per dorsum pinnis, quamobrem separatim etiam describit. Caeterum corpus ait esse utrisque lubricum sine squammis (licet quibusdam, inquit, squammulae minimae radendo appareant) flexuosum, quod caudam versus attenuatur veluti in taeniam. Coloris varietas maculosa, pinna, ab ano ad caudam fere, oblonga. Binae omnibus ad branchias, et binae aliae eodem circulo inter caput et ventrem: pupilla *oculorum* alba, pars ambiens nigra. Branchiae quaternae simplices. *Caput* magnum, latum, et veluti compressum. In cerebro lapilli. Os grande rescissum. Barbulae circa os infra supraque; numero et magnitudine differentes in diversis generibus. *Dentes* nulli, sed veluti in lima exasperatum os. Voracitas, piscium quos devorare possunt. *Caro* mollis et dulcis. *Fecur* magnum. In delitiis *Vesica* (aut folliculus) nulla, *intestinum* parum anfractuosum, fere simplex. *Stomachus*: ab eo ventriculus, et in circuitu multae appendices. Jam vero *Botarissiam fluuiatilem foeminam* (eam intelligit, quam nigricantem modo dixi.) Januario mense diligenter contemplatus his verbis (ex quibus tamen etiam nonnulla alii hujus generis speciebus conveniunt,) descripsit. Piscis est forma et flexibus serpentem ferme referens: Capite lato, caudam

valde versus attenuatur. *Branchiae* ei quaternae. *Pinna* ad latera branchiarum utrimque una nigricat: et aliae duae paulo inferius in pectore parvae albicant, a podice exorta una oblonga, paulo citra caudam desinit: item in dorso oblongior alia, ultra medium dorsum continua tendit: et alia ante ea minor caput versus, quam pector in Icone per incuriam non expressit. *Pinnae* omnes molles sunt et sine spinis. *Caruncula* sub mento pili instar prominat. *Cauda* non bifurca, sed circularis, nusquam omnino divisa, sed ubique sibi instar membranae continua: Colore vario, e fusco et nigro dorsum tenerum albicat: latera juxta dorsum minimis punctis nigris in colore subalbido distincta sunt. *Os* aperitur hiato rotundo, totus piscis sine *squammis* et viscosus est. *Maxillae* minimis *denticulis* ferratae. Color subalbidus (linea subalba nimirum) a capite incipiens oblique per latera caudam versus procedit. Nam cauda in colore nigricante variat. Membranae vero caudae extremitas partim nigricat partim subflava est. *Lapillos* duos in capite gerit, albissimos et bene duos, figura et magnitudine granorum oryzae. *Lacustris* modo in Triffia in Griffioli lacu capta ab eodem considerata hujusmodi erat. Longa dodrantes duos cum palmo: filum ambiens Ventrem trium palmorum. *Denticuli* minimi, frequentes, ut serpentium. Superior pars oris duos ordines dentium habet, unum scilicet interius in medio, cui nullus respondet infra. Sunt et in intimo oris recessu, duo denticulorum ordines seu in maxillis duabus. Branchiae quaternae. *Squammulae*, rotundae minimae, quaedam pellis cultro raditur, apparent, in parvis generibus vero, tum fluuiatili, tum

tum Lacustris luteo minore nullae prorsus, per *cutim* passim ceu foramina, ceu puncta cava rotunda, conspiciuntur; quae si quis caput versus valde radat, albissima videntur: sin iterum caudam versus, rursus obscurentur. In *ventre* meatus duo; unus excrementi, alter geniturae: qui compressus lacteo succo manabat. Et rursus alias *alia ex lacu* hujusmodi: subflava, punctis nigris, barbula a mento demissa, albicans. Ante initium pinnarum in *dorso* carnosa particula, mollis, teres, intusque cava, prominet. Inde mox sequitur pinna brevis, longitudine pollicis: deinde una continua, octo vel novem digitos longa, ab ea nudum pinnis dorsum est, per tres fere digitos: cum sequuntur aliae duae parvae, triangulares fere, inter quas digiti prope modum spatium intercedit: ex quibus infima et ultima, minor et caudae conjuncta est. *Fel* subviride: vesicula ejus tum jecori tum intestinis affixa. In ventriculo pisces duo integri erant, uterque digitos septem longus, tres latus: nec aliud quicquam. Pondus totius, unciae quinquaginta. Coctae pellis subviridi et deformi colore erat, caro albissima, bona, satis solida. *Jecur* album, non ut in minoribus subrufum, grande, suavissimum. In *alia Trissia parva, fluviali*, forte digitos decem longa, pinnae dorso inquit, sic sunt. Primum, caruncula illi brevis non est, sed pinnula digito brevior: et minimo spatio intercedente, alia duos digitos longa: deinde post spatium duorum digitorum, alia paulo brevior, media, et mox cauda. Rursus ab hac differt alia, paulo longior, (ut semel animadverti: non enim simpliciter haec accipi debent, quod ad magnitudines et colores) cui minus erat flavi in corpore, plus nigri, et ejus splendidioris. Primum enim pinna illi brevis est, deinde una longa continua usque ad initium caudae: Ergo magna Trissia lacustris; praeter carunculam illam, pinnas in dorso quaternas habet, ex minoribus, nigricans binas; luteola vero major ternas, minor binas: si modo species duae sint luteolae: quod accuratius considerandum est:

Minoribus lacuum Trissis pinnae in dorso binae, adeo propinquae invicem sunt, ut unica putentur: Colore fusco, non pulchro. Differentia a pinnis certior: nam colores multas ob causas variare possunt. In Rhe- no supra Acronium lacum aliquando ad tres libras sedecim unciarum accedunt. Constantiae tanta capta, ut drachmis duabus cum dimidia venderetur. Captae et Pragae aliquando, pulcherrimae, coloribus distinctae, flavo, croceo, candido, roseo, atro, oculorum pupilla nigra, parte ambiente caerulea. Nigriores circa ripas fieri, magis in profundo flavas, quibusdam placuit. *Carnivora* sunt, nec ullus piscis pro sua magnitudine majores pisces devorat. Profunda petunt, adeo, ut Albertus scribat, in lacu circa Constantiam ad trecentos passus sub aqua hamis extrahi: saepe cum ranis extrahuntur; quae quia illis ore adhaerent, tanquam exfugendi cibi gratia, ideo ore cum ranis aquaticis coire, quidam prodiderunt. *Parere* incipiunt Decembri, alicubi et Januario. Solae piscium senectute *obcaecantur*. Maxime commendantur *in cibis*, illae inprimis, quae in puris rapidisque fluviis degunt, quod candidiorem ac solidiorem carnem habeant. In jecinoribus tanta saporis gratia est, ut apud Thuringos olim comitis cujusdam Bichlingorum matronam, omnes, dicant, principatus sui reditus in eorum delicias consumpsisse. Laudantur haec praecipue ante Natalem Dominicum: circa partum improbantur, quod hoc tempore nonnullis in aquis grandinosa fiat. *Ova* ajunt semper valde noxia esse, quibusdam in locis, ut circa Neocomensem lacum Sabaudiae. Caupones aliqui excisis jecinoribus, pisces vivos aquae reddunt, confuto prius vulnere. *Ventriculum* hujus piscis cum suis appendicibus miras habere vires tradit Encelius. Inveteratum enim, ut sic (inquit) in Saxonia a matronis, trahere mirifice secundas haerentes aut relictas in partu, in potu datum: et magni momenti esse ad omnia vitia matricis. In Suevia passim in Cauponis et diversioris parietibus haerentes hi ventriculi

triculi circa Zetarum fornaces visuntur, ab edentibus illuc rejecti, ut exsiccati seruentur, et cum potione aliqua hausti a colicis cruciatibus liberent. Colligi ajunt et oleum ex hepate ad solem vel ad fornacis calorem

suspensio, intra vas vitreum: clarum id et flavum esse, adversus oculorum suffusionem utile, item nubeculas et maculas, quae ab angulis oculorum nasci incipiunt.

N. Mustelae marinae Iconem vide Tab. 46.

CAPVT VII

De Piscibus Fossilibus.

TAB.
XXVIII. 8.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 9.

Piscium Fossilium et Veteres et moderni meminere. Ex illis ita de eorum natura et ortu Theophrastus. Pisces alicubi fossiles sunt, ut circa Heracleam et alibi in Ponto. Nascuntur autem circa fluvios, et aquosa loca, quae cum siccantur (certis temporibus) paulatim, pisces subinde humorem sectando terram subeunt: qua demum siccata, remanent in ea, veluti vivi sepulti, vel ut animantia quaedam in suis latibulis hyme condita durant, sine sensu fere et motu torpida. Quod si loca illa priusquam denuo aqua accedat, fodiantur, pisces illi moventur. Sic et in Ponto contingit, pisces glacie et gelu occupari, neque sentire, aut moveri prius, quam in ollas coquendi injiciantur. Prae caeteris autem Gobio hoc accidere videtur. Fere autem fossiles pisces fiunt, eo quod ab inundatione fluviorum, in locis quae resiccantur, vel ova, vel alia principia genuendis idonea piscibus relinquuntur. Nonnulla enim non ex ovis oriuntur, ut Anguilla et Centriscus. Et hoc in Heraclea, circa Lycum fluvium contingit. Principia autem haec in terra relicta, perficiuntur, durantque. Neque absurdum est hos pisces durare.

Multa enim hujusmodi animantium exiguo egent nutrimento, sicuti serpentes quoque et quae latibulis se abdunt. Primum scilicet ipsa ova humore e terra manante, deinde eodem nati ex ovis pisces nutriuntur. Ad magnitudinem tamen aliquam eos excrescere neque verisimile est, neque fertur, cum et loci angustia et alimenti penuria impediant. Caeterum durare in aere hi pisces non aequè valent, ac illi, qui ab aquis ad passum egrediuntur; qui

scilicet exigua refrigeratione, et quae ab aere eis praestari possit, indigent; nam vel ipsa branchiarum angustia indicat, non multa refrigeratione eis opus esse; quamobrem et Anguilla tum in aere multum temporis vivit, tum in aquis turbidis illico suffocatur. Et similiter fossiles pisces a terra eos ambiente, quantum satis est, refrigerantur. Sed quod circa fossiles in Paphlagonia pisces contingit, peculiarem et abditam rationem habet. Illic enim profunde admodum multos et bonos pisces effodi ajunt: cum neque inundare aquam nimiam iis in locis neque aliter colligi animadvertatur, unde semina et principia generationis relinqui dicimus. Reliquum est ut sua sponte nascantur, idque continuo. Neque enim coire inter se possunt. Aut igitur hoc fieri existimandum est ratione loci, qui humidus sit, et omnino ferax hujusmodi piscium propter certam humidi calidique commoderationem. Oriuntur autem et alii quandoque quidam pisces sponte; aut humores quosdam alicunde manare cogitandum est, qui generationis principia secum adferant: quae mox locus idoneus et recipiat et alat. Praeterea hoc inquirendum de utrisque, tum illis, qui in aere vivunt, tum fossilibus, utrum in aquam immissi vivere valeant, aut in proprio duntaxat loco, qui eis naturalis sit, sicuti sua et marinis et fluvialibus aqua. Nam ex his quoque non nisi pauci mutationem sustinent. Nam qui in aquis resiccatis terram subeunt, et qui glacie gelati detinentur, iis familiarem esse humorem magis quam aliis (e fossilium genere) constat. Ergo piscium alii simplicis naturae videre debent,

alii amphibii secundum Democritum, ut et aliae quaedam animantes. Utuntur enim aëre quaedam (ex aquaticis) ut praedictum est. Theophrastus sequitur Plinius, dum inquit: Circa Heracleam et Cromnam (alias additur, et Lycum amnem: probe mirum, mox enim sequitur) eodemque Lyco amne, et multifariam in Ponto unum genus esse Theophrastus prodit, quod extremas fluminum aquas sectetur, cavernasque faciat sibi in terra, atque in his vivat, etiam reciprocis annibus ficcato littore, effodi ergo: motu demum corporum vivere eos approbant. Circa Heracleam eandem eodemque Lyco amne decedente, ovis relictis in limo, generari pisces, qui ad pabula petenda palpitent, exiguis branchiis, quod fieri non indigo humoris, propter quod et Anguillas diutius vivere exemptas aquis. Ova autem in sicco maturari, ut testudinum. Eadem in Ponti regione apprehendi glacie piscium maximi Gobiones, non nisi patinarum calore vitalem motum facientes. In his quidem, tamen mirabilis, est tamen aliqua ratio. Idem tradit in Paphlagonia effodi pisces gratissimos cibus terrenos, altis scrobibus, in his locis, ubi nullae restagnant aquae, miraturque et ipse gigni sine coitu. Humoris quidem vim aliquam inesse, quam (qualem et) puteis arbitratur, cum in nonnullis reperiantur pisces. Quicquid est, hoc certe minus admirabile talparum facit vita subterranei animalis, nisi forte vermium terrenorum et piscibus natura est. *Neotericis* est piscis fossilis ille, quem Germani *Beisher*, alii *Peifher*, quidam *Meerputten* vocant. *Duorum* sunt *Agricolae generum. Majores* nempe, et *minores*. *Sonnum* omnes edunt acutum. E fluminibus, quae currunt in locis palu-

dosis egressi, per riparum venas longius, et interdum in proximi oppidicellas, neque subterraneas penetrant. Quidam Eruditi *Mustellam fossilem* vocant, eamque ita descripsit Fabricius. Longitudine est palmi, crassitudine digiti, quanquam multo majores etiam reperiuntur. (Agricola palmos quatuor longos majores esse scripsit.) Dorsum coloris cinerei: cum punctis multis, maculisque transversis, partim nigris, partim caeruleis. In lateribus lineae utrinque nigra et alba. Venter flavus cum maculis albis, et punctis rubris ac nigris, ita parvis, ac si acuta essent. Ab ore carneae particulae eminent, quas nando extendunt, extra aquam contrahunt. In Milena trans Albim duobus locis, quod scio fodiuntur. Ad Polnitium amnem; prope Orlantem: et ad Dobram rivum prope Hanam oppidum. Item in pratis ad Rederam fluvium copiose effodiuntur, si flumen inundet. Ex terrae cavernis etiam ingrediuntur lacus et paludes: Cum aquae extra ripas excrescunt, e terra prodeunt: aquis autem residentibus, in pratis campis relinquuntur, et ubi greges sunt, relictis vorantur a suis. Sordes amant, et in cloacas, quae alia purgari ratione nequeunt, injecti, omnia consumunt. Cum in rivis paludibusque capiuntur recentes, solent a tenuioribus etiam mensis adhiberi. Serviunt imprimis fraudi agyrtarum, qui eos alunt, et vitris inclusos multitudini ostentant pro serpentibus, quia forma a parvo serpente non multum figura differunt. Sunt qui eos spirare putent. Ubi enim plures hujus generis pisces simul sunt, spuma supra eos effertur. Vitro inclusi ore angusto, *crescunt*, et suo quodam succo vivunt usque ad semestre.

CAPVT VIII.

De Lampetra Fluviatili, et Vario, seu Phoxino laevi.

TAB.
XXVIII.
10. II.

Quam nos *Lampetram fluviatilem* dicimus, in Tholosanis Chatillou, a titillatione, quod cum manu tene-

tur, quasi titillationis sensu variis fluxibus videatur contorquere se et elabi; Germanis Neunaug seu *εννεαυγ*

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 9.

MOS

mos dicitur. Marinis, inquit Rondeletius partibus internis et externis et colore similes, sola magnitudine differunt: quaedam enim magnitudine, aliae vermibus terrestribus crassioribus assimilantur. Caro est tenax, *spina* nulla; pro spina dorsi, vnus continuus nervus cavus, quo *humor* albus continetur, simplex, absque ullis nervorum costarumve ramulis. Intestina tenuissima. *Ventriculus* vix apparet: nec mirum, cum solo suctu vivat. Foramen in capite supra, sicut Lampetrae maiores, habet. In fluviis et rivulis, in quibus capiuntur, nasci vel inde liquet, quod nullis marinis Lampetris ibi aditus patere possit, cum neque illi in mare confluant, neque mare cum iis ulla parte sit conjunctum. Capiuntur saepius reti cum Variis sive Phoxinis pisciculis. Vescuntur luto et aqua, iisdem Locis degunt, quibus vermes: Autumno in brumam usque in Albi capiuntur, torrentur recentes in craticula, aceto condiuntur, et vasis ligneis exceptae, in varia loca distrahuntur. Vernis quadragesimo jejuniis gratum delicatulis oblonium. Salitae item leviter, fumo indurantur. Carne sunt satis molli et glutinosa, quod quantumcumque est vitii, conditum et coctum facile beneficio corrigitur, nisi aquae in qua vixerunt vitio, plus solito virosae fuerint.

VARIUM seu PHOXINUM laevem, Romani *Morellam*, quod nigris punctis et tenuissimis lituris lugilletur,

Insubres Sanguinerol a rubore, dicunt: Rondeletius a Graecis quibusdam *ἐρυθροφθαλμον* vocari scribit. Germ. *Elrig*. Diversis toto corpore coloribus depingi hunc pisciculum ex diversis imprimis nomenclaturis ostendi potest. Dorsum (inquit Rondeletius) aurei splendoris est, venter argentei, *latera* purpurascunt, Cauda in pinnam auream et latiusculam deficit. *Cute* laevi integitur, punctis notata, nigris nempe. Pinnae laterum multum ad ventrem tradunt: quarum radices, quae corpus pertingunt, rubro sunt colore perfusae, inde sanguinaria dictus. Nigricat quoque in tergoribus per intervalla. Linea, quae latera utrimque secat, arcuata est. Digni longitudinem seu palmum, nunquam excedunt. Circa lacuum et fluviiorum oras aquis stagnantibus capiuntur reticulis. Bellonius *ovis* semper praegnantes esse asserit, ideoque Aristoteles Phoxinum esse autumat. Gesnerus vero sexu distingui dum ait, coire invicem etiam insinuat; quin, quod si (inquit) Phoxini, minimi isti pisciculi sint; nil mirum, si propter parvitatem mediocres etiam ex eis nuper nati videantur. Verum nec ipse Aristoteles simpliciter nuper natos, sed verbis *ὡς ἐπὶ*, id est, prope dixerim, additis, gravidos capi tradit. Verisimile est autem tantillos pisciculos, sicut et mures inter quadrupedes, brevi tempore perfici et generare posse. Carne est molli et satis suavi: sed non nisi evisceratus coquendus est.

CAPVT IX.

De *Salmerone*, seu *Salmerino*.

Tridentini, piscem sibi peculiarem, *Salmerinum* vel nomine ab *Sal-mone* detorto, quo cum carnis rube-dine convenit, vel quasi *Salmonem* lacustrem, nuncupant. Aldrovandus a Cardinale Madruccio acceptum ita descripsit. Corporis forma pinna-rum, numero ac situ cum Truttis ac *Salmonibus* fere convenit: Caeterum squammis caret: et si squammosum esse profiteatur *Salvianus*: Capite est rotundiusculo, reufo rostro. *Oculorum*

pupillam nigram aureus, qui in mortuo postea fuit ruberrimus, circulus ambit: ac quam maxime splens. Ante eos foramina duo, auditus vel olfactus instrumenta, rotunda, manifesta. Oris maxilla inferior nonnihil recurva, Unco sursum vergente: estque tota ea mandibula alba. Lingua ejusdem coloris, item palatum. Totum os insigniter dentatum. *Pi-scis* ipse rotundus potius, quam latus est. Pinnae sunt numero septem, omnes

TAB.
XXVIII. I.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 10.

TAB.
XXVIII.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 11.

sine aculeis: quinque supino, binae prono corpore, juxta branchias duae, totidem in medio ventre, quinta a postrema a Podice, longae omnes ac latae. Quae ad branchias sunt, triplici colore praeditae. Ubi enim longiores sunt, hoc est, in ipso exortu, albicant, mox totae rubent, exceptis nervis, qui nigricant, reliquae tres sicuti in exortu magis quam illae albet, ita quoque rubedo in his intensior est, nigredine vero plane carent. Priores quatuordecim nervis constant, subsequentes novem, novissimae decem: quae vero in medio fere dorso conspiciuntur, duodecim nervos habet, altera non longe a cauda, iis caret, mollis et cutacea, ut in Truttaceo genere: maleque ceu nervosa a Salviano expressa est: utraque dorso concolor, id est, nigricans. *Cauda* Lunata est, ejusdem coloris, non rubra, ut ille ait. *Podex* in imo ventre juxta exortum posterioris pinnae. A branchiis ad caudam linea exilis, recta ad caudam usque fertur asperiuscula. Latera nonnihil albicant, et nunc rotundis, nunc oblongis, iisdemque nunc majusculis, nunc exiguis maculis subfulvi colo-

ris consperguntur. *Totus venter coloris ferme crocei, aut vulgaris minii.* *Uterum* habet admodum procerum atque latissimum, utpote: qui totam corporis capacitatem occupat, ovis refertus ejusdem fere magnitudinis, fulvis auroque resplendentibus, margaritas aureas dices. *Intestina* alba, pluribus circumvolutionibus intorta. *Fecur* breve, latum, unico duntaxat lobo constans, flavescens. *Vescicam* fellis invenire non licuit. *Lien* majusculus ex atro rubens. *Ventri- culus* longus et carnosus. *Caro*, ut in Salmone, rubra. *Longitudo* totius piscis a capitis initio ad caudae extremum, Spithamas binas explet. *Locum* si attendas, in lacubus Tridentinorum montium capi innuit. *Salvianus* in frigidissimis et saxosis fluminibus nasci prodidit. *Vescitur* pisciculis, et in horum defectu, recrementis. Quia singuli capiuntur, ideo solitarios esse concludimus. *Coit* in fine Novembris et Decembris. *Piscis* est, si quis alius delicatissimus. *Caro* ei tenera quidem, et quae brevi tempore putrescit, sed minime viscida, latisque friabilis.

TITVLVS III.

DE

PISCIBUS, QUI PRAETER FLUVIOS ALIAS QVOQVE
DVLCES AQVAS INCOLVNT.

CAPVT I.

De Perca Majore.

TAB. XXIII.
13. 14.
TAB. XXIV.
9.

Tantum de Piscibus Fluviatilibus, tam squammosis quam laevibus sufficiat, sequuntur illi, qui praeter fluvios alias quoque aquas dulces incolunt: *Perca* nempe *Major*, *Perca fluviatilis minor*, *Scrollus*, *Pungitius Alberti*, *Alburnus Aufonii*, *Epelanus fluviatilis*. *Lucius*, *Cyprinus latus*, *Ballerus*, *Tinca*, et *Lota Gallorum*.

Aldrov. l. 5.
c. 33.

PERCA MAIOR, quae Germanis Baers et Bersich, corporis figura lata et compressa est: *rostrum* prominenti non aliter quam marina, verum non adeo acuto: *Ore* etiam ut illa mediocri, imo pro corporis ratione parvo. *Dentibus* caret, sed *labia* habet denticulis horridula, ut *Bellonius* testatur.

Bell. Aq. l. 1.

Squamis tegitur parvis ac aridis, quae difficillime a corpore avelluntur, maximeque ancillis fastidio esse solent. *Color* ei varius, *venter* nempe; *Corpus* reliquum fere cineraceum; nigricantibus quibusdam ac latis maculis a dorso descendens (non aliter ac in marina) latera depingentibus. *Pinnae* ac *cauda* rubescunt. In *foemina* vel nihil, vel parum saltem. *Pinnae* in tergore duae, quarum quae capiti proxima, major est et aculeata, posterior minor sine aculeis: totidem ad *Branchias*, quas *Rondeletius* altiores esse putat, quam in reliquis fluviatilibus: totidem item in ventre: quae vero ab excrementorum est orificio, aculeo cre-

nato

nato vallatur. Branchias habet utrimque quaternas easque duplices, id quod Aristoteles quoque vidit. *Cauda* bifurcatim dividitur. Ad maiorem *magnitudinem* excrefcit, quam marina: nam et trilibris aliquando capi solet, inquit Salvianus: in Lario lacu ad pedalem etiam teste Jovio magnitudinem. In Suerinenfi vero lacu ulnam, id est cubitum, aequare Gesnerus intellexit. Ventriculum habet mediocrem; intestina pauca et tenuia, *hepar* subpallidum: a cuius majori lobo vesica pendet, in qua fel est tenue et aqueum: *Lien* subrubet. *Lapillos* habet in cerebro. Plinius eam mari et fluviis communem facit, sed perperam. In dulci enim aqua vivere et usu, et Aristotelis Aufonique testimonio, qui eum cum Cyprino, Glanide et aliis nominat, constat. Aelianus in Danubio capi scribit. Rhenus eo caret, forte quod altiores aquas amet. Praecipua in Verbano lacu et Pado flumine producit, prodente Platina. Fama est, Larii lacus Percas fuisse advectitios et inquilinas, tralatis scilicet e lacu Eupyli, qui Lambrum emittit amnem, seminibus. In omnibus *jecur* grandine affectum est, nec quoquam alio vicio laborant. *Devorant* alios pisces, tum proprii generis sobolem. *Pariunt* circa littora et frutices, ut Aristoteles prodidit, in Helvetiis lacubus verno tempore in profundo, Aprili et Majo mensibus, ut Gesnerus. Partus tempore facile capiuntur in Sleja, et frequenter, hinc a littoribus ad partum excurrunt, vaganturque locis spatiosioribus. Circa Johannis festum rursus capitur, dum littora ex profundo repetit. Lucio laeso opitulari, fabulosum puto; nec ille huic parceret, nisi propter

pinnas cogereetur. Gesnerus narrat, piscatores in Lemano lacu observasse, Percas hyeme emittere per os *Vesiculam* quandam rubram ex ore pendentem; quae vel invitae, inquit, supernatare cogit: coniectant autem id ab eis fieri prae iracundia, quod in retia inciderint: hoc enim tum maxime pati, cum retia trahunt piscatores: sed mirum esse quod hyeme tantum id ipsis accidat. De ipsarum *Salubritate* diversae sunt Authorum opinioniones. Rondeletius dotibus illis quibus marina instructa est carere, scribit. Gesnerus Rhenanas, et quae in fluviis et lacubus majoribus purioribus versantur probat: quae in minoribus minusque puris aquis degunt, non item. In Gallia summam alendis febricitantibus dignitatem obtinent, si Jovio credimus; In Italia quae in Lario lacu laudatissimi, eadem ad pedalem magnitudinem crescunt, et maturefcentibus praesertim ovis, ab ipso pingui et praeteneris interaneis commendantur. In Germania quovis anni tempore, April. et Mart. mensem si excipias, laudantur. Aufonius in pretio habitam fuisse testatur alibi inerti gustu prodidit. Minimas quas *Hornas* cognominant, coqui peritiores vino calido immerfas elixant. Majusculae propter spinas et aculeos pinnarum dorsi, vescentibus molesta sunt: in minimis propter teneritudinem non curantur. Parvulae etiam, butyro frigi solent, frequentius quam ulli alii pisces. Circa Verbanum lacum Percas modice apertas, verubus ligneis transversas inferunt et affant: semiaffas butyro illinunt. Ibi dem omne genus pisciculorum ad solem inveterant, maxime vero Perculas. Vulnus aculeis pinnarum dorsi inflictum, non facile sanatur.

CAPVT II.

De Perca Fluviatili minore.

TAB. XXIV. 8.
Aldrov. l. 5. c. 34.
Perca fluviatilis minor, quibusdam Cernua, et Acerina medici Plinii, Straboni Porcus Niloticus, quia porcum continente spinarum serie ad modum setarum mentitur, Trago Aurata fluviatilis, quod extra aquameducta ac suo humore deterfa, aureo

fulgore in Caeruleum abeunte insignis fit; Cajo Anglo *Aspredo*; Pictorio *Aspretilis* dicitur. Piscis est toto corpore asper, pinnis spinosus.

Percae forma et magnitudine, colore per summa fuscus, per ima cum pallore flavus; duplici per maxillas

femicirculorum ordine notatus: oculo ex dimidio superiori fuscus, ex inferiori subaureus, pupilla niger. Linea per dorsi longitudinem porrecta, et veluti filo transverso corpori affixa singularis: notis per caudam atque pinnas nigris maculosus: quae, *pinnae*, cum ira subest, inhorrescunt: cum animo conquiescunt, resident. Bellonius scribit, nullum alium *Channam* exanimum melius exprimere: mortuum enim hiare et oris rictum apertum tenere. Idem ait, recens *captum* hilari quadam ac subvirenti opacitate ceu pavonis torquens, refulgere: imo vero extra aquam eductam, ac suo humore detersum, aureo fulgore in caeruleum abeunte insignem esse. Percam plurimum aemulari, nisi transversis lineamentis (quae Percae insunt) careret: oreque magis esset recurto. Hoc potissimum signo dignoscitur, quia spineum branchiarum tegumentum, crenatum ut in Lupo et sua rima luxatum habet. Ubi autem linea, quae piscium latera secat, ad branchias incipit, ibi aculeum caudam spectantem ut in Dracone marino videri. Sed et hoc a Perca dissidere, quod perca duas in tergore pinnas habeat. Cernua (sic vocat) unicam tantum, nullisque dentibus, sed neque lingua manifesta praeditam esse, *squamam*que habere quadrangulas, robustas, crenulis tenuibus in gyrum incis, quae piscem scabrum admodum efficiant. Radiis denique solaribus objectam, *maculis nigris* per dorsum distingui percipi: at totam sub ventre candicare. Caeterum non advertit Bellonius extremis branchiis, id est, branchiarum margini alterum paulo inferius aculeum adjunctum esse, quod observavit Gesnerus, qui tamen neutrum in duabus, quas dedit, iconibus expressit. Sunt enim, inquit, perexiles: ut in mediis etiam branchiis denticulatae aliquot spinulae

crenatim (ut ita dicam) apparentes, si de proximo intuearis: superius minores et frequentiores: inferius majores, paucae et majoribus intervallis. Sunt autem illae, inquit, digestae in margine portionis cuiusdam branchiarum, quae a parte subjecta deduci et elevari potest. Est et supra branchias spinea pars obliqua, utrinque versus occipitium se colligens tantillis ferrata denticulis, ut tactui magis quam visui pateant. Item alia pars supina triangularis superinnata, a branchiarum scissura, statim supra pinnas ibidem, retrorsum spectat, et in brevissimum sed acutum spiculum definit. Idem Gesnerus squammas rotundas esse negat, sed rotundas esse fere ut in aliis piscibus ait. Pinnam etiam dorsi unam esse oblongam et continuam, ut Bellonius dixit, et Cajus in communicata icone probe repraesentavit: differre tamen partibus: nam anteriorem aculeis constare quatuordecim, quorum primi duo breviores propius juncti sint, medii longiores, longitudine paulatim ad ultimum usque decrescente: partem posteriorem, molliorem esse, fibris non aculeis distinctam, breviorum, et ab anteriore intervallo quodam inchoato discerni. Jam vero tres esse pinnas in supina parte, unam post anum, et binas summo ventre, quae nigris litoris, ut caeterae omnes non distinguuntur. Ferunt amare *torrentia*. In Hollandia copiose in stagnantibus aquis capiuntur. Rarus est in Tamesi, plurimum in Ranello, quod Oxonium praeterfluit. Cum *natat* Gobii et Bottae more universas pinnas movet, si Cardano credendum. In vivaria conjectus, pisces alios exurere, quod ipsis aculeis molestus sit, dicitur. Hyeme latet, in quadragesima commendatur. *Lapilli* quos in cerebro gerit, adversus renum lapillos et pleurisin commendantur.

CAPVT III.

De Scrollo, et Pungitio Alberti.

TAB.
XXVIII. 15.
16.

SCROLLVS Danubianus piscis est. Color in icone, quam Raphaëli Seilero acceptam Gesnerus refert,

dorso fuscus est, lateribus subviridis, plurimis punctis fulcis intervenientibus: quales etiam in pinna dorsi (cujus

jus

ius aculei albicant) conspiciuntur: venter candidus est. Initium pinnarum ad Branchias rubet, etc. Raro longior sit, quam figura ostendit. Quoquomodo paratus, in cibo optimus est.

P VNGITIVM Alberti, Rondeletius *aculeatum* vocat. do Author de rerum natura *Spinochiam*. Pisciculus est, inquit Albertus, minimus, qui

lanceolas (aculeos) binas habet in radicibus pinnarum ventris. *Mas* sub gutture rubet, *foemina* rubore caret. *Squammas* non habent. Piscatores hoc genus piscium sponte *generari* ajunt, et ex ipsis alios omnes, hac observatione inducti, quod in lacunis novis primo statim anno inveniuntur, et postea sequentibus annis pisces alii diversi, quanquam nulli fuerint immixti.

CAPVT IV.

De Alburno Ausonii et Epelano fluviatili.

TAB. XXIX.

13.

Bellon. Ag. l. 1.

Aldrov. l. 5. c. 37. et 38.

ALBURNI meminit in sua Mosella privatim Ausonius. Bellonius circa Vercellas in amne Lagogna Ticinum influenti, *Scavardinum* a piscatoribus appellari scribit, Germani *Weißfischlein*, et *Notaugen*, id est, *εγοθροθραλον* dicunt. Piscis est et fluviatilis et lacustris, Alphis albis similis, oculis magnis, rubescentibus, dorso virescente, ventre candido. Bellonius lineam utrinque esse ait arcuatam, quae ejus latera dividat. Sed Rondel. duabus distingui profitetur, altera a branchiis ad caudam ducta, medium corpus dirimi: alteram minus evidentem a radice pinnae branchiarum orta deficere, priusquam ad caudam perducta sit. *Nare* est parum resima. Pinnas easdem habet quas Gobio. Capite est parvo: corpore latiusculo, sed depressio, vixque ad duorum digitorum latitudinem extenditur. *Felle* caret. Argenteis tegitur *squammas* ac tenuibus. Carne est molli et parum pingui. *Vorax* est piscis, quam ob causam facile hamo capitur; unde Ausonius praedam puerilibus hamis, recte dixit. Observavi Alburni duas alias species, quarum prior tergore fere ad casta-

nae colorem vergit: altera ad coeruleum. Vtriusque pinnae et cauda etiam ad castaneum vergunt. Caetera argenteo colore resplendent.

EPELANVM fluviatilem Bellonius Sequanicum cognominat, a Galliae fluvio, ubi abundat, additque sic vocari quasi excellanum a praestantia, qua caeteros sui generis pisciculos excedit. Ferrarienses *Borbolum* vocant, Alburno simillimum atque hoc tantum ab eo dissidentem, quod rufas radices pinnarum Gardonis et Veronis modo habet, ac lineam quae latera ejus fecat, versus caudam admodum inflexam et velut arcuatam. Quinque digitorum longitudinem, pollicis latitudinem interdum exuperat. Pisciculus est *odoratus*, de bonitate et principatu cum aliis omnibus contendens. Rothomagenses *Ovellam* eo argumento nominant, quod semper ovis praegnans sit. Epelanum si suas *Squammas* habentem conspicias, praenimia albedinis tersitudine tibi resulgere videbitur. *Squammas* autem exutus *tergus* ostendit variis coloribus emicans, in iridis aut arcus coelestis morem. Marino crassior est et brevior.

TAB. XXVIII. 17.

CAPVT V.

De Lucio.

TAB. XXIX.

1.

Aldrovand. de Piscibus l. 5. c. 39.

LUCIUS vel *παιρὸς τῆς λύκας* a lupo, vel *Lucio* a lucendo dicitur est. Nulla ejus apud veteres Graecos mentio, ut ostendit egregie contra Philelphum Salvianus. Oxyrinchus Niloticus quod Bellonius vult dici posset, nisi Plutarchus eundem marinum, tanquam e mari Nilum intraret, faceret.

Elocem Plinii, quem in Rheno magnitudine excellere putat, haud difficulter concedi potest, et videtur abinde Belgicum Snock originem suam traxisse. Apud Anglos et Gallos diversa, pro diversitate aetatum, sortitur nomina. Corporis figura oblonga est, eademque ideo oblongior vide-

videtur, quoniam piscis latera modice dilatantur.

Dorsum latum est, et fere quadratum, perpetuoque aequale, donec ad postremas pinnas ventum sit: et cum reliquis fere *Squammosis* piscibus dorsum ipsum magis aut saltem aequae atque venter extuberare solent: huic uni venter, quam dorsum magis extuberat, potissimum ubi pinguior sit factus, quod tamen aliquando ichthyopolarum impostura etiam fieri Romae observavit Rondeletius, piscium quorundam ventres infarcire tradens vilibus herbis, atque ita ceu pinguiores carius vendere. Caput habet macrum, osseumque ac quadratum. Osium seu *spinarum* in capite formas diversas reperiri ajunt: unam vulgo cruci comparant, aliam lanceae, tres alias clavis seu paxillis, passionis Dominicae instrumentis. Author obscurus de natura rerum scribit, Lucium in cerebro lapidem crystallo similem gerere, sed hunc cum aevum in longum duxerit. Gesnerus vero testatur, sese in capite Lucii etiam parvi, lapillos geminos candidos reperisse. Rostrum habet longum et rictum maximum, Anserino rostro comparat Rondeletius. *Maxilla* inferior superiore longior est, et cochlearis modo excavata. *Dentes* in eo plurimi, haudque uno modo dispositi, ut et Albertus ait, diversarum acierum: nam in maxillae inferioris anteriore parte dentes parvi sunt, in os recurvi: in superiore maxilla nulli sunt, qui, cum ea latior sit, dentes extra os prominentes et inferioribus non occurrentes inutiles forent. Horum igitur loco natura (inquit Rondeletius) duos dentium ordines palato infixit. *Oculi* coloris auri sunt aemuli, ante quos duo foramina in unam cavitatem coeuntia: *Corpus* squammis tegitur parvis tenuibusve adeo, ut iis carere videatur, et cum iis coquatur, et inter edendum, si parvus sit piscis, negligantur: si major, duriores et evidentiores abjiciantur. Venter albicat, dorsum vero ex subflavo nigrescit, a quo lineae plurimae latae, non recte, sed multipliciter inflexae, obliquae potius quam transversae, in aliquibus magis, in aliquibus vero minus et fla-

vae et conspicuae deducuntur, totumque piscem pulcherrime pinguat. Pinnis natat quatuor, duae sunt ad branchiarum ima: qui pinnarum situs est fluvialibus piscibus communis, ut facilius in aqua suspendantur et efferantur: contra altius sitae sunt eadem pinnae in marinis, quia dulcis aqua tenuior est, et liquidior, marina crassior et spissior: ob id haec pondus magis sustinet, illa minus: Inferiore ventris loco duae aliae sunt magnae et validae. In dorso nulla est, sed non procul a cauda duae sunt, una superior est nigris maculis notata. Cauda brevis, in duas pinnas desinit similiter pictas. *Linea* medium corpus dirimens vix conitur, quia ex minutis punctis constat. *Ventriculum* ita gutturi continuatum habere Albertus scribit, ut aliquando eum rejiciat aviditate glutendi piscem. Rondeletius permultas ejus ait esse appendices, in quibus chylus confectus servetur, ne ob gulae laxitatem facile rejiciatur: Vidi ego magnitudine insigni Lucium, qui alium, et ipsum insigniter grandem ventre contineret, et hic rursus murem aquaticum, ut latissimum habere ventrem necesse sit hoc genus piscium. *Intestina* tribus longis convolutionibus constant. *Hepar* ventriculum complectitur, in quo vesica est felle viridi distenta. Nullae pulpae earum *spinulae* intercurant, ut aliis fluvialium plerisque. In lacubus et stagnis ubique fere reperitur, obscuras vero ulva coenoque lacunas obsidet. In mari nunquam visitur, in ostiis Rhodani et stagnis marinis aliquando, sed tabidos capi Rondeletius auctor est, sed et in fluminibus nonnullis haberi Aufonius in Mosella sua prodidit, in Tiberi vix quotannis denos, Salvianus. Nec difficulter dignoscuntur. Arciori enim sunt corpore, toti argentei, flavisque illis lineis carent. Tam est vorax, ut non tantum in pisciculos alios, et ranas, sed et in animalia quaedam grassetur. Narrauit mihi, inquit Rondeletius, quidam vir fide dignissimus, vidisse semulacrum, quam iter faciens in Rhodanum potatum duxerat, labrum inferius, a Lucio dentibus apprehensum, cujus

cujus de morſu cruciatam et territam inde fugiſſe, et crebra capitis qualſatione Lucium in terram deieciſſe, quem ille palpitantem et in aquam redire conantem cepit, domumque tulit. Anſeris pullos duos in ejuſdem repertos ventre ſe vidiffe, quidam Polonus teſtatur, idem et fulicam inventam, et pedem ancillae in piſcina ab eodem admorſum prodiit. Tam avide piſces perfequitur, ut prae nimio celeritatis impetu, ſupra aquas elatus, in ſcaphas incidat, quod me vidiffe, cum Anno MDCXXI. in meo ex Anglia reditu, Landsberga noctu ſcapha veherer, memini. A porculo ſeu minore perca abſtinere quidam credunt, alii apprehenſo capite devorare, ne ſi cauda arriperet, a ſquammiſ et ſpinis laederetur, opinantur. Albertus captum dentibus contere, mortuum in ventrem propellere, vivum non devorari, prodidit. Summam ranae cum Lucio antipathiam, eleganti Hiſtoria expreſſit Dubravius, quem vide. *Vitam* ei longiſſimam ex Lucio Friderici II. Imperatoris cognoſci poteſt, quem in ſtagno quodam vixiſſe CCLXVII. annis ex annuli aerei, quem cum ſtagno eum Imperator inderet, in branchiis ſub cute abdiderat, inſcriptione Graeca colligitur, quae talis eſt. *Εγὼ ἐκεῖνος ἰχθύς παύτη λήμνη παντόπωτος ἐπιτεθείς διὰ τῆ κοσμητῆ Φεδερικῆ β. τὰς χεῖρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆ ὀκτωβρίε*, id eſt, *Ego ſum ille piſcis huic ſtagno omnium primus impoſitus per mundi rectoris Friderici II. manus, die quinto Octobr.* Fuit enim inventus iſte annulus in capto eo Lucio anno ſalutis MCCCXCVII. ut teſtatur Conradus Celtes, referente Geſnero in ſua Epistoſa nuncupatoria. De ejuſdem *vivacitate* ita Cardanus. Mirum eſt illud, quod a tot

audiſſi viris, ut impudentius fuerit tot teſtibuſ mendacium non credere, quam veritatem adverſuſ eorum authoritatem tueri: Lucium ſciſſo ventre oſtendendi lactis cauſa; inde conſuto atque inter Tincas in vivariis repoſito, ſanari humore earum, dum ſe illis Lucius ventre affricat. Martio Aprilique menſibuſ *ovis* turgent et pariunt, perguntque ad Junium uſque. Alii e Tincarum ſemine generari credunt. Quidam et ſponte et ex alieno ſemine provenire, quod neque ſoli neque ſati procreentur in eis, opinantur. Ex ovo editoſ, a quibuſdam piſcibuſ intra Branchias foveri, Encelii nugae ſunt. Quantum ad *Uſum in cibis* Joſvius inter obſonia plebeja recenſet. Poggius etiam ex Cymino lacu, et quidem praepingui, nullam unquam ineſſe gratiam ſcripſit, niſi cum ſoluſ in maxima convivarum inedia prandiis apponitur. Thraſyminus lacuſ laudatiores profert. Braccianuſ, qui olim Sabbatinuſ, inferiores. In Gallia tamen, Germania et alibi tantae putatur ſalubritatiſ, ut Adamuſ Loniceruſ etiam puerperis concedat. Pinguioreſ tamen ſunt Julio menſe et Octobri laudatiores, quibuſ Cyprini ſoboleſ: in piſcinis eſſe deterioreſ cum ſemina ſpargunt. Ab Arnolſo inter durae carniſ piſceſ recenſetur, ſunt qui caudam et partem poſteriorem praefereunt. Mediae aetatiſ meo iudicio optimi ſunt. Ova piſcatores circa Argentinam tanquam medicata abjiciunt. Geſnero ſunt aequae ut Barbi noxia. Apud noſ abſque periculo in uſu. *Uſum in medicina* quod ſpectat, Mandibula in pulverem redacta in Calculo, urinae difficultate, et pleuritide uſurpatur. Saliti oſſa pulverizata ſpodii vicem praefant, et ulcera exſiccant.

CAPVT VI.

De Cyprino.

TAB. XXVII
II. 12.
TAB. XXIX.
2. 3. 4. 6.
Aldrov. l. 5.
c. 40.

Cyprinuſ Oppiano *κυπριανός* dicitur. Nomen forte a Cypride, ut Geſnero placet, quod foecundiffimuſ ſit, ſortituſ eſt, ut *λεπιδώτις* apud Athenaeum, vel a ſquammiſ ſeu latiffimiſ et maximis, ut Rondeletio viſum, ſeu

ita firmiter vallatiſ, ut lapidiſ ictuſ facile repellatur, ut Belloniuſ credit. *Carpam* Caſſiodoruſ vocat, Braſavoluſ ob magnitudinem *Reginam*, *Carpionem* alii. Craſſior eſt magiſ quam longior, nec ulli piſcium magiſ quam

Caſſiod. l. 12.
Epiſt. 4.

quam Tinceae similis. Superius enim *labrum* rotundum est ac croceum, ex quo utrumque (Tinceae instar) gemina barba pendet, longior una, mollis flavescens, in acutum deficiens; *μύσκαλας* (inquit Rondeletius) possis appellare: brevior altera, et ideo minus evidens, nigricans. Capite est brevi pro corporis ratione, Tincis hac etiam parte similis. Ore medio, labris adiposis, carnosisque; *lingua* caret: sed ejus loco palatum carnosum dedit natura saporum percipiendorum causa: quod evulsim, linguae formam adeo referre Salyianus et Rondeletius ajunt, ut non solum vulgus, sed etiam viri docti (Albertus linguam lapidissimam esu dixit, improprie itaque) linguam vocent, et linguam veram esse perfecte defendant. Imperfectam tamen piscibus esse linguam, et carnosum Cypriano palatum, non modo vetustati et Aristoteli visum, sed et experientia, quae substantiam illam palato affixam inferiori parti nullo modo haerentem, nec ullo pacto solutam aut liberam testatur. Gesnerus tamen testatur sese linguam (ut vocant) separatam a palato, in parva etiam Carpa duos digitos latam vidisse, linguae in quadrupedibus proprie dictae figura: substantia quoque et gustu saporeve simili. Usus quoque ejus et facultatem gustandi, similem esse, inquit, dixerim. Quare linguam appellare, nihil prohibere putat, quoniam ut lingua sit, vel dicatur, neque locus aut situs facit, cum aliae etiam partes situ diverso nomen idem retineant. *Dentibus* carere hoc genus piscis Rondeletius asserit, horumque vice os palati medio infixum planum habere, laeve, triangulare: ex adverso, in parte inferiore ossa duo incisa, in gulam recurva. Bellonius vero Cyprinum dentes quidem in ore non habere ait, sed tantum in ingressu faucium: et Gesnerus intra fauces ejus, dentes latere asserit, sed neque vel oculis ducto ore, neque tactui immisso digito apparere. Esse autem in maxillae recurvae medio dentes, qui nos fere accumulatos, chaeradam instar, situ et magnitudine inaequales tres majusculos, duos exiguos praeduros,

cavos, superficie summa lata five plena, obtusa, sed lineis quibusdam exasperata, unum tantum et candidiorum caeteris et superficie laevi in mucronem brevissimum fastigiata. Idem Gesnerus lapillum in capite habere tradit juxta linguam, candidum, durum, ad minimi numifinatis magnitudinem, interdum paulo majorem. Habere et in medio capitis substantiam quandam majusculam, crassam, cordis fere figura, duram sed tenacem et flexilem, dum recens est, sub dentibus mordentis, tanquam in acetabulo quodam repositam, similiter ut Leuciscus fluvialis, quem Gardonum vocant Galli. De hac forte sensit, (inquit) Eneclius, et improprie lapidis nomine appellavit, his verbis: In Carpa faucibus reperitur gemma seu lapis, forma triangulari, magnitudine proportionem piscis, coloris candidi extra, intus flavi, *Oculis* est mediis, ante quos sunt foramina. *Pinnis* natat latis. Duae sitae sunt ad branchias magnae, in medio Ventre duae: inter quas et caudam alia est unica: quae serrato aculeo et valido innititur: inter hanc et praecedentes est excrementi meatus. Ex medio dorso unica erigitur, ad caudam fere continua, robusto etiam incisive aculeo fulta. Cauda lata est ex nigro rubescens, ut et postrema pinna. Ipse vero colore est flavescens, maxime cum senuit. Junior enim colore magis est ad fuscum inclinante. *Branchias* utrinque quaternas, duplici ordine, novissima excepta habere Cyprinum testatur Aristoteles: Gesnerus vero quaternas in ea se reperisse tradit, sed omnes duplices. *Squamis* magnis, validisque tegi, ideoque Lepidotum Doriōni vocari. Eas etsi *ἀργυρεῖς*, id est, argenteas vocaverit Orpheus, docti haud necesse propterea esse putant, alias esse statuendum, cum de coloribus Poetae saepe loquantur improprie, et epithetis aliquando abutantur; creditque Gesnerus commune hoc squammarum epitheton esse, quod ut facile credo, ita hic *ἀργυρεῖς* si quis splendentes vertat, eum peccaturum non puto. Ipsae autem ad aureum inclinant. Sunt qui hunc piscem

Arist. H. A.
l. 4. c. 8.

Bellon. A-
quatil. l. 1.

piscem pro sua magnitudine, plus sanguinis habere dicunt, quam caeteri pisces; ideoque minus frigidi temperamenti esse probabile videri. *Ventriculum* mediocrem habet; *Hepar* subrubrum, cui subnigra *follis vesica* haeret, et *intestina* admodum pingua, *splenem* magnum. Crebro quinque et sex librarum pondere reperitur, aliquando etiam viginti: Jovio vero teste in Lario lacu ducentarum quoque, Maximum enim ajunt, qui in eo nascuntur piscium. De loco non convenit inter authores. Plinius marinum facit, Oppianus littoralem. Aristoteles inter fluviatiles reposuit, Aelianus in Danubio quoque capi scripsit. Dorian inter fluviatiles et Lacustres collocat. In Lario lacu admirandae magnitudinis capi, Jovius auctor est. Larius, inquit, lacus, ob longitudinem a Virgilio maximus nuncupatus, pisces longe omnium maximos gignit. Troctas (Trutas) centum aliquando librarum pondere, et Bulbaros ducentarum; Sed Bulbari illi ingentes videri potius liquidis ac perspicuis in undis quam capi retibus possunt, cum ea potenti impetu plerumque dilacerent. Subeunt solstitii diebus umbrosos specus in rupibus Licinianis, quae sunt in adversa Larii ripa contra Insulam, Euripumque illum gemmeum a Coecilio Plinio celebratum. Eos industrius quidam sacerdos sagittis arcubalista emissis, cum in profundo quiescentes fuscis atque tridentibus attingi non possent, vulnerare conabatur, neque tamen sagittae longo alligato funiculo, nisi averfi officiebant, cum illa squammarum serie thoracati earum ictus facile repellerent. In lacubus Allobrogum maximi quoque proveniunt. Alicubi in piscinis et vivariis includuntur, alicubi in paludes et stagna conjiciuntur, in quibus plurimum proficiunt. Ut vero scribit Albertus: Hic piscis in aliquibus aquis generat, et in aliquibus grassatur et crescit, sed optime valet in fundo argilloso, tritico primo seminato, et postea argilla desuper sparsa, et post-

ea aqua superfusa. De partu et quae circa ipsum eveniunt, isthaec fere Aristoteles prodidit. Cyprini etc. vide Scaliger. Sponte etiam nasci et Rondeletius et experientia comprobant. Vidi inquit ille, in aquis, in cava loca et montibus septa receptis, et collectis sponte generatos Cyprinos, in quae loca nec rivus, nec stagnum, nec palus, nec lacus, nec fluvius ullus, nulla denique aqua praeter coelestem influxisset. Foeminam lac ore suscipere, inde futura ova concipere falsum est. Herbis, luto, muro, et aliis vescitur. Athenaeus carnivororum dixit. Astu plurimum valere, et ut reti capiendus evadat, varia machinari Albertus atque author de natura rerum tradunt: primum enim circumeuntem, foramen quaerere: hoc non reperto transilire conati, vibrato in aërem corpore: aliquando sub reti, suffodiendo sc. in fundo, effugium quaerere: alias herbam aliquam ore tenere, atque ita retinere sese, ne trahatur a reti: alias caput fundo ingerere, haud ignarum, rete, dum nisi caudam tangit, elidi. Refert Gesnerus se cognovisse ex homine fide digno, in Palatini regione Germaniae, in loco cui nomen a Michaele et campo vel agro, in fossa circa arceem Carpam esse, quae centesimum vitae annum attigerit, unde longaevis piscem esse conjicere possumus. *Carnes* sunt in universum molliore, nec tamen ita insalubres, quod humiditas non sit viscosa, praesertim eorum, qui in rapidis et puris aquis nascuntur. Martio in primis commendantur. Major et Junio, quod genituram vel emittat vel recens emiserit, non item. Mas foeminae praestat, majusculus minori. Caput a ganeonibus expetitur, propter linguam forte, quae si affetur, praedulcis est, et bene cum succo citri apparatus. Ex ovis Caviarium rubrum apparatus, quod Judaeis dicatum est. *Medicinam* si spectes, lingua vim augendae Veneris habet. Lapillus de capite, crudo pisce extractus, febricitantium aestum sedat, et sanguinis e naribus fluxum cohibet.

CAPVT VII.

De Cyprinis Monstruosis.

TAB.
XXVII. 10.

Miram hanc piscis speciem Lugduni in foro piscatorio vivam

aliquando venditam, nullus fuit (inquit Rondeletius) qui non demptis capi-

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 41.

capite et Roſtro Cyprinum eſſe iudicari. Nam ſquammarum figura et colore, pinnis earundem ſitu, cauda idem plane eſt cum Cyprino. Pinna dorſi initio aculeum incifum habet, ut in Cyprino. Eundem aculeum habet alia pinna, quae excrementorum meatum ſequitur, quae rubefcit, item caudae pars ei reſpondens. Tota cauda lata eſt, ut in Cyprino. Duas alias pinnas habet ad branchias ſimiliter duas in ventre. Caput habet non protentum ut Cyprinus, ſed Delphini capiti ſimile, roſtrum ſatis longum, ſed obtuſum, quale revera pictura repraeſentat. Ex ſuperiore roſtri parte juxta oris ſciſſuram appendix carnoſa utrimque una dependet, ut in Cyprino, hac ſuperior eſt alia brevis et vix apparens, niſi propius inſpicias utrimque etiam unica. Haec Rondeletius *Similem huic monſtroſo Cyprino*, ſed barbulis inſignem, quas in ſuo Rondeletius non expreſſit, Gilbertum Cognatum Nozerenem ad ſe miſiſſe teſtatur Geſnerus, in Nozerethano ſtagno repertum, anno ſalutis 1554. In Cognati vivario novem tantum diebus vixiſſe. Verum longe pulcherrimum fuiſſe nec ſpecie coloribus ratum et admirandum Cyprinum illum, qui anno Domini 1546. Omburgi, in Ditione Comitum Palatini, Marchionis Joachimi Brandeburgeniſis captus et Auguſtam miſſus eſt ad Carolum V. Caefarem, in comitiis illic agentem, qui eum Sorori Mariae donavit, coctum etiam colores retinuiſſe. Picturam ejus ſibi communicaviſſe Io. Thannmyllerum juniorem chirurgum Auguſtanum peritiſſimum, in qua longitudo, inquit, apparet trium dodrantum: latitudo digitorum novem, quae eſt in medio dorſo ad ventrem medium. Pinnae dorſi initium partim aureo, partim rubro colore eſt, deinceps vero pulcherrime caerulea: reliquis pinnis omnibus color aureolus, ut capiti etiam magna ex parte ac ventri, ſed paſſim etiam rubedo intervenit, quae barbula quoque quaternas tingit. Dorſum ex viridi caeruleum, latera ſuperius viridia, inferius aurea, etc. In ſumma ſuaviſſimis floridiſſimiſque coloribus unde-

quaque adeo eleganter pictus atque diſtinctus eſt, ut vel cum rubri maris elegantiffimis quibuſdam, maximiſque variis piſcibus certare poſſet. Narrat item captum eſſe aliquando apud ſuos Cyprinum hermaphroditum, in quo utriuſque ſexus notae (hoc eſt et geniturae et ovarum vaſa) comparuerunt. In piſcinis vero contrarium quandoque reperiri, nempe neutrius ſexus Cyprinos, nec mares nec foeminas, et hos forte eſſe, quos ſ.onte naſci Rondeletius author eſt. Idem Geſnerus hac quoque forma Cyprinum alium captum eſſe teſtatur in Aeronio ſive Conſtantieneſi lacu, prope Retz, duos fere dodrantes longum in praefentia illuſtris et Generoſi viri Comitum Wolff de Schamburg, anno ſalutis 1545. idibus Novembr. Picturam ad ſe miſiſſe Archillum Pyrmium Gaſſarum, medicum eo tempore praefantiffimum. Pronam partem nigro colore pictam fuiſſe, latera ſuſco, ſupinam luteo. Spectabilem in eo praecipue faciem, aemulam humanae latitudine ſua, nec non oculis, ore, naſo, buccis ac mento. Haec ſcripſerat, cum eundem piſcem Raphaël Seilerus, juvenis Auguſtanus, clariffimi medici Geryonis filius, cum omnimoda eruditione, tum juris ſcientia et comitis Palatini dignitate nobilis, pictum ad eum dedit, cum deſcriptione hujusmodi. Piſcem hunc omnino, qualem depictum mitto, fuiſſe captum in flumine Aſtriae (quod vocant die Eris) in ditione comitis Julii de Hardegg prope urbem Retz anno 1545. menſe Octobri, viri quidam eruditi et graves, mihi veluti teſtes oculati confirmaverunt. Faciem non averſam, prout reliqui, vel obtuſam, ſed repreſſam, obliquo in planum aſpectu tendente, cum temporibus utrimque latis, oculis binis, naribus, ore, mandibula, omnia effigie humana habuit. Pinnis, ſquammis, cauda, totoque corpore posteriore, ipſaque adeo magnitudine atque colore Carpam prae ſe tulit. Rete captus eſt ſolus, at ob raritatem ac maxime quod ſenſibus etiam ignotus eſſet, diu conſervatus, et veluti miraculum quoddam paſſim aſportatus.

CAPVT VIII.

De Cyprino Lato Rondeletii.

TAB. XXIX.

5.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 42.

Cyprinus latus Germanis *Bresem*, Italica *Scarda* seu *Scardula* dicitur. Bellonius *Abramidem* veterum nullo fundamento adiecto arbitratus est. Cyprino adiungitur, quia est squammis, corporis specie et vita similis. Piscis est maximus et latissimus, capite parvo pro corporis magnitudine, dorso repando et cultellato, corpore compresso, squammis magnis recto. Linea a branchiis ad caudam ducta curva est. Ad branchias pinnae duae sunt, in medio ventre duae aliae, ab excrementi meatu alia ad caudam continua. Huiusmodi pisces in lacubus maximis nascuntur. Vidit Rondeletius in Arverniae lacu quodam istiusmodi pisces, qui binum cubitorum, pedum totidem latitudinem aequarent. Nostro in foro copiosissime prostant: minores *Scardas*, maiores propter dorsum insigniter repandum *Gobbos*, quasi gibbosos, nuncupant, suntque pedales plerumque bipedales rarissimi. Scribit Gesnerus *vadium* amare argillosum, vel albicanti argillae simile: ideoque in lacu Tigurino non passim, sed superiore ejus parte capi. Stagnantibus autem aquis praecipue delectantur, illicque mucos, luto, herbisque vescuntur. Quare in iis tan-

tum capiuntur fluviis, qui tardius fluunt, turbidaque sunt, et crassiore aqua, qualis est Araris: multi item in Gallia Belgica: nec in his ad eandem unquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus et stagnis. Mirum quod narrat idem Gesnerus, nimirum quendam in Polonia permultos horum piscium coniecisse in piscinam, quae mox superveniente hyeme tota congelata esset: et cum parendi convivii causa, remoto gelu pisces capere vellet: ne unum quidem invenire potuisse: sequenti autem vere rursus omnes apparuisse. Ad hocce latus Cyprinos referri debet piscis huiusmodi e Polonia missus, ubi *Klofecz* dicitur, totus ex subcaeruleo ad violaceum vergens, exceptis pinnis et cauda, quae albicant. Pinna, quae ab ano est, longior et in exortu latior quam pars est, a pictore puto, expressa est. Habentur a quibusdam in pretio in Arvernia imprimis, ubi in lacu quodam magni et pingues capiuntur. Nonnulli partem in eis mediam expetunt; alii plus molestiae ob minutissimas spinas inter edendum quam voluptatis afferre arbitrantur.

CAPVT IX.

De Cyprino lato alio, et Ballero.

TAB. XXIX.

5.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 43.

Gesnerus ex relatione Kentmanni, *Gtria* huiusmodi piscis genera in Albi reperiri tradit. Primi generis pisces esse parvos, tenues, latus, colore subaureo, cui circa dorsum fuscus admiscetur. Dupla eis ad latitudinem longitudo, caput parvum. Pinnae dorsae et caudae fulci coloris sunt: reliquae vero quinque pinnae, e fusco puniceae. Squammis ut in Cyprino. Genus hoc *Misleni* parvum cognominant *Kleinkarass*, vel a colore *Giblichen*. Vivaces sunt admodum. E piscinis et stagnantibus aquis in Albi veniunt. Raro octo digitos longitudine excedunt. Vescuntur gramine et argilla, ut et reliqui huius generis pisces: quamobrem magis amant pi-

scinas, quam fluentes et lapidasas aquas, propter vadum herbosum et argillosum. Itaque rarius in Albi reperiantur. In piscinis quidem multiplicari eos non patiuntur domini, impediunt enim incrementa et saginationes Cyprinorum, quos a pabulo depellunt. Alterius vero generis *Karass*, aliquanto crassiores et longiores sunt. Squammis similiter ut praedicti vel ut Cyprini, e gilvo seu flavo nigricantes habent: vocantur autem *Halbkarass*, id est dimidii *Carassi*, quoniam e *Caraso* et *Carpa* veluti compositi videntur. Hi quoque ut primi generis *Carassi*, e piscinis aut stagnantibus aquis Albi ingressi, pariunt in eo et crescunt. Utrisque caro est subla-

va, et in cibo viscosa, quomodo-
que parata. Quo diutius vero in Albi
immorantur, eo sapidiore solidioris-
que carnis evadunt. *Tertii demum ge-
neris* Carali tenuiores et latiores sunt,
quam dimidii nunc dicti, similes pri-
mis sed majores et pulchri, candoris ar-
gentei, habentque pinnas parte supina
rubentes, superior vero pinna cum
cauda obscurius e fusco punicea est.
Hi pisces in Albi nascuntur, non aliun-
de (ut praedicti) ingrediuntur. *Pariunt*
primum Junio mense, secundo Janua-
rio, sicut et superiores, quibus tempo-
ribus etiam praecipue capiuntur. Me-
diocriter augentur, ut sesquialibres ali-
quando aut bilibres capiantur. Assa-
ri solent, et in pretio habentur. Foe-
minae ovivividae, elixae etiam in
aqua ad juris fere consumptionem, vel
copiose butyro ad jus sub finem adje-
cto, non displicuerint. Est in Frisia
orientali piscis, quem *Karutz* appel-
lant, Carpa multis partibus minor, ter-
go magis arcuato et gibboso. Sexies
in anno parere unanimiter affirmant,
qui ipsum in vivariis servant.

TAB.

XXVII. 7.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 44.

DE BALLERO ita Aldrovandus.
Aristoteles Ballerum inter fluviatiles
et lacustres bis meminit. Ballerus, in-
quit, et Cyprinus, et caeteri fere omnes,
cum parturiunt, undis se intrudunt.
Et alibi: Ballero et Tilloni lumbricus
canis exortu innascitur, qui debilitat,
cogitque ad summa stagni efferri, qua
aestu intereunt. Hunc Rondeletius
eum esse conjicit, qui a Lugdunen-
sibus, et lacuum, qui in Allobrogibus
sunt, aecolis Bordeliere nominatur,
quod littora semper sectetur et quae-
rat. *Bord* enim litus significat. Cae-
terum cur Ballerum faciat, nullum
adducit argumentum, nisi quod vita

et moribus a Cyprino, quo cum no-
minatur ab Aristotele, non differat.
Vilis est piscis. Strymonis amnis ae-
colae vulgo *Plestyam* teste Bellonio
vocant, in Macedonia ad Pischiacum
lacum, ubi plurimus est, modo *Pla-
tanes*, modo *Plestyam*, modo *Plato-
gniam*. Hollandi, apud quos cum
ob copiam, tum quod per se insipidus
sit, vilissimus habetur, *een Bleye*. Bra-
mae, inquit Rondeletius, tam similis
est, ut parum cautis pro Bramis sae-
pe vendatur, sed ab iis magnitudine
corporis et squammarum differt et
pinnarum et caudae colore. Est igitur
Ballerus capite brevi, ore parvo,
sine *dentibus*, sed horum loco ossa ha-
bet aspera: sine lingua, sed *palato* car-
noso: Pinnas duas habet ad Bran-
chias, duas alias in medio ventre, ab
excrementi meatu unicum ad caudam
usque in dorso aliam. Posteriores
pinnae cum cauda rubro colore per-
fusae sunt, ut in Percis fluviatilibus
videre est; quae in dorso est, nigri-
cat. Linea a branchiis ad caudam
curva producta est. Branchias qua-
ternas habet, os in medio palato, ex
adverso sita sunt ossa duo loco infe-
riore, altera parte serrata, quibus
contrario occursum cum palati osse her-
bae atteruntur. Ventriculum parvum
habet, intestina pinguedine oblita, he-
par, ex albo rubescens, in quo fel
viride splenem rubrum. Multis spinis
abundat, frequentes *squammas* habet,
rotundas et tenues: Tergus ejus ni-
gricat, venter candicat. Oculorum
pupillam Bellonius non ut in aliis ni-
gram, sed veluti crystallinam esse as-
serit, iridem vero albidissimam, ac tre-
decim squammarum ordines utrinque
in lateribus habere.

Bellon. de
Aquatil. l. 2.

CAPUT X.

De Tinca.

TAB. XXIX.

7.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 45.

Tincam vulgatissimum ubique ter-
rarum piscem, a solo inter ve-
teres Ausonio memoratum, ab aliis
quod nullo in pretio fuerit, neglectum,
Jovius existimat. Bellonius Aristo-
telis *Ψύρα*, quem Gaza *Fullonem*
vocat, Dorionis apud Athenaeum *ψύρα*,
id est Fullonem dici, credit:
metuo ne perperam. Non tantum
enim Tincae decocto, sed et aliorum

glutinosorum piscium, Ichthyocollae,
Anguillae, etc. maculae eluuntur. Ful-
lo quoque Aristoteli marinus piscis
est, Tincam inter fluviatiles et Lacu-
stres reponimus. *Maenam* non esse
quod Platinae placet, vel ob ultimam
hanc rationem, quia marinus est, cer-
tum est. Quid si vero, inquit Aldrovan-
dus, Romanam vocem esse dicamus,
a qua

a qua sententia idem Jovius non videtur declinasse. Celebratur enim apud Ciceronem, quidam facetus orator Placentinus, cognomine Tinca, fortassis, inquit, ab hoc pisce cognominatus, quem admodum Florentiae Laurentius Medices senior, uti erat perurbanus, cuidam celebris familiae civi, de domi Tincam ingentem exquisita arte coctam falso jactanti, Tincae cognomen, quod illi postea fuit aeternum, indidit. Quemadmodum Merula ob similitudinem cum Tinca, item Callarias noster, Tinca marina vocari meruerunt, quid vetabit, si Tincam etiam Merulam palustrem dixerimus? Hoc sane nomine usus est doctissimus Scaliger his verbis: Aufonius sui temporis secutus plebem, usitatis nominibus, pulcherrimum poema non est veritus inficere potius, quam aut ipse in ambiguo versari, aut jactare Authorem in obscuro: sic Alosam pro Clupea sive Thrissa, Tincam pro Merula fluviatili posuit. Habet quibus cum Cyprino similis est, habet item quibus cum plurimum ab eo discrepat. Corporis enim specie, pinnis earumque situ, et palato carnoso cum eo convenit: squammis vero non item. Hae Cyprino majusculae, Tincae vero perquam exiguae tenuesque, et mucosae semper obductae: adhaec Tinca juxta oculos circulum habet rubrum, qui in Cyprino flavescit. Color omnibus haud idem, aliquae enim subalbidae sunt; plurimae ex albo flavescentes, nonnullae virides, quae vero in maris degunt paludibus, ut in multis Hollandiae locis, subnigrae sunt. Aufonius viridem dixit, cum plerumque flavescat potius. *Rostrum* habet breve ac retulum: os fere rotundum, ad ventrem inclinans, plane edentulum, at pro dentibus ferrata ossa. Ex utroque oris latere, ubi inferius labrum superiori committitur, appendix pendet, ut in Cyprino, cutacea, rotunda, brevis, mollis, ac lubrica adeo, ut nunquam explicetur, a conspicua fiat, in digitis comprehensa extendatur. *Oculi* sunt magni et aurei. *Pinnae* binae sunt ad Branchias, totidem aliae in ventre, a podice una, in dorso alia brevis sine aculeo. *Cauda* in latam pinnam definit. Branchias habet

quaternas duplices, lapillos in capite Auratae et reliquorum marinorum more, binos exiguos. Stagnantes potius quam currentes aquas amat, ideoque in stagnis, lacubus ac paludibus quam in fluminibus frequentior, et inter arundines ulvasque plerumque victitat, omnique anni tempore hisce in locis capitur. E rivis ad flumina majora quandoque intrat, sed degunt maxime, ubi vadosa sunt, vadumque ipsum limosum. Gregalis est, putrescentis limi sordibus vescitur, carne nequaquam. De amicitia ejus cum Lucio supra dictum est, quibus si lubet, adde, quod cum Lucius in caeteros tyrannidem exerceat, a Tinca quasi beneficii memor, prorsus abstinet. Cum occiditur, diu supervivere fertur. *Usus* in cibis quod spectat, insuavem habent carnem, quia impurum et damnatum alimentum: ideo commune est apud Italos mulierculas diverbium. *Nessuno mangia Tınca, che febre non sente*, et Aufonius vulgi solatia dixit. Diebus tamen canicularibus imprimis noxiae putantur, quanquam Marsicana e Tucino lacu, qui nunc Celanus, quae labio inferiore trito, quod saxoso ejus loco voluntur, a vulgaribus distinguuntur, laudantur: nec non illae, quas parvus lacus quarto decimo ab urbe lapide, apud Bacanam sylvam, profert. Hac teste Jovio, nobilis quidam propinalis lautitiae studiosissimus, autumnò captas, allio laridoque contritis, additisque odoratis oleribus et multo aromate, in teganis ad vaporem tepidioris furni felicissime percoxit. Laudatur denique Thrasymena Tinca, de qua idem Jovius: Cum in coena Leonis X. Pontif. discumbentes, pelagios pisces vario judicio certatim atque impensius laudarent, nobilis quidam Florentinus Tincis fortasse solum assuetus, extollatis, inquit, convivae, ut lubet marinos pisces: lego certe Thrasymenam Tincam conditam leucophago, his vestris Triglis, Spigolis et Rhombis praetulero: quo suo insulto dicto lacrimas omnibus praerisu excussit.

Veteres medici (inquit Medicus quidam apud Gesnerum) ad sopiendos capitis et artuum dolores, torpedines admovebant, quarum loco a

mediterraneis Tincae forsan usurpari potuerunt. Sunt qui non febrientium modo aestus Tincis pedibus subditis, seu alligatis vivis temperari, sed idem remedium adversus arquatam etiam morbum proficere putent. Jovius quoque scissas per dorsi longitudinem, pedum et manuum plantis applicatas, ardentis febris ardoribus plurimum adversari, quosdam tradit putare ex secta Judaeorum, qui quam sordidae admodum, inquit, et ridentibus aliis talia experirentur, aliquando tamen ipsis aestuantibus exoptata blandimenta feliciter attulisse comperti sunt. Monet vero Rondeletius, ut id opportune fiat, quod aliqui non modo nihil profuerit,

sed contra maxime obfuerit. Frigiditate siquidem intro repellente ac magis confringente augeri incendium. Alii ictericorum fecori aut umbilico vivam imponunt. Icterice aliqui Tinca viventem alligant umbilico, donec immoriatur, postmodum rursus aliam alligant, idque etiam certo die repetunt. Tinca immortua intus ac foris veluti croco tincta redditur, et plerique hoc remedio restituntur. De felle hoc ex libro Germanico manuscripto habet Gesnerus: Fel de Anguilla, Thymallo, Tinca et porcello lactante, misce ad aurium remedia. Hoc enim infuso, pelliculas rumpes, fluxiones curabis, vermes aurium occides.

CAPVT XI.

De Lota Gallorum.

TAB. XXIX.
10.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 46.

Lugdunenses, inquit Rondeletius, pisces, qui in Arari inveniuntur, Lotam vocant, qui a Gebennensibus Motella quasi Mustella nominatur. Si quis Mustellam lacustrem vel fluviatilem appellaverit, non inepte meam quidem sententia fecerit, modo non eam accipiat, quae ex mari fluvios petit, qualis est Mustella Aufonii, qui Mustellae nomine Lampretam nostram describere videtur. Lota Piscis est fluviatilis et lacustris. Mustellae marinae vulgari, de qua alibi diximus, similis admodum, nisi esset corpore rotundiore et spissiore. Ex maxillae inferioris extremo pilus unicus, veluti ex mento barba, propendet, nullus in superiore eminent, ut in marina. (Gesnerus tamen in suis putat etiam supra duos pilos esse, sed in mortuis fere latere, ut in maxima observavit.) Pinnis quatuor natat, duae sunt ad Branchias sitae, duae in ven-

tre, ab ano unicum continuam habet ad caudam, huic aequalem et similem in dorso, quam praecedunt alia pinnula. Cauda mucroni gladii figura similis est. Parvulis squammis corpus tegitur, quod e rufo fuscum est, et maculis nigris undulatis dispositis conspersum. Dentes parvulos et tenues habet. Mucosa oblita et lubrica Lota est, ut Anguilla. Ventriculorum parvum habet cum multis appendicibus, intestina convoluta; hepar albicans, in quo fellis vesica, quae ex viridi flavescit, splenem rubrum, vesicam oblongam aere plenam, branchias quaternas et duplices. Nascitur in lacubus et fluviis leniter fluentibus, ut in Arari. Hepar pro corporis ratione magnum est, et delicatum habetur. Ova noxia, quemadmodum ova Barbi, quae ventriculum laedunt et alvum turbant. Caro tota a Lugdunensibus habetur in pretio.

TITVLVS IV.

DE PISCIBVS LACVSTRIBVS.

CAPVT I.

De Umbla vulgari, et Rondeletii.

TAB. XXX.
1. 2.

Inter Lacustres pisces censentur, zola, Albula, Albus Salviani, Far-
Umbla, Trutta, Lacustris, Car-
pio, Lavarelus Allobrogum, Be-
Umbla, quasi umbra, quod haud
exiguam

exiguam cum umbra fluviatili similitudinem habeat, dicitur. Rondeletius *Salmonem lacus Lemani*, quod corporis specie, pinnarum numero, situque et partibus internis, *Salmonem* referrat, vocat. Helvetii a Colore circa ventrem rubicundo, *Rotele* nomen indidere. Duo ejus esse genera magnitudine maxime differentia in Lucernensi lacu Gesnerus tradit. Majorem circa Bielam Rott, alicubi Roote appellari: a Sabaudis *Routte*; circa Lemanium vero Umble minorem diminutivo nomine *Rotele* privatim dici. (Est et alius in Suevia et circa Augustam *Rotele* dictus, sed fluviatilis; non lacustris piscis, Truttis quoque affinis, Germanis caeteris fere Huch nuncupatus, quo de suo loco diximus) Sabaudiae circa Bielam *Ronson* vel *Bondelle*, illo nomine colorem indicari, hoc forte bonitatem. Denique piscem qui in lacu Bavariae Ammerlee vocatur, Germanice ein *Pisling*, non alium, quam Umblam minorem videri: conferri enim Salmoni parvo; et a dorso usque ad media latera coloris lutei esse dici, adeoque tenerum, ut statim *extra aquam* exspiret, nec in alio ullo ejus regionis lacu inveniri. *Umbla major* corporis forma partibusque omnibus Salmonibus et Truttis similis est. Os habet magnum, *dentes* vero non solum in maxillis, sed etiam sex magnos in lingua. Caput livescit, branchiarum opercula argentei sunt coloris in extremo aurei. Magis albicat quam minor. Nullis suffigillatur lituris, unicam esse parvam tergoris pinnam Bellonius scribit: Rondeletius tamen non longe a caudae exortu aliam, sed admodum exiguam, depingere videtur, et ipse Bellonius eandem in icone exprimit, et moxputo apophysim carnosam vocat. Idem Bellonius juxta ventrem, pinnam (in impressis codicibus branchia legitur sine sensu) utrinque unam esse ait, sed quam nec ipse, nec Rondeletius quoque pingit: duas sub ventre huic oppositas, omnes sine aculeis: postremas piscem in duas aequales partes interfecare, sed partem, quae ad caput est, paulo longiorem esse. *Cutim* adeo glabram esse, ut squammis carere videatur. Tergus prae multo livore opacum

apparere: ventrem prae albedine uti argentum micare: apophysim carnosam habere supra *caudam*. Umbrae, Truttarum, etc. more. Quaternis praeditam esse *dentium* ordinibus in palato serpentium more, *linguam* ostendere aduncis in gyrum dentibus, crenatis, exertis et hamatis senis, vel eo pluribus communitam, praeter hoc maxillam etiam inferiorem parvulis aliis exertis et parum falcatis in ambitum vallari, branchias habere utrimque quatuor: latera ejus virgula recta secari utrimque per medium corpus, parum repandum versus ventrem. Tres aut quatuor dodrantes plerumque longa est. In Lucernensi lacu branchii fere longitudine exerescere Gesnerus testatur, et Rondeletius duos aliquando cubitos longas a Lemano lacu Lugdunum advehi. *Minor Umbla* (ut idem Gesnerus refert) dodrantalis plerumque aut brevior, pedem raro excedit, aut si amplius, increfcit. Vidi enim inquit, aliquando palmos quinque longam, Octobri mense in Lacu nostro captam corpore latiusculo, nunquam tamen Umblae majoris magnitudinem attingit. *Ventre* turgidulo aliquando spectatur, propter *vesicam* nimium inflatam. Est autem vesica ei oblonga, ut Albulis, non distincta per medium. *Dorsum* totum cum dimidia laterum parte subroseum: Inferiora latera albicant. *Venter* albissimus est: caudae color idem, qui dorfi pinnulam mollem et parvam, ut Truttae, dorso extremo gerit. *Maxillis* est dentatis. Spinnae etiam ceu dentes in *lingua* habet. Pinnae omnes partim subalbent, partim crocei coloris sunt. Branchiae quaternae. *Lappillos* in cerebro habet. *Mares* ventre, pinnis et cauda magis rubent, foeminae candicant: eadem capite superius et dorso magis virent. Non tantum in Lemani lacu, sed et in aliis capitur. *Vescitur* pisciculis, quisquiliis et aliis. Si vel parum *saucietur*, velut moribunda supernata. Capta quam primum aquas reliquerit, exspirare traditur. *Carne* est suavi, sicca, et cum senuerit dura, et quae multorum judicio Afellis, imo saxatilibus succedere queat. Pinguis potissimum apud Allobroges capitur, tantique fit, (inquit Bellonius,) quanti ditiorum bursa aestimare potest.

est. Commendatur ab Helvetiis Novembri mense, et alias circa initium Decembris: quo tempore Gesnerus ova habere ait bona et solida, tardius vero caro ejus insulsa, pinguiuscula et flaccida apparet et ova dilutiora sunt. Tempore partus mensis inepta est. Cum elixatur, vino prius fervido injicitur, ne nimis mollis reddatur. Apud Allobroges pastitiis includi Bellonius refert.

Facit Rondeletius alterius mentionem, quam Lemani lacus accolae *Umble chevaliere* forte ob magnitudinem, praestantiam et robur nominant. Neque vero a superiore solum differt, vel sexu, vel aetate, ut ex sequenti descriptione perspicuum fiet. Est igitur hic piscis Salmonibus et Truttis, quae vulgo Salmonatae di-

cuntur, similis, *rostrum* recurvo, quo a superiore differt, id enim longius habet et acutius. Maxillae inferioris extremum incurvum in maxillam superiorem, ejus rei gratia excavatum recipitur ut in Salmonibus videre est. Maxillae lineis multis distinctae sunt. *Dorsum* ex caeruleo nigricat. *Venter* aureo colore est. *Hepar* flavescit, in eo fel: *splen* nigricat. *Ventriculus* gulae subjectus est, longus, spissus, cujus innumerabiles sunt appendices, quemadmodum in superiore. In insignem magnitudinem excrescit. Carne est sicca et dura: in assulas dividitur, quae Caryophyllis confixae in craticula assantur, et oleo sive butyro irrigantur. Paratur etiam hic piscis Truttiae modo. Caput maxime commendatur, ut Salmonis.

CAPUT II.

De Trutta Lacustri.

TAB. XXX.
3.
Aldrov. de
Piscib. l. 5.
c. 59.

Quam nos Truttam Lacustrem vocamus, eam Galli *Truttam Salmonatam*, Rondeletius *Salmonem lacustrem* vocat, cumque Truttis vulgaribus grandior sit, Salmonem minor, *Sarionem* ab Ausonio dici Bellonius et Rondeletius opinantur. An sit *Anchorage* Cassiodori, quod Gesnerus opinari videtur, superius diximus. Ex Truttarum genere esse, Salmonique similem cum ex corporis forma, partiumque externarum et internarum similitudine, tum ex nomenclatura Gallica notum est. Differt a *Salmone* magnitudine et maculis. Minor enim et maculas in lateribus purpureas, multo quam *Salmo* copiosiores habet Truttae, item quae in fluviis rapidis et limpidis inveniuntur, non sunt adeo maculosae, magnitudineque, succo, carnis colore et substantia multo inferiores. Umbla vero nullis, ut dictum est, lituris sugillatur. Gesnerus hunc piscem diligenter intuitus, his verbis describebat: Squammulis tegitur minimis, bene dentatus est, et lingua etiam utrimque dentibus munitur. Caput colore nigro, caeruleoque mixto, dorsum partim glauco, partim subnigro, partim caeruleo, partim subviridi. In lateribus puncta nigra. Pinna in medio dorso multis nigris maculis variatur, reliquae albae. Habet et ultimam

illam dorsi mollem *pinulam*, ut reliquae Truttae: Branchias quaternas. *Appendices* non toto circuito intestini, sed ab una tantum parte magnas, oblongas, bipartitas, utrimque circiter 18. habet, et alias sex separatim ex opposito, ventriculum seu majus intestinum versus. Haec ille. Ad duum triumve cubitorum magnitudinem accrescit, in Lario lacu ad 50. quinimo, Jovio auctore, ad 100. etiam libras. Initio aestatis caro ejus rubere incipit, duratque is color usque ad Augustum, vel saltem ad Divi Jacobi diem, quo tempore partu jam absoluto, colorem rubicundum amittit. Gesnerus loco differre invicem istiusmodi lacustres testatur; alias enim in vado ipsius aquae degere, praesertim argilloso, haecque magis pinguescere, et palato sapidiores esse, alias circa summas aquas, ubi muscas appetunt, minus pingues et vilioris pretii: illas apud suos Grundforinen, has Schwabforinen appellari. Duo item genera capi in montanis lacubus, quos Athesis facit, quorum unum ab aureo colore Goldforinen, alterum a nigredine Schwarzforinen appelletur.

De loco et natura hujus piscis ita Aldrovandus. Lacustris piscis est, sed qui ex lacubus fluviis quandoque subit certo tempore, instante nempe partu.

partu. E Lemano in Rhodanum *ascendere* ajunt vere, inquit Gelsnerus, ut et circa Sedunum capi: at in Tigurino et Acronio lacubus neque eodem tempore migrare putat. Acronii lacus incola *paritura* ad Rheni influentis ostium ascendit, ubi cum pepererit, rursus descendit. Conferri ajunt hunc piscem junipero, nam sicut haec tertio demum anno fructum perficit, ita etiam ejus foetus ad tertium usque annum crescens, perficitur: *parere* plerumque Julio et Augusto, alias citius tardiusve, prout coelum magis minusve calidum fuerit. Jam vero magno licet sit corpore, sua tamen natura agilis quoque est, aliarum Truttarum more. Tradit Jovius sese audivisse, majores istas Truttas lacus ripis lascivo excursu extremos arenae margines aliquando justis passus lon-

gitudine profulcasse. Laudantur vehementer *in cibis*, *Carnem* habent solidam, rubicundam, et saporis optimi: aliquando tamen praenimia pinguedine nauseam movent, et mortuae paucissimis horis, quod pinguis illa teneritudo quam saepissime contrescant, gratiam saporis amittunt. Larianae multo succo corpora replent, et genitalem humorem copiose suggerunt. Praeferuntur, si Jovio credimus, Soranae alijs, in Acronii lacus parte inferiore captae, illis, quae in superiore parte capiuntur: item quae circa fundum palcantur, iis, quae circa summam aquam. Ab Helvetiis Februario commendantur, ab alijs simpliciter aestate, dum pulpae earum rubent. Spinae dorsi et Caudae assae, vel principum mensis inferuntur.

CAPVT III.

De Carpione.

TAB. XXIX.
2. 3.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 50.

Qui sit apud Veteres Carpio, ignoratur, Moderni quidam in solo Benaco lacu reperiri, et a carpando auro dici ajunt. Alii ablata priori syllaba, *Pione* vocatum fuisse, ac tandem *Carpione*, quod cum quidam piscem edisset, careque supputanti solvisset, care se *Pione* edisse diceret, perhibent Fracastorius a carpo nauta, a Saturo Benacum trajecturo, quod aurum ipsi extorqui vellet, in carpionem mutato derivat. Lacustris potissimum Truttae congener statui potest. Nam et corporis figura, partium numero et carnis substantia ei similis est: punctisque similiter nigris notatur, ac denique pinulam dorsi posteriorem mollem, ut illa habet. Evidentibus tamen ab ea interstinguitur notis. Prominentiori enim rostro, majoribus oculis, candidiore et turgidiore ventre, ac nigricantiore dorso est: *magnitudo* Truttae lacustris duorum triumve plerumque cubitorum, cum Carpio pedem excedere nunquam visus sit. *Dentes* habet non in maxillis solum, sed etiam in palato et lingua, *squamis* tegitur tentibus. Ventrem habet candidum atque argenteum, dorsum subnigrum. Qui ab Aldrovando exprimitur, lateribus est fere rubicundis, intensius vero rubet linea corpus dividens. Ventre pinnisque candidat. *Tergus* ad caeruleum

inclinat. Solius Benaci lacus alumnus esse omnes ajunt: negatque Petrus Bembus alibi capi, huncque piscem capere atque cognoscere Fridrico Imperatori voluptati fuisse. Atqui Salvianus revera reperiri nascique asserit in parvo et limpido lacu, haud procul ab Alvito Campaniae oppido exoriente, (vulgo illago della posta appellato) ex quo Fibrenus fluvius exoritur: esse tamen Benacinis minores, et vix libram unam implere: Profundiora aquae *loca* amat. Pisciculis *vescitur* et quibusdam lacus recrementis. Bellonius Phrygani edacem esse tradit. Auro *vesci* paulo ante negavimus. Carne est duriuscula, siccaque, minime glutinosa, rubescente, Truttis et Salmonibus simili. Plus aequo servatos contabescere et deteriores fieri ajunt, id quod et multis alijs piscibus accidit, maxime iis, qui delicatioris et friabili sunt carne, quam obrem Benaci accolae, in sartagine fruxum, foliis involutum, aceto in quo aromata prius ebullierint, irrigatum, per proximas urbes circumferre, quem condiendi modum vulgus ab hoc pisce acarpionare, alii amarinare nuncupant. Platina spinam in capite gerere scribit perniciosam, eamque inter edendum cavendam: cuius tamen apud alios nulla mentio est.

CAPVT IV.

De Lavareto Allobrogum, et Bezola.

TAB. XXX.

4.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 51.Bellon. de
Aquatil. l. 2.

Lavaretus a munditie et candore, quod nunquam fordidus sit, nomen fortitus est. Bellonius ex Truttarum genere esse ait, at Rondeletius, Salmonum, Truttarumque generi adjungendum suaderet, inquit, pinnula illa dorsi posterior adiposa Salmonum et Truttarum generi propria nisi multa alia reclamarent, ut oris constitutio Thrifis quam Salmonibus similior. Os sine dentibus, caput compressum, corpus *maculis* carens, caro mollis et candida. Quamobrem Lavaretum inter Salmones (Truttalque) et Alosas, ambigere iudicat. Bellonius exactissime delineavit his verbis: Piscis Lugduni satis cognitus, Umbrae simillimus, nisi *simus* esset, *dentibusque* omnino careret: *Bisulam* (Bezola) tamen vulgarem magis refert: sed Lavaretus nunquam pedem excedit, neque crassior est eo, quod pollex et index capere possunt. Capite est oblongo, *squamis* tenuibus, albis, atque ut in Trutta parvis, exiguum in tergore gerit pinnam, duas ad ventris latera utrimque circa branchias, ac totidem sub ventre ei oppositas, quae tergoris fastigium occupat: aliam quoque parvam in eo interstitio, quod est inter caudam et anum, quae omnes nigricantes apparent. *Linea* a supercilio subrubra per latera ad caudam protensa insignis est: *cauda* bifurca, pinnisque ad extrema nigris, fimbriatis ac lacinatis. Ventre laxo et praegrandi, ut in Trutta. Hoc item a caeteris piscibus differt, quod *nare* est recurta, atque (ut in Harengis ac Logis) officulis quibusdam prominentibus insigni, labiis nullum *dentium* rudimentum ostendentibus, appendice glabra ac carnosa *caudae* infidenti, in Umbrae modum. Neque tamen *dentibus* caret: officula enim ad ejus fauces atque oesophagi ingressum utrimque conspiciuntur, lenis hinc inde denticulis, ut in Themolo, comminuta. *Branchiae* illi sunt utrinque quaternae ac simplicissimae, quarum extrema, quae capiti inhaeret, reliquis sane minor est, nullis lateribus maculis est insignitus, totumque hujus piscis corpus, dempto tergore argenteum est. Verum tamen si ad

ejus internas partes advertas, *costas* quinque et triginta utrinque connumerabis, cernesque *cor* illi esse pallidum ac trigonum, pericardio inclusum: *hepar* album, unius tantum lobi, ut in Exocaeto et Delphino, in cujus latere dextro fellis vesicula adfuta est. *Lien* a sinistris apophysibus et stomacho incumbit. *Intestina* nullas habent revolutiones. Nam gula usque ad ventriculi fundum deducitur, qui per piscis longitudinem delatus, ac sursum quidem reflexus, duodenum parit a dentibus suffultum, in cujus gibbo innumerae apophyses spectantur: ex quibus vena oritur, per quam sanguis defertur ad hepar. A pyloro sequitur aliud intestinum, quod nullis anfractibus circumductum, recta ad anum tendit. *Vulvam* utrimque bicornem habet, tenuibus *ovis* conspicuam. Caetera in congeneribus piscibus describentur. Lacum Allobrogum, ut Burgetii et Aequibetii proprium Rondeletius facit. Bellonius ex Lemano quoque adferri scribit. Caro ei candida, mollis, suavis, minime glutinosa, boni succi, mediocriter nutriens. Bellonius in tantis in Gallia delitiis haberi scribit, ut regionum oeconomorum chartae frequenter inscriptum habent.

BEZOLAE nomen huic pisci lacus Lemani accolae dedere, Bisulam Bellonius dixit. Latine *Cephalum* vel *Mugilem Lacustrem*, vel potius *Leuciscum* *Albulamve* lacustrem appellare licebit. Bellonius semel tantum hujus piscis meminit, Lavaretum Bisulam magis quam Umbram referre inquit. Sed Rondeletius exactius, ut Lavaretum, inquit, Lacus Burgetius, et Aequibetius ferunt, ita Lemanus Bezola vulgo dictam, non admodum dissimilem, nisi quod colore minus est candido ad caeruleum inclinante: rostro acutiore, capite minore, ventre latiore et prominentiore. Nullum piscem reperias, cum quo melius comparari possit, quam cum Harengo, quam in marinis depinximus. Carne est molliore quam Lavaretus, et ab eo saporis suavitate et succi bonitate multum superatur, nec in pretio habetur. Proprius est Lemani lacus.

TAB. XXV.

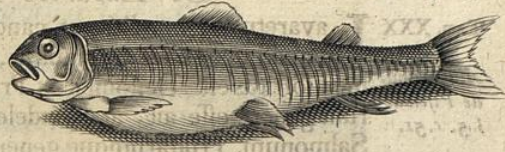
5.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 52.

CAPVT

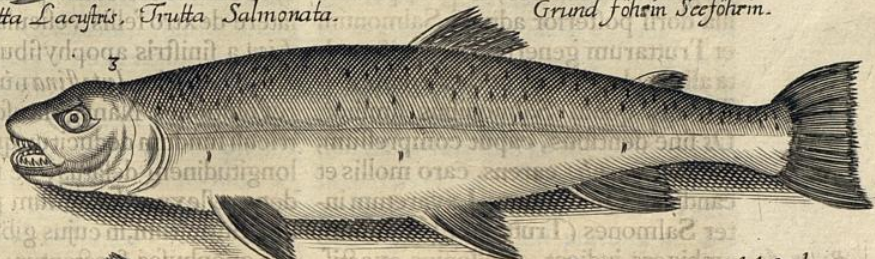
1 Umbra maior. Große Rötelen.

2 Umbra min. Rötelen püßling.

3 Trutta Lacustris. Trutta Salmonata.

Grund fohem See fohem.

6 Albula Lacustris. Gang fisch.

Lauvretus Albula. Adelfisch.

7 Alb. minima. hegling.

Albula Cruda. Lacustris Bröda. Blauwing. Brautfisch.

8 Albula Parua. Albelcn nris gangfisch.

Carpio Benaci. See fohem.

Schillus. Sittell. Nagmul.

9 Alburnus Albus Sabianus. Weis. fisch.

Squalus. Ein Art hering.

14 Clavatus aprinus. Pigo Dombrachsmen.

11 Farra albula lacustris sparis.

12 Farra. Alius generis.

13 Agonus. Wische Agonus.

15 Chalcis altera Rondactij. Ein Heringart. in Süssen Seen.

16

XXV. 5. ovand. scibus. 52.

De Albulis parte et minus Gepari

Albulam partem non in gascis... Bexolan caeruleam secundo... ve sine setis anno in vocat... dam opinam, dicitur piscatores no...

Tab. XXX
Albulam
de P.
15

Albulam
de P.
15

CAPVT V.

De Albula parva, et minima Gesneri.

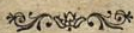
TAB. XXX.
7. 8.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 53.

Albulam parvam non sui generis piscem esse, sed albulam sive Bezolam caeruleam secundo tertiove suae aetatis anno ita vocari, quidam opinantur, quibus piscatores nostri, inquit Gesnerus, contradicunt, quod caeruleos observarint secundo etiam ac tertio anno forma coloreque a genere Albularum (de quibus hic loquimur) differre. Cognatus est hic piscis caeteris lacustribus albis. Nam et species et sapor fere omnium non dissimilis est. Albula magis quam Bezola albicat: cauda tamen et reliquae pinnae, praeter eas, quae juxta branchias sunt, nigricant in extremitatibus. *Dorso* color glaucus: alicubi tamen purpurei quiddam et caerulei mixtum videtur. Caput ex glauco caeruleum. Inter caput et dorsum color viridis, ceu gemma relucet. Branchiae ei quaternae. Hyeme aliquando memini me videre hunc piscem *squamis* per latera exasperatum, eminentibus per singulas squammas veluti tuberculis. Aiebant hoc indicium esse recentium et vivarum. *Capiuntur* Albulae in summa parte Tigurini lacus, juxta locum, quem Buchberg vocant, diebus fere quatuordecim post diem divi Martini, et ad oppidum Rapperfullam circa ipsum divi Martini diem. *A partu* in lacum nostrum descendunt (sed non tam procul, ut caeterae Albulae) usque ad Ver: deinde rursus ascendunt tota aestate, usque ad divi Martini diem. Capiuntur etiam in Gryphio agri Tigurini, multo majores quam in nostro, et in Halvillensi Bernensis agri. Augusti et Septembris mensibus praecipue laudantur, quod suaviores eo tempore solidioresque sint. Postea enim pariunt, et mollior earum caro fit, et succus in foeturam consumitur.

scem voco, inquit idem Gesnerus, quem nostri Hagele vel Haling, quasi Haleculam appellant. Friburgi Helvetiorum (ut audio) Pfarren, Lucrenae Nachtsfisch, quod noctu ferre irretiatur, ut quidam putant. Sed mihi piscator Lucernensis affirmavit, Nachtsfisch vocari Albulam caeruleam anno primo, cum circa diem divi Johannis aestate jam ad digiti longitudinem excrevit. Tota specie accedit ad illam, quam proxime albulam parvam nominavi, sed plerumque minor est, et in capite minus viridis. Si piscem erectum inspicias per dorsum aliquid coloris purpurascens in lateribus apparebit. Branchiae ei quaternae sunt, pinnulae albae. Ore aperto superioris mandibulae extremitas deorsum tendit. Os habet longiusculum, *dentes* nullos. *Julio coeunt.* Noctu tantum *capiuntur* rebus ad passus quadraginta aut quinquaginta demissis. Cum coelum serenum est, altius descendunt, cum nubilum, ascendunt. Densissimis gregibus prae caeteris Albulis capiuntur, non passim in lacu nostro, sed maxime a pago Vaedefuilla, usque ad Insulam et versus alteram ripam a loco Surenbach usque ad arborem longam. Diebus quatuordecim fere a natali Domini capi incipiunt et immixtae eis Albulae caeruleae aliquot, et mox expirant. Cum captae mox expirent, ut recentes habeantur matutino tempore potius ad prandium coemuntur, et assi in craticula quam calidissimi a gulonibus devorantur, qui eam ob causam non universos, sed paulatim alios assari jubent, ut statim assumtis prioribus, fervidi posteriores mensis afferantur. Embamma additur ex aceto, sinapi, pipere, sale et porri aut cepae foliis concisis. Placet item recens in jure albo frigido, apio copiose insperso maxime per mensem Decembrem. Sale idem conditus insu-matusque commendatur.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 54.

DE ALBULA MINIMA sic Gesnerus: Albulam minimam hunc pi-

De Albo Salviani et Farra.

TAB. XXX.
9. 10.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 55.

Albus Salviani, *Capito lacustris* Gesneri est. Quamvis Squalo Alburnove appellato pisci persimilis sit, ab eo tamen evidentibus quibusdam notis facile internosci potest. Primum enim etsi uterque latitudinis ratione oblongus appareat, eadem nihilominus utriusque existente latitudine, Albus paulo longior Alburno conspicitur. Deinde rostro acutius, oculis majoribus ac dorso magis repando Albus est. Nam cum Alburni sensim atque modice, Albi repente ac plurimum a capite extuberat *dorsum*. Pinnarum autem tum in lateribus, tum in dorso ac in imo ventre existentium, situ ac numero ei cum Alburno conveniente, earundem colore ab invicem discrepant: subnigras enim Albus: subrufas vero Alburnus eas habet. Postremo amplioribus *squamis* albus tegitur. Ventreque atque lateribus, aequae atque Alburnus candidus atque argenteus est: capite vero ac dorso magis quam ille subviridis. Magnitudine non differunt. Uti enim Alburnus, sic et Albus pedalis, frequens: bipedalis vero aliquando tantum reperitur. Lacustris piscis est, non tamen in lacubus omnibus aut eorum quam plurimis, ut Tinca, Lucius, Squalus ac Barbus, sed eorum nonnullis solum reperitur. In Trasymeno enim lacu, ubi etiam Albo vulgo vocato, frequens satis in fine veris *capitur*. In fluminibus eum reperiri

huc usque non observavimus: estque advertendum, ne quisquam eum in fluminibus etiam reperiri contendens, Squalum pro Albo nobis ostendat, in mari nec nascitur, neque ex lacubus fluminibusve ad id descendit. Duram *carnem* habet Albus, et propterea aegre coquitur. Inspidus adeo est, ut piscium omnium jure vilissimus censeatur. Nec enim ulla condiendi ratione sapidus effici potest. Torrefactus tamen paulo minus ingratus est palato, solumque in aliorum piscium penuria eo vesci solemus.

FARRA, Fora et Pala quoque dicitur. Lavaretos vel Thrissas refert, ut scribit Rondeletius, magnitudine cubitali, ore parvo, sine dentibus ut in Thrissis, colore cinereo, corpore depresso et lato, *squamis*, pinnarum situ et numero Lavaretis similis, linea a branchiis ad caudam recta et candida ducta est. Pinnulam dorsi mollem pinguemque habet, caudam latissimam. *Carne* est candida et suavi, quae Lavaretorum Truttarumque carni non cedit.

Aestate et autumno *capitur*, hyeme in altis gurgitibus latet. Sale conditur et servatur in hyemem. Sic ille. Caeterum monendus est Lector, in Rondeletii codicibus diversum piscem, quem in Lemano Vangeronem vocant, huic capiti haud recte per librariorum incuriam praefigi.

TAB. XXV.
11. 12.
Aldrovand.
de Piscibus
l. c. cap. 56.

CAPVT VII.

De Pigo, et Schilo.

TAB. XXX.
13. 14.
Aldrovand.
de Piscibus
l. c. cap. 57.

Pisci, quem descripturi sumus, Verbanus Lariique lacus accolae *Pisci*, *Pigi* et *Picqui*, quod clavis suis seu aculeis pungat, nomen imposuere. Rondeletius *Cyprianum clavatium*, Albertus *Vergiliadem*, quod Vergiliarum ortu apparent, dixit. Cypriano, describente Rondeletio, ita est similis, ut demptis aculeis Cyprianum esse affirmes. Est enim eo-

dem corporis habitu, pinnae totidem eodem in loco fitas, os, oculos, eodem modo carnosum, interna omnia similia habet. Vita item, moribus, sapore, succo Cypriano similis, nisi quod paulo melior est. *Salvianus diligenter sic descripsit*. Pigus piscis est capite rotundo: rostro obtuso, nec admodum extento, ore mediocri et edentulo.

Brans

XXXI
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 57.

TAB. XXXI
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 57.

Branchias habet utrinque quater-
nas, et juxta eas, pinnas binas, utrin-
que unam: aliasque in imo ventre,
caudae magis quam capiti vicinas. In
dorso fere medio una haud magna,
nullis aculeis armata reperitur: Imo
ventri prope caudam alia una etiam
minor haeret. *Cauda* ipsa in falcatam
pinnam desinit. Totius *figuram* paulo
longior esset, ovata censeretur. *Squam-
mis* magnis tegitur, ex quarum
medio albi et pyramidati *aculei*, in fine
veris et ineunte aestate, enascuntur.
Quibus cum primis 40. aestivis diebus
horreat, aestate procedente imminu-
untur primum, demumque prorsus de-
litescunt. Quapropter primis illis aesti-
vis diebus demptis, reliquo anni tem-
pore praedictis pyramidatis aculeis
omnino caret: unde cum Plinius scri-
bat: Duo lacus Italiae in radicibus Al-
pium Larius et Verbanus appellantur,
in quibus pisces omnibus annis vergi-
liarum ortu existunt squammis con-
spicui crebris atque praeacutis clavo-
rum caligarium effigie, nec amplius
quam circa eum menlem visuntur. Du-
bio procul Pigum piscem, etsi innomi-
natum eum relinquat, describit, cum is
(ut infra monstrabimus) Larii et Verba-
ni lacus alumnus sit, et (uti diximus) in
prima aestate (quo quidem tempore
vergiliae exoriuntur) ejus squammae
parte media, clavorum caligarium in-
star, praeacutae fiant. Habent enim ca-
ligares clavi, qui a caligis militaribus,
quibus suffigebantur, dicti sunt, pyra-
midata capita. Ejusmodi autem acu-
leos, sicuti Majo et Junio tantum mensi-
bus, in dorsoque solum et lateribus; et
non in ventre, Pigo enasci asseverant
omnes, sic non foeminas, sed mares
tantum inhorrescere, testantur non-
nulli: Venter ex albo languide rubet:

tergus ex caeruleo nigricat. Quod ad
interanea attinet, nil habet prae caete-
ris piscibus peculiare atque animad-
versione dignum. Cum maxime ex-
creverit, quinas aut senas libras non
excedit. Solius Larii atque Verbani la-
cus accola est. Nemo enim in alio la-
cu flumineve eum reperiri hucusque
(quod sciam) animadvertit. Et licet fre-
quentiores in prima aestate, cum clavis
illis caligaribus insigniti apparent, in
iis lacubus capi soleant, reliquis etiam
omnibus fere anni temporibus, in
eisdem, etsi non aequae crebro, ca-
piuntur. Majo Mense circa lacus li-
tora *parit*. Sapore et succo Cypri-
no est similis, paulo tamen melior.
Salvianus ei carnem tribuit teneram
atque sapidissimam, ideoque cum
optimis quibuscunque dulcis aquae
piscibus conferri posse et maxime in
aestatis principio captum: hoc enim
tempore nulli piscium esse secundum,
et quovis denique modo *conditum*,
probe semper sapere.

SCHILUM, qui et *Nagemulus*, ita *Aldrovand.*
describit Gasserus. *Nagemus* piscis est *l. c. cap. 59.*
in Ambronis lacu Bavariae, qui raro
capitur, quoniam raro altius natando
evehitur. Longissimus ulnam aequat.
Forma non dissimilis est Lucio, nisi
quod in aqua subviridis, extra aquam
vero dilutior apparet: oculis albi-
cantibus, ore retro juxta maxillas
minus lato. Squammarum magnitu-
dine, ordine et asperitate Percam re-
fert. Pinnae dorsae erectae, *aculeis* tres
fere digitis rigent. Praeter dorsae spi-
nam paucas alias et parvas habet.
Parit Martio. In cibo quidem opti-
mus est Majo et Junio. Elixatus, assa-
tus et frustatim concisus etiam frigi
solet. Pinguis est admodum, et car-
nem etiam coctus albissimam servat.

CAPVT VIII.

De Saracho.

TAB. XXX.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 58.

Piscem, quem Albanenses *Sarachum*,
Ichthyopolae *Sarachinum* vocant.
Bellonius *Agonum*, Jovius et Salvia-
nus *Aconem*, Fracastorius et Jovius
Aguonem vocant, ab ossiculis sine du-
bio illis acutis, quae asperam spino-
samque in ejus ventre lineam consti-
tuunt, et veluti acus quidam sunt.

Rondeletius *Chalcidem*, quem Gaza
Aericam vocat, dici opinatur, alicubi
forte *Sardanella* dicitur. De ipsorum
Generibus ita Bellonius. Tres sunt
apud Insubres lacus, in quibus piscem
vulgari Mediolanensem *idiomate*,
Agonum nominatum capiunt, *va-
rium* quidem eum.

Larius

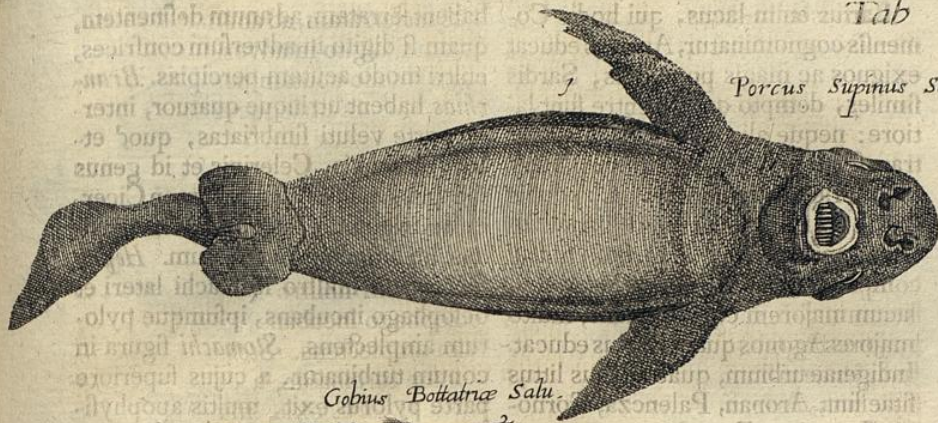
TAB. XXX.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 58.

TAB. XXX.
Bellon. de
Aquatilib.
l. 2.

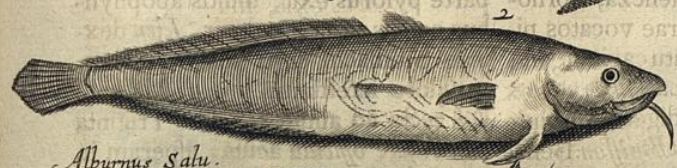
XXV.
12.
Aldrovand.
de Piscibus
ap. 56.

Larius enim lacus, qui hodie Comensis cognominatur, Agonos educat exiguos ac magis populares, Sardis similes, dempto quod ventre sunt latiore: neque alio quam Mediolanum transferuntur, aut saltem raro Mantuam praetergrediuntur. Eos doliis muria conditos adseruant, quanquam etiam mediocriter sicci sine muria comperiantur. Verbanus lacus, quem lacum majorem cognominant, multo majores Agonos quam Larius educat. Indigenae urbium, quae ad ejus littus sitae sunt, Aronan, Palencza, Cornobio, Locaria et Eugudrae vocatos pisciculos magno proventu capiunt, media magnitudine inter Larios et eos ex lacu Lugarae, quos Indigenae urbium nominant *Campigilon* et *Buiffon*. Benacus autem Lacus magnitudine insignes Agonos profert. Sed nec Urbani aut Benaci Agoni muria condiri solent, ut minores. Haec ille; et mox rursus de Saracho. Duo, inquit, tresve lacus sunt in Epiro, in quibus Sarachi capiuntur, quos ubi sale condierint, exiccaverint, et fumo infecerint, Venetias, Anconam et alio navigiis tranfvehunt. Quorum eos maxime in pretio habere solent, quos de la Bojane hujus nominis flumine ac lacu cognominant. Horum vero duo comperiuntur *genera*, alterum minus, alterum autem Clupeae fere magnitudinis. Minores Sarachi quadrante longiores non sunt, majores pedalem implent longitudinem. Ambo eadem linea sub ventre praediti sunt, qua Clupea insignita est. Caeterum Agoni omnes (inquit idem Bellonius) *squammas* habent levi contactu decedentes, tenues, latas et transparentes: corpora argenteo colore nitentia, sed parum nigricant in tergo. *Desquammati* super argentum tersissimum refulgent. Oris rictum habent grandiusculum sine *dentibus*: pinnam in tergo simplicem, parvam, duas in lateribus sub branchiis, quarum omnium exterius tegumentum spinneum in medio crenatum est. Oculos valde grandes proferunt, caudam in penicilli modum discissam. Utrunque nonnunquam lituris duabus, rotundis, ac nigris, interdum pluribus fugillatur in tergo. *Lineam* sub ventre

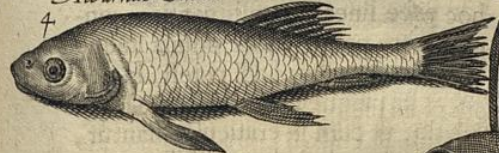
habent serratam, ad anum desinentem, quam si digito in adversum confrices, cultri modo acutam percipias. *Branchias* habent utrinque quatuor, interna parte veluti fimbriatas, quod etiam Harengis, Celerinis et id genus piscibus accidit. *Cor* ut semen Cicerulae trigonum inter anteriores pinas sub branchiis occultatum. *Hepar* subrubrum sinistro stomachi lateri et oesophago incubans, ipsumque pylorum amplectens. *Stomachi* figura in conum turbinatur, a cujus superiore parte pylorus exit, multis apophysis coecis ac circumdatur. *Lien* dextrae Stomachi parti inhaeret ruber, a pyloro intestinum non reflectitur, sed recta ad anum tendit. Triginta sub ventre *officula* acuta, asperam in hoc pisce lineam constituentia, connumerare potes. Haec omnia itaque Bellonius, quibus addi potest, Hosce pisces ita pinguescere, referente Rondeletio, ut cum in craticula assantur, pinguitudo veluti oleum distillet, adeo ut ab hac pinguedine, sint qui *Liparim* appellant. *Carnivori* sunt, et pulices aquaticos venantur. De *generatione* prodit Salvianus, Acones foeminas ovis gravidas, maribus semine refertis consequentibus, ad saxosa litora Majo mense adnatare, ibique illas parere sua ova, hos suo semine foecundare, moxque pusillos inde procreari pisciculos, qui intra paucos dies ad digiti augeantur magnitudinem, tuncque vulgo *Antestitos* vocari. Aqua exempti mox *emoriuntur*. Gregatim *vivunt*, et temere in retia incidunt. Adeo sunt *timidi*, ut vel a tremula umbra terreantur. A Lucius, Cyprinis et Truttis adeo sibi metuunt, ut aliquot aliquando millia, insequentem inimicum longo per lacum tractu pavidi fugiant, jucundo intuentibus spectaculo. Alosis sapore persimiles, vere graciles, autumnis optimos Jovius facit. Salviano Julio, Augusto, Septembri et Octobri mensibus probantur. Crassiusculum tamen succum gignunt, difficulter concoquantur, et mediocriter nutriunt. Cum salendi causa exenterantur, *oleum* ex interaneis ad lucernarum usum colligitur.

Porcus Supinus Saluan.

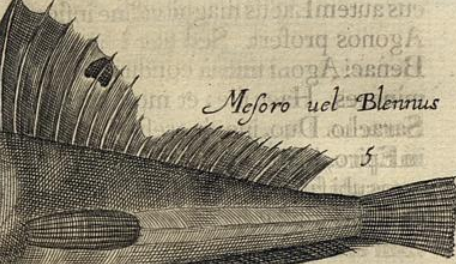
Cobius Bottatrice Salu.

Alburnus Salu.

Thijmus Salu.

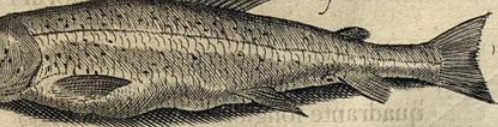
Mejoro uel Blennus Salu.

Cijprinus Salu.

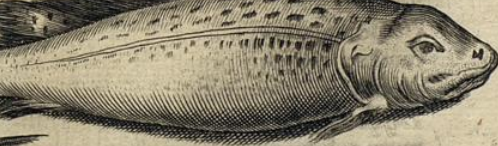
Salar et Varius.

Obris.

Rubellius Salu.

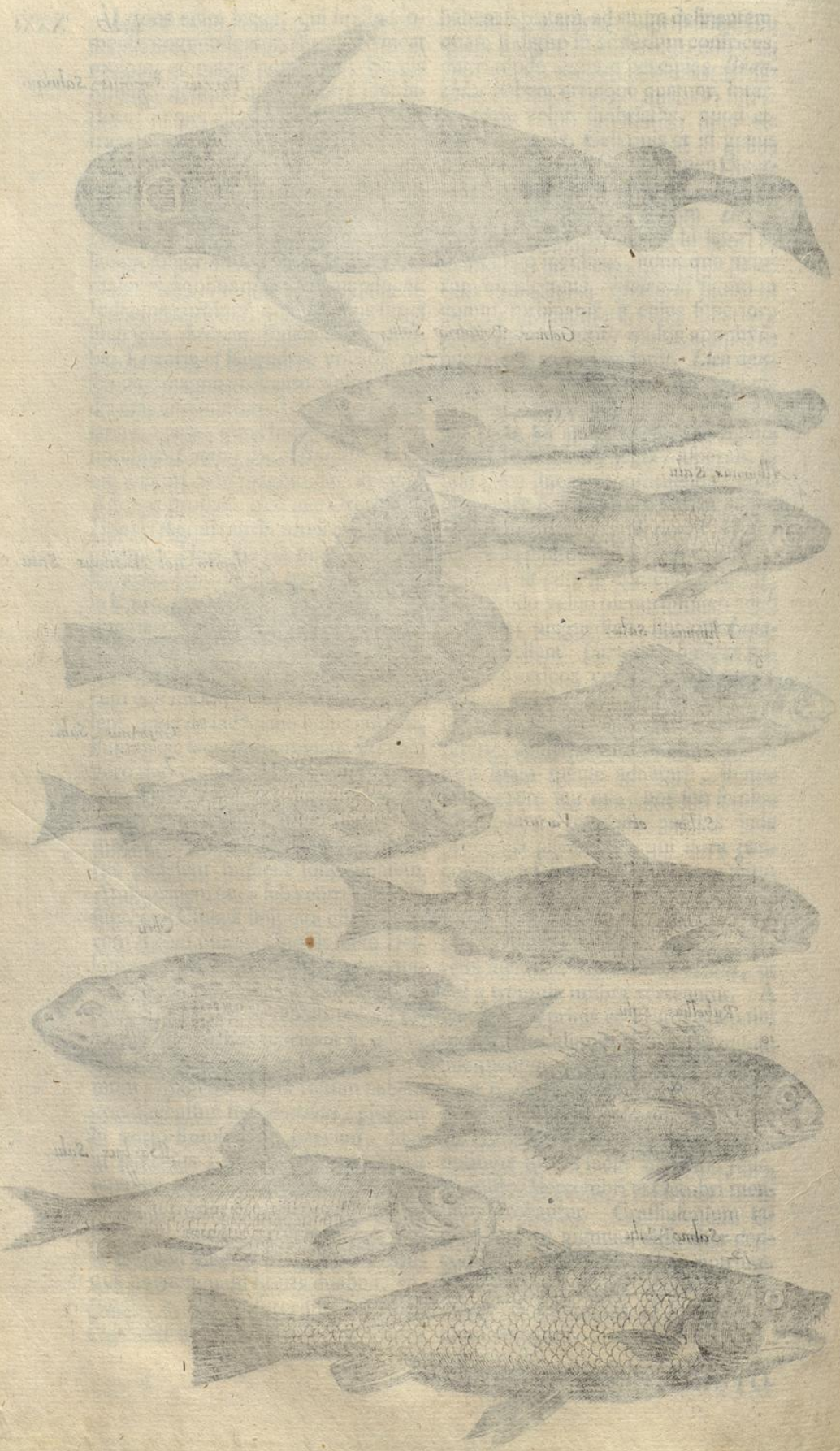

Barbus Salu.

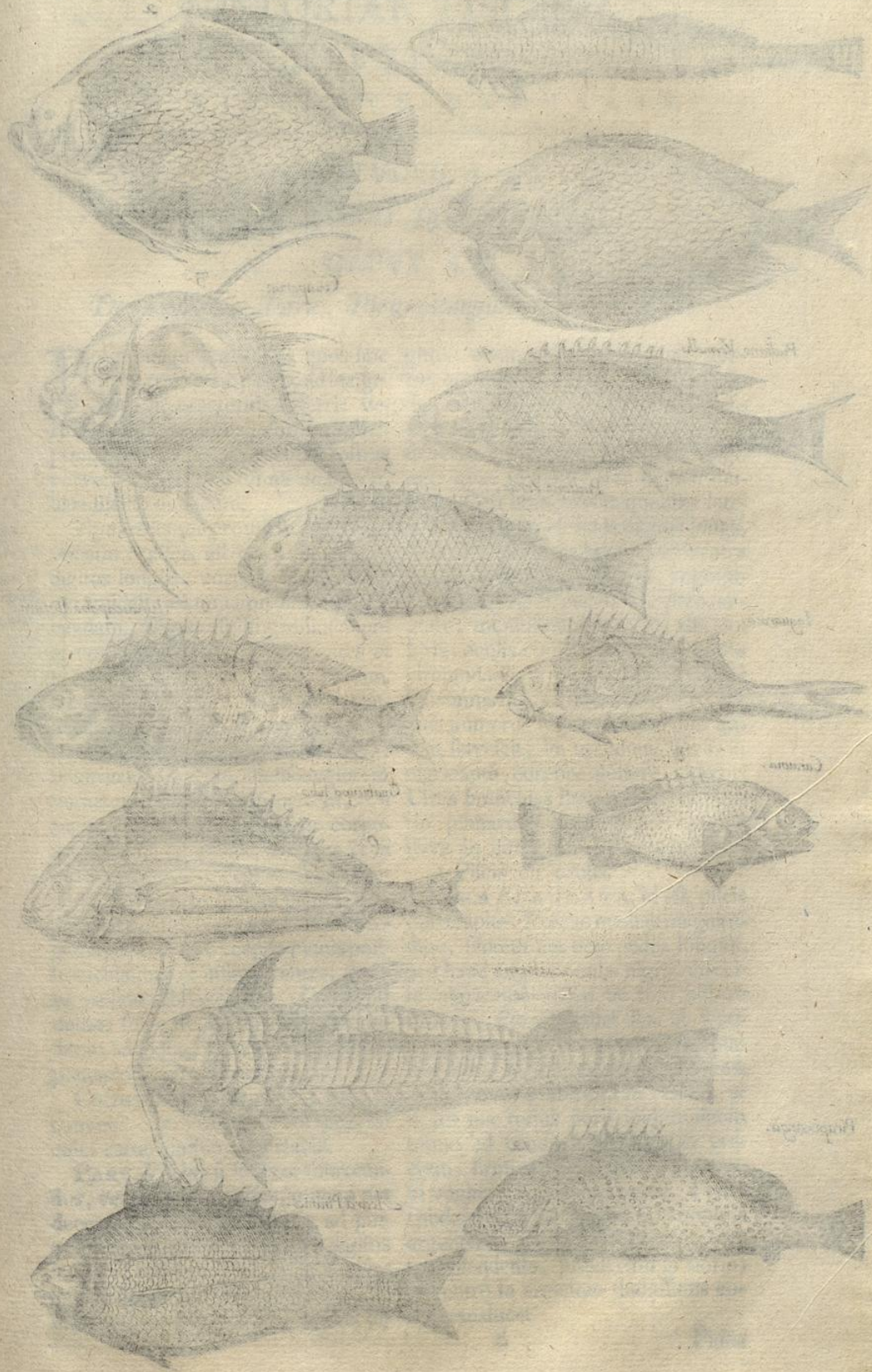

Salmo Salu.

FISHES OF THE BALTIC SEA

Tab. XXXII

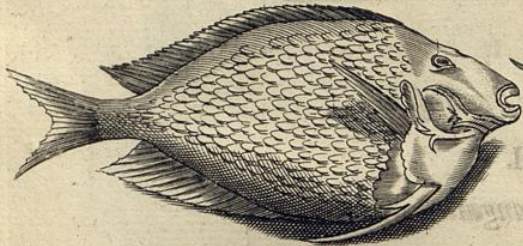
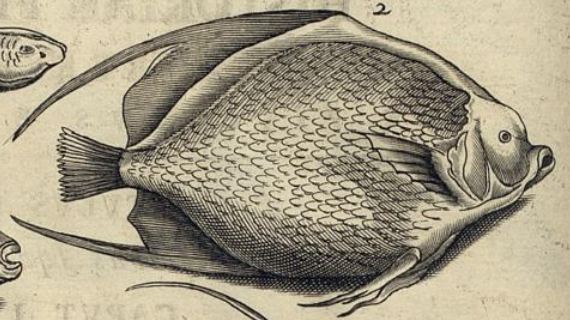
Taiasica.

1

Paru.

2

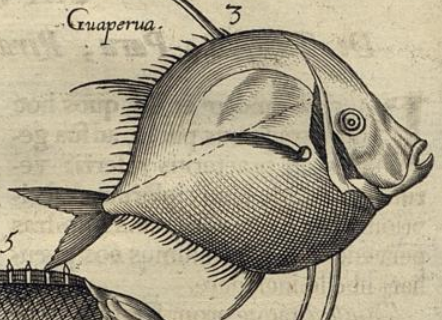

Pudiano Vermelho.

4

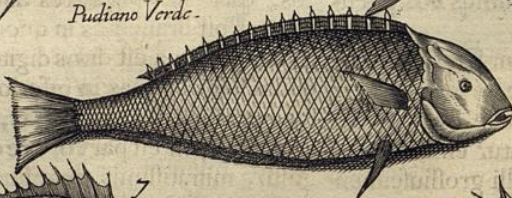
Guaperua.

3

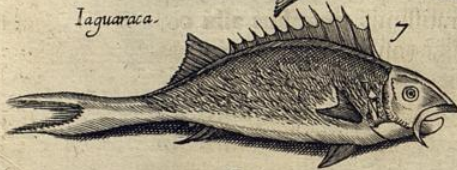
Pudiano Verde.

5

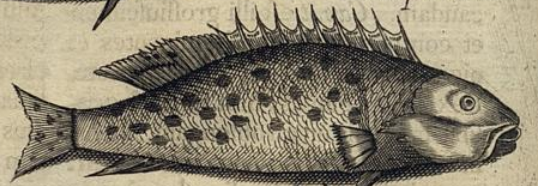
Iaguaraca.

7

6

Iunucapaba Itaiara.

Caraura.

8

Guaticupa Iuba.

9

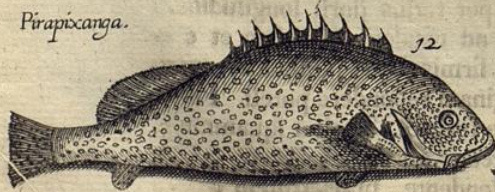
Tamsata.

10

Pirapixanga.

12

Acara Pinima.

11

XX
Ma
Hij
lib.

duas, magis versus posteriora in infimo ventre, junctas: in summo dorso parvam, tribus suffultam duriusculis spinis: post anum unam bicornem, et illi oppositum in dorso ejusdem fere magnitudinis. Tegitur squammis magnis clypeatis, planis: color totius piscis in summitate capitis, dorso et medietate laterum obscure cinereus, cui hyalinus transplendet: reliquum laterum, venter et caput inferius argentei splendentis coloris, uti et pinnae ventris, reliquae pinnae cum cauda ejusdem cum dorso coloris. Praepinguis est et coctus vel affatus sine oleo vel butyro comedi potest. Salitus et in sole siccatus asservatur magna copia. Salitus quoque et in muria servatur. Optima illius pars venter.

TAB.
XXXVI. 1. 2.

Parati, Lusitanis *Tainha*, piscis est in longitudinem pedis excrefcens, figura corporis ut *Curema*, cui per omnia similis est excepta magnitudine, et quod circulum aureum habeat circa oculos. Carne est sicciori, et quae inter coquendum pinguedinem flavam de se fundit. Magna copia saliti in sole exsiccantur et reconduntur. Capiuntur retibus, ut et *Curema*, transfiliunt autem retia eleganti spectaculo, quando

illud trahitur: quando malacia est magno numero ex aquis exsiliunt.

Aramaca, Lusitanis *Lingoada* et vulgo *Cubricuncha*, soleae est species compresso corpore, et figuram habens soleae, quam Belgae vocant *Tongge*. *Os* denticulis acutis praeditum: caret lingua: *Oculos* habet duos in uno latere (ubi lapidei est coloris) in altero nullum, pili magnitudine, unum prope latus posterius oris, alterum superius et magis versus posteriora vergentem, pupilla lunata, crystallina, hyalino colore tanplendente. Branchiae fatis amplae, in quolibet autem latere post branchias est pinna una, duos digitos longa, angusta, superius in pilum tenuem desinens; ad branchiarum finem in infimo corpore sunt duae parvae pinnae junctae. Per totum autem corpus tam superius, quam inferius, secundum longitudinem habet pinnam usque ad caudam extensam, tenuem, vix femidigitum latam; cauda fere quadrata constat pinna tenui. Vestitur squammulis parvulis, et in toto sinistro latere, ubi oculos habet, lapidei est coloris, in latere dextro albi, vivit in mari inter arenas. Edulis est et boni saporis.

TITVLVS II.

DE PISCIBVS EXOTICIS LAEVIBVS.

CAPVT I.

De Piscibus in totum laevibus.

ARTICVLVS I.

De Guamajacu Ape et Petimbuaba.

TAB.
XXXVI.
3. 4.

Maregrav.
Hist. Brasil.
lib. 4. c. 1.

Pisces Exotici laeves sunt in duplici differentia: Vel enim sunt in totum laeves, vel cum aliqua laevitate spinosi. Ex istis sunt quos hic describemus.

GVAMAIACV APE Piscis triangularis; duplex est, unus cornutus, alter sine cornibus. Cornutus ab ore ad initium caudae septem digitos est longus, (interdum et longior) a ventre ad dorsi summitatem tres digitos latus seu altus: venter vix duos digitos latitudine complet: cauda unum digitum lata, desinens in pinnam duos digitos longam et totidem latam. *Os* ipsi parvulum, et pili tantum capax:

habens in superiori mandibula duodecim denticulos angustos, acutos, in inferiori quinque. *Caput* ab ore ad cornua usque in gibbum assurgit, convexitate sesquidigiti; dorsum autem ad eundem modum in gibbum arcuatur: et unicam tantum habet pinnam in postica parte versus caudam, et quidem exilem. *Oculos* habet satis amplos, diametro trientis, superne in capite in fronte positos prope cornua, ab ore circiter sesquidigiti intervallo: et ante singulos oculos foraminulum unum. *Pinnas* in univrsum obtinet quinque, unam in extremo dorso, ut jam dixi, et in quolibet latere unam,